

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK
NA LATA 2012 - 2015
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2016 - 2019**

Zleceniodawca

Gmina Lipsk
Urząd Miejski w Lipsku
ul. Żłobikowskiego 4/2
16 - 315 Lipsk

Wykonawca

EKOTON sp. z o. o.
siedziba: ul. Ciepła 12/4 15 - 472 Białystok
biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U
15 - 464 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95

Zamawiający:

**Gmina Lipsk
Urząd Miejski w Lipsku**

**ul. Żłobikowskiego 4/2
16 - 315 Lipsk**

Wykonawca:

EKOTON Sp. z o.o.

**siedziba: ul. Ciepła 12/4 ; 15 - 472 Białystok
biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U,
15 - 464 Białystok
tel./fax. (85) 744-67-95**

Zespół autorów:

**dr Grzegorz Chocian
mgr inż. Beata Gładkowska - Chocian
mgr inż. Agnieszka Olędzka
mgr inż. Joanna Bartnikiewicz
mgr Anna Ostrowska**

Białystok, luty 2013 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
1.1 WYKAZ POJĘĆ I SKRÓTÓW UŻYTYCH W OPRACOWANIU.....	5
1.2 PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	6
1.3 CEL AKTUALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	7
1.4 OKRES OBJĘTY OPRACOWANIEM.....	8
1.5 METODYKA I ZAKRES PROGRAMU.....	8
1.5.1 <i>Metodyka opracowania</i>	8
1.5.2 <i>Zakres opracowania</i>	10
1.6 POWIĄZANIA PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	10
2. OCENA REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	31
3. INFORMACJE OGÓLNE	36
3.1 POŁOŻENIE I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY.....	36
3.2 LUDNOŚĆ.....	38
3.3 SEKTOR GOSPODARCZY.....	41
3.4 DZIEDZICTWO HISTORYCZNE I KULTUROWE.....	45
3.5 TURYSTYKA.....	48
3.6 KOMUNIKACJA I TRANSPORT.....	49
4. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA	50
4.1 OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	50
4.2 GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA.....	51
4.2.1 <i>Wody powierzchniowe i podziemne</i>	51
4.2.2 <i>Źródła zanieczyszczeń wód</i>	53
4.2.3 <i>Infrastruktura wodno - ściekowa</i>	54
4.3 GOSPODARKA ODPADAMI.....	55
4.4 OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO.....	59
4.4.1 <i>Fauna i flora</i>	59
4.4.2 <i>Lasy</i>	59
4.4.3 <i>Formy ochrony przyrody</i>	60
4.5 KLIMAT AKUSTYCZNY.....	69
4.6 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	70
4.7 ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, CIEPŁO I GAZ.....	72
4.7.1 <i>Energia cieplna</i>	72
4.7.2 <i>Sieć gazowa</i>	72
4.7.3 <i>Energia elektryczna</i>	72
4.7.4 <i>Energia odnawialna</i>	72
4.8 POWIERZCHNIA ZIEMI I GLEBY.....	73
4.9 ZŁOŻA SUROWCÓW.....	75
4.10 NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.....	76
4.11 EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	77
4.12 EKOLOGICZNE FORMY DZIAŁALNOŚCI W ROLNICTWIE.....	79
4.13 ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII.....	79
5. PODSUMOWANIE STANU OBECNEGO	83
6. CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA	88
7. PLAN OPERACYJNY	90
7.1 ZADANIA WŁASNE.....	90
7.2 ZADANIA KOORDYNOWANE.....	91
7.3 ZAMIERZENIA INWESTYCYJNE W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA.....	97
8. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE	99
8.1 ZARZĄDZANIE I MONITORING ŚRODOWISKA.....	99
8.2 ZARZĄDZANIE I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU.....	103

8.2.1	<i>Mierniki stanu wyjściowego</i>	103
8.2.2	<i>Monitorowanie Programu</i>	106
8.2.3	<i>Uwarunkowania realizacyjne Programu</i>	108
8.2.4	<i>Uwarunkowania prawne</i>	108
8.2.5	<i>Planowanie przestrzenne</i>	109
8.2.6	<i>Uwarunkowania społeczne</i>	109
8.2.7	<i>Związek z integracją europejską</i>	110
8.2.8	<i>Efekt transgraniczny</i>	110
9.	ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU	110
10.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	114
	SPIS LITERATURY	117
	ZASOBY INTERNETOWE	118
	SPIS RYCIN	119
	SPIS TABEL	119

1. WSTĘP

1.1 Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu

ARiMR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

BAT - Najlepsze Dostępne Techniki (ang. Best Available Techniques)

BZT₅ - Biochemiczne Zapotrzebowanie Tlenowe (pięciodniowy okres analizy)

CAFÉ - Poprawa Jakości Powietrza w Europie (ang. Clean Air For Europe)

ChZT - Chemiczne Zapotrzebowanie Tlenowe

EMAS - Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu (ang. Eco-Management and Audit Scheme)

FOP - Fundusz dla Organizacji Pozarządowych

GUS - Główny Urząd Statystyczny

JST - Jednostki samorządu terytorialnego

Life + - Program Priorytetowy - Program współfinansowania przedsięwzięć, uzyskujących wsparcie w ramach Instrumentu Finansowego LIFE+

NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

OSO - Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000

OZE - Odnawialne Źródła Energii

PEM - Promieniowanie Elektromagnetyczne

PEP - Polityka Ekologiczna Państwa

PIG - Państwowy Instytut Geologiczny

PKD - Polska Klasyfikacja Działalności

PODR - Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

POIiŚ - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

RDLP - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

RDOŚ - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

REGON - (akronim od Rejestr Gospodarki Narodowej) Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej

RGO - Regiony Gospodarki Odpadami

RPOWP - Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego

RZGW - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

SOO - Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000

SUW - Stacja uzdatniania wody

WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WSSE - Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna

ZUOK - Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych

1.2 Podstawa prawna opracowania

Podstawę prawną opracowywania Programów ochrony środowiska stanowi ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.), która zgodnie z art. 17 nakłada obowiązek sporządzania Programów ochrony środowiska na organy wykonawcze województwa, powiatu oraz gminy. Projekty opracowanych dokumentów podlegają zaopiniowaniu przez:

- Ministra właściwego do spraw środowiska w przypadku projektów wojewódzkich programów,
- Organ wykonawczy województwa w przypadku projektów powiatowych,
- Organ wykonawczy powiatu w przypadku projektów gminnych.

Programy ochrony środowiska sporządzane są co 4 lata, natomiast co 2 lata opracowuje się raporty z wykonania Programów. Raporty te przedstawiane są odpowiednio Sejmikowi Województwa, Radzie Powiatu lub też Radzie Gminy. Ponadto Prawo ochrony środowiska nakłada na organ opracowujący Program ochrony środowiska, obowiązek sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko. Artykuł 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.) z dnia 3 października 2008 roku, formułuje wytyczne, co do zawartości takiej prognozy.

Niniejsze opracowanie stanowi *Aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019*, będąc jednocześnie kontynuacją *Programu Ochrony Środowiska Gminy Lipsk do 2014 r.*, uchwalonego dnia 31 sierpnia 2006 r. przez Radę Miejską w Lipsku Uchwałą Nr XXXI/244/06.

Opracowanie sporządzono zgodnie ze stanem prawnym aktualnym na styczeń 2013 r.

1.3 Cel aktualizacji gminnego Programu ochrony środowiska

Program ochrony środowiska ma na celu realizację założeń dokumentów strategicznych kraju i województwa na poziomie Gminy Lipsk uwzględniając zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju wdrażane na szczeblu regionalnym. Koncepcja niniejszego *Programu* opiera się w głównej mierze o zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska, *Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016*, a także założenia *Programu ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014* i *Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* (wydane przez Ministerstwo Środowiska, 2002 r.). Niniejsze *Program* jest także oparty o *Wytyczne dla samorządów w zakresie sporządzania gminnych Programów ochrony środowiska*, zawartych w *Programie ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019*.

Istotą *Programu* jest skoordynowanie, zaplanowanych w nim działań z administracją rządową, samorządową (starostwo powiatowe, urzędy miast i gmin) oraz przedsiębiorcami i społeczeństwem a następnie ich realizacja przez wskazane podmioty przy efektywnym wykorzystaniu dostępnych środków finansowych. *Program* określa cele i zadania krótkoterminowe (4-letnie) oraz zadania długookresowe, przewidziane do realizacji do roku 2019. Dodatkowo *Program* wyznacza priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, jak również środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym także mechanizmy prawno - ekonomiczne.

Niniejszy *Program* opracowano w celu:

- Ograniczenia negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko naturalne,
- Dążenia do sukcesywnej poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Lipsk,
- Racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska.

Wobec powyższego realizacja niniejszego dokumentu poprzez wprowadzenie skutecznych mechanizmów chroniących środowisko przed degradacją, przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego na analizowanym obszarze oraz stworzy warunki dla wdrożenia obowiązującego prawodawstwa w tym zakresie.

1.4 Okres objęty opracowaniem

Program obejmuje lata 2012 - 2015 z perspektywą do roku 2019. Okres obowiązywania niniejszego *Programu* został podzielony na:

- Okres operacyjny (lata 2012 - 2015) wraz z określonymi celami krótkoterminowymi oraz działaniami służącymi ich realizacji,
- Okres perspektywiczny (lata 2016 - 2019), wyrażony poprzez jeden cel długoterminowy dla każdego z priorytetów ochrony środowiska.

1.5 Metodyka i zakres Programu

1.5.1 Metodyka opracowania

Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 opracowano w oparciu o obowiązujące akty prawne oraz aktualne programy, polityki i strategie z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami, w tym wymienione poniżej dokumenty.

Krajowe

- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016,
- II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 roku),
- Polityka Leśna Państwa.

Wojewódzkie

- Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego,
- Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 - 2017,
- Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku.

Powiatowe i gminne

- Program ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019,
- Strategia Rozwoju Powiatu Augustowskiego do 2020 roku,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą,

- Plan rozwoju lokalnego Gminy Lipsk na lata 2008 - 2013,
- Program ochrony środowiska Gminy Lipsk do 2014 r.,
- Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r.,
- Program opieki nad zabytkami Gminy Lipsk,
- Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 - 2032.

Opracowując *Aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016-2019* wykorzystano także informacje zawarte w:

- Raporcie z realizacji Programu ochrony środowiska Miasta i Gminy Lipsk nad Biebrzą do 2014 r. za lata 2006 - 2012,
- Sprawozdaniu z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2004 - 2006,
- Sprawozdaniu z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2007 -2008,
- Sprawozdaniu z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2009 - 2012.

Ponadto, w celu określenia aktualnego stanu środowiska posłużono się następującymi opracowaniami WIOŚ w Białymstoku:

- Ocena stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego rzek województwa podlaskiego w 2011 roku,
- Ocena poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacja stref województwa podlaskiego w 2011 roku,
- Wyniki badań pól elektromagnetycznych na terenie woj. podlaskiego w 2009 roku.

Dodatkowo, na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu posłużono się następującymi źródłami informacji:

- Główny Urząd Statystyczny,
- Urząd Statystyczny w Białymstoku,
- Państwowy Instytut Geologiczny,

- Dane ze strony Internetowej Ministerstwa Środowiska.

Oprócz powyższego opracowując *Aktualizację* uwzględniano informacje uzyskane od pracowników Urzędu Gminy w Lipsku na podstawie przeprowadzanych konsultacji drogą telefoniczną i elektroniczną.

1.5.2 Zakres opracowania

Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 swym zakresem obejmuje informacje ogólne (m.in. środowiskowe i gospodarcze) o Gminie. *Program* ocenia realizację dotychczasowego programu ochrony środowiska. W opracowaniu przedstawiono charakterystykę aktualnego stanu środowiska wraz z jej podsumowaniem przy pomocy analizy SWOT. Ustalenia *Programu* obejmują priorytety i działania ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska oraz plan operacyjny określający przedsięwzięcia wytypowane na podstawie zdefiniowanych celów. Niniejszy *Program* porusza zagadnienia systemowe związane z zarządzaniem i monitoringiem środowiska oraz monitoringiem realizacji *Programu*, a także aspekty finansowe realizacji *Programu*. Wśród głównych funkcji niniejszego dokumentu należy podkreślić:

- Wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- Realizację Polityki ekologicznej państwa na terenie Gminy Lipsk,
- Strategiczne zarządzanie na analizowanym terenie w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- Zestawienie informacji na temat stanu środowiska przyrodniczego oraz jego poszczególnych komponentów,
- Podsumowanie stanu środowiska poprzez zidentyfikowanie mocnych i słabych stron Gminy, a także określenie głównych zagrożeń ekologicznych i szans rozwoju Gminy Lipsk,
- Wskazanie działań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

1.6 Powiązania Programu z dokumentami strategicznymi

Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk stworzony jest w oparciu o cele zawarte w dokumentach strategicznych kraju i województwa oraz planów i programów na szczeblu powiatowym i gminnym. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla oraz z opracowań powiatowych posłużyły do wyznaczenia celów i kierunków ochrony środowiska niniejszego *Programu*, który jest z nimi kompatybilny. Główne założenia tych dokumentów zostały opisane poniżej.

Dokumenty krajowe

Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016

Określa cele i priorytety ekologiczne, poprzez które wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu. Według PEP najważniejsze działania priorytetowe na najbliższe lata, to m.in.:

- Uporządkowanie gospodarki odpadami w tym zamknięcie składowisk odpadów nie spełniających wymogów UE,
- Wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień,
- Wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
- Wspieranie platform technologicznych i ekoinnovazioneści w ochronie środowiska,
- Przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,
- Ochrona atmosfery (w tym realizacja założeń dyrektywy unijnej CAFÉ, dotyczącej ograniczenia emisji pyłów),
- Ochrona wód (w tym redukcja o 75 % ładunku azotu i fosforu w oczyszczanych ściekach komunalnych),
- Modernizacja systemu energetycznego,
- Ochrona przed hałasem (w tym sporządzanie map akustycznych dla wszystkich miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców i opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem),
- Działania związane z nadzorem nad chemikaliami dopuszczonymi na rynek.

II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 roku)

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej jest zasada zrównoważonego rozwoju, uzupełniona szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, które znalazły zastosowanie w rozwiniętych demokracjach. *Program* stanowi realizację poniższych zasad polityki

ekologicznej państwa w skali Gminy, które odzwierciedlają tendencje europejskiej polityki ekologicznej:

- Zasada przezorności,
- Zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego,
- Zasada regionalizacji,
- Zasada uspołecznienia,
- Zasada "zanieczyszczający płaci",
- Zasada prewencji,
- Zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Zasada subsydiarności,
- Zasada klauzul,
- Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

Polityka Leśna Państwa

Przedmiotem *Polityki Leśnej Państwa* są lasy wszystkich form własności i ich funkcje, cele i zasady prowadzenia gospodarki leśnej oraz związki leśnictwa ze społeczeństwem z innymi działami gospodarki narodowej i zarządzania, oraz innymi jednostkami organizacyjnymi współdziałającymi z leśnictwem.

Nadrzędnym celem polityki leśnej jest wyznaczenie kompleksu działań kształtujących stosunek człowieka do lasu, zmierzających do zachowania w zmieniającej się rzeczywistości przyrodniczej i społeczno-gospodarczej warunków do trwałej w nieograniczonej perspektywie czasowej wielofunkcyjności lasów, ich wszechstronnej użyteczności i ochrony oraz roli w kształtowaniu środowiska przyrodniczego zgodnie z obecnymi i przyszłymi oczekiwaniami społeczeństwa. Główne cele w *Polityce Leśnej Państwa* zostały sformułowane w następujący sposób:

- Zapewnienie trwałości lasów wraz z ich wielofunkcyjnością,
- Zwiększanie zasobów leśnych,
- Poprawa stanu i ochrony lasów tak, by mogły one w lepszym stopniu i szerszym zakresie spełniać różnorodne funkcje.

Dokumenty wojewódzkie

Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014

W *Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011 - 2014* ujęto analizę uwarunkowań wynikających z *Polityki ekologicznej państwa* oraz pozostałych dokumentów strategicznych krajowych i wojewódzkich. Program zawiera ocenę stanu środowiska województwa podlaskiego z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska w latach 2011 - 2014. W opracowaniu dokonano klasyfikacji i hierarchizacji najważniejszych problemów środowiskowych oraz określono cele i kierunki ochrony środowiska do 2018 r., a także cele krótkoterminowe, przewidziane do realizacji do roku 2014.

Cel długoterminowy:

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cele krótkoterminowe:

1. Wdrażanie i realizacja założeń Programów służących ochronie powietrza
2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych)

Cel długoterminowy:

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania

Cele krótkoterminowe:

1. Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej
2. Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód
3. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
4. Zwiększenie retencji w zlewniach oraz zapobieganie suszy i skutkom wezbrań powodziowych
5. Odtworzenie ciągłości ekologicznej i renaturalizacja rzek

Cel długoterminowy:

Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności

Cele krótkoterminowe:

1. Pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa
2. Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody
3. Zachowanie lub odtworzenie właściwej struktury i stanu ekosystemów i siedlisk
4. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich
5. Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych

Cel długoterminowy:

Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkoterminowe:

1. Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas
2. Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas

Cel długoterminowy:

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cele krótkoterminowe:

1. Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych

Cel długoterminowy:

Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cele krótkoterminowe:

1. Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii

Cel długoterminowy:

Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych

Cele krótkoterminowe:

1. Monitoring obszarów zagrożonych wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych

Cel długoterminowy:

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Cele krótkoterminowe:

1. Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin

Cel długoterminowy:

Ochrona powierzchni ziemi

Cele krótkoterminowe:

1. Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju
2. Wskazanie obszarów zanieczyszczonych i ich rekultywacja

Cel długoterminowy:

Wzrost świadomości ekologicznej

Cele krótkoterminowe:

1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i właściwej gospodarki odpadami
2. Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców
3. Wzrost świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego

Plan określa zasady ochrony środowiska i korzystania z jego zasobów (ogólne i szczegółowe) w zakresie planowania przestrzennego na obszarze województwa podlaskiego.

Zasady ogólne:

- Nasywanie obszarów sieci ekologicznej różnymi formami ochrony prawnej ze strefowaniem reżimów ochronnych i zagospodarowania oraz wzmacnianie więzi między obszarami węzłowymi,
- Niepodejmowanie decyzji przestrzennych mogących prowadzić do zniszczenia lub dewaloryzacji cennych układów przyrodniczych, w tym przenoszenie działań i urządzeń uciążliwych (tam, gdzie to możliwe) poza obszary sieci ekologicznych,
- Podporządkowanie zagospodarowania i działalności gospodarczej w obszarach prawnie chronionych zasadom określonym w planach ich ochrony lub w stanowiących je aktach prawnych,
- Zmniejszanie kosztów ekologicznych, społecznych i ekonomicznych funkcjonowania i rozwoju osadnictwa poprzez kształtowanie zwartych przestrzennie obszarów zurbanizowanych i hamowanie „rozlewania się zabudowy” zwłaszcza w obszarach podmiejskich większych miast oraz na terenach atrakcyjnych dla rekreacji,
- Zarządzanie popytem na zasoby naturalne we wszystkich formach, a zwłaszcza nieodnawialne, pod kątem oszczędności przestrzeni, surowców i energii,
- Dostosowanie zagospodarowania turystycznego i wypoczynkowego do naturalnej chłonności obszarów, a nie kryterium zysku,
- Dostosowanie rozwoju rolnictwa i leśnictwa do istniejących układów przyrodniczych, w tym siedliskowych, z wykorzystaniem ich możliwości i predyspozycji - bez osłabienia,
- Uwzględnianie nadrzędności ochrony środowiska i krajobrazu również na obszarach wiejskich poza systemami sieci ekologicznej, a zwłaszcza ochrony przed „żywiolową urbanizacją” i chemizacją,
- Zmniejszanie transportochłonności osadnictwa i gospodarki poprzez racjonalne rozmieszczenie miejsc pracy, zamieszkania, usług i wypoczynku oraz preferowanie transportu zbiorowego,

- Lokalizowanie elementów infrastruktury transportowej w sposób minimalizujący jej negatywny wpływ na środowisko,
- Stosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych w transporcie, przemyśle i gospodarce komunalnej, ograniczających do minimum ich negatywny wpływ na środowisko,
- Zapewnienie priorytetu działań chroniących wody powierzchniowe i podziemne oraz powiązane z nimi ekosystemy lądowe przed ponadnormatywnymi zanieczyszczeniami i zmianami reżimów hydrologicznych w procesach urbanizacyjnych i gospodarczych, w tym zmniejszanie wodochłonności gospodarki komunalnej, przemysłu i rolnictwa,
- Uwzględnianie wyników państwowego monitoringu środowiska oraz państwowych norm wykorzystania środowiska w procesach planowania przekształceń i rozwoju zagospodarowania przestrzennego oraz jego realizacji.

W *Planie* zawarte zostało kształtowanie sieci ekologicznej na obszarze województwa. Środowisko przyrodnicze poddano analizie w zakresie uwarunkowań wewnętrznych do zagospodarowania przestrzennego. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa precyzuje także kierunki ochrony zasobów środowiska województwa:

1. W zakresie ochrony przyrody:
 - Wdrożenie „Europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000”,
 - Ochrona elementów systemu przyrodniczego województwa.
2. W zakresie ochrony powierzchni ziemi:
 - Likwidacja źródeł zanieczyszczeń,
 - Ograniczenie niekorzystnych skutków przemysłowej eksploatacji powierzchniowej złóż surowców mineralnych,
 - Ochrona gleb przed erozją,
 - Ochrona wartościowych gruntów rolnych,
 - Ochrona powierzchni ziemi przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska.
3. W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:
 - Ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz jej skutków,

- Uwzględnienie wyników monitoringu powietrza w procesach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - Ustalanie dopuszczalnego poziomu niektórych substancji.
4. W zakresie ochrony wód śródlądowych - powierzchniowych i podziemnych:
- Utrzymanie ilości wód powierzchniowych na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej,
 - Doprowadzenie jakości wód powierzchniowych powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach,
 - Eliminowanie źródeł zanieczyszczeń, zwłaszcza w zlewniach rzek wchodzących w skład obszarów prawnie chronionych,
 - Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
 - Wdrażanie dyrektyw UE w dziedzinie ochrony wód,
 - Opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
 - Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych,
 - Realizowanie międzynarodowych porozumień z Białorusią i Litwą w sprawie kontroli jakości i ochrony wód granicznych,
 - Przestrzeganie zakazów i nakazów zawartych w decyzjach administracyjnych wyznaczających strefy ochrony pośredniej i bezpośredniej komunalnych ujęć wód,
 - Prowadzenie stałego monitoringu wód śródlądowych w zakresie jakości i ich ilości.
5. Ochrona lasów i zadrzewień oraz wzbogacanie ich walorów,
6. Ochrona przed hałasem, wibracjami i elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym,
7. Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska,
8. Ochrona przeciwpowodziowa.

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XX/233/12 z dnia 21 czerwca 2012 r. Dokument zawiera analizę stanu gospodarki odpadami w województwie w podziale na rodzaje odpadów. Przedstawione w Planie cele i zadania dotyczą okresu 2012 - 2017 i dla odpadów komunalnych przedstawiają się następująco:

1. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
2. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
3. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Ponadto dla poszczególnych grup odpadów określono cele szczegółowe.

Dla realizacji osiągnięcia postawionych celów niezbędne jest prowadzenie następujących działań:

1. Działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów, ograniczenia ilości odpadów oraz ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
2. Działania wspomagające prawidłowe postępowanie z odpadami w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania,
3. Realizacja wskazanego systemu gospodarowania odpadami opartego na regionach gospodarki odpadami (RGO).

Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku

Strategia określa misję województwa: Województwo podlaskie regionem aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego. W ramach tej misji określone zostały cele, m.in. cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, który ma być realizowany poprzez następujące grupy działań:

- Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz systemu gospodarowania odpadami,
- Rozwój systemów energetycznych,

- Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich,
- Rozwój innowacyjności gospodarki regionu,
- Rozwój kadr gospodarki regionu w tym kształcenia ustawicznego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007 - 2013

W ramach V osi priorytetowej Rozwój infrastruktury ochrony środowiska określono cel główny, który brzmi: Zachowanie dziedzictwa środowiska naturalnego poprzez inwestycje infrastrukturalne zmniejszające negatywne skutki cywilizacji. Cel ten ma być realizowany przez następujące cele szczegółowe:

- Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń,
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Minimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie systemu gospodarowania odpadami zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami,
- Wzrost wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej na obszarach słabiej rozwiniętych.

Oś priorytetowa wdrażana będzie poprzez: rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska i rozwój lokalnej infrastruktury ochrony środowiska. W ramach regionalnej infrastruktury ochrony środowiska finansowane będą projekty o zasięgu ponadlokalnym, wykraczające swym oddziaływaniem poza obszar jednej gminy takie jak:

- Inwestycje dotyczące kompleksowego zagospodarowania odpadów wraz z instalacjami do termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii,
- Rozwój gospodarki wodno-ściekowej województwa podlaskiego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych i zabezpieczenia sanitarnego stref zasobowych komunalnych ujęć wody,
- Budowa i przebudowy systemów ciepłowniczych wraz z modernizacją istniejących linii dystrybucji ciepła,
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- Projekty dotyczące wykorzystania odnawialnych źródeł energii wraz z budową sieci energetycznej dla celów jej dystrybucji,

- Projekty dotyczące: zachowania bioróżnorodności gatunkowej, edukacji ekologicznej, tworzenia systemów monitorowania środowiska oraz zakupu wyposażenia dla służb odpowiedzialnych za likwidację skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii.

W ramach rozwoju lokalnej infrastruktury ochrony środowiska przewiduje się:

- Likwidację „dzikich” wysypisk,
- Wsparcie rozwoju transportu przyjaznego środowisku,
- Wsparcie gospodarki odpadami,
- Modernizację systemów ciepłowniczych,
- Wsparcie racjonalnego wykorzystania energii.

Powiatowe i gminne

Program ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2018

W *Programie ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2018* zostały określone następujące cele:

1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Cele krótkoterminowe:

- Utrzymanie poziomu strefy A na obszarze powiatu pod względem wskaźników: poziomu dopuszczalnego, poziomu docelowego, poziomu długoterminowego poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania.

Cele krótkoterminowe:

- Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom.
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi powiatu.
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji.

- Zwiększanie retencyjności w zlewniach umożliwiające zapobieganie skutkom suszy i powodzi.
 - Kształtowanie rzek i zbiorników wodnych zapewniające stabilność systemów przyrodniczych.
3. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji.

Cele krótkoterminowe:

- Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych powiatu.
 - Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody.
 - Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów.
 - Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich powiatu.
 - Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych.
4. Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

Cele krótkoterminowe:

- Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas.
 - Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas.
5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Cele krótkoterminowe:

- Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczonej wartości.
6. Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Cele krótkoterminowe:

- Zwiększenie wykorzystania OZE.

7. Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych.

Cele krótkoterminowe:

- Monitoring obszarów zagrożonych wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych.

8. Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni.

9. Ochrona powierzchni ziemi.

Cele krótkoterminowe:

- Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie.

10. Wzrost świadomości ekologicznej.

Cele krótkoterminowe:

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami.
- Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska.

Strategia Rozwoju Powiatu Augustowskiego do 2020 roku

Strategia określa misję i cele strategiczne rozwoju powiatu augustowskiego do roku 2020. Misja dokumentu została określona następująco: Powiat Augustowski obszarem zrównoważonego rozwoju i wzrostu poziomu życia jego mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych przy poszanowaniu walorów kulturowych regionu. *Strategia* określa następujące cele I rzędu:

- Infrastruktura techniczna jako czynnik warunkujący poprawę standardu życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy Powiatu Augustowskiego.

Realizowany przez cele II rzędu:

- Modernizacja układu komunikacyjnego Powiatu Augustowskiego,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska przyrodniczego poprzez proekologiczny rozwój infrastruktury technicznej.
- Rozwój infrastruktury społecznej maksymalnie uwzględniający potrzeby i aspiracje społeczności lokalnej.

Realizowany przez cele II rzędu:

- Rozwój systemu edukacji uwzględniający potrzeby rynkowe,
- Poprawa dostępności do obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- Poprawa dostępności i jakości usług medycznych,
- Rozszerzenie dostępności i podwyższanie standardu usług w sferze pomocy społecznej,
- Wspieranie i umacnianie rodziny w wypełnianiu jej funkcji,
- Kształtowanie i zaspakajanie potrzeb kulturalnych wśród społeczeństwa lokalnego oraz ochrona dziedzictwa kulturowego,
- Poprawa systemu bezpieczeństwa publicznego,
- Rozwój lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,
- Rozwój instytucjonalny powiatowych jednostek organizacyjnych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą

Opracowując niniejszy dokument oparto się o cele wyznaczone w *Studium*, wśród których należy podkreślić:

Główne cele rozwoju

- Należy wykorzystać dla rozwoju istniejące wysokie walory środowiska przyrodniczego przy racjonalnych i zgodnych z ekorozwojem programach gospodarowania na jego obszarach,

- Należy wykorzystać dla rozwoju istniejące położenie gminy w obszarze transgranicznym (w tym na potencjalnym szlaku wymiany międzynarodowej - transfer towarów, usług, osób i informacji),
- Należy stworzyć możliwości ochrony krajobrazu kulturowego z zachowaniem jego regionalnego charakteru i tożsamości społeczności lokalnej.

Cele ekologiczne rozwoju

- Ochrona funkcjonowania i zachowanie ciągłości przestrzennej systemu środowiska przyrodniczego,
- Wzbogacanie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rekreacji i rolnictwa,
- Utrzymanie i racjonalne wykorzystanie dla potrzeb turystyczno-krajoznawczych, rekreacyjnych i usługowych obiektów środowiska kulturowego,
- Zapewnienie normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym

- Należy tworzyć warunki do wzrostu liczby miejsc pracy na terenie gminy, szczególnie w urządzeniach obsługi wsi i turystyki,
- Ważnym zagadnieniem jest likwidacja barier komunikacyjnych, przestrzennych i technicznych dla osób niepełnosprawnych,
- Należy mieć na uwadze walkę z patologią społeczną (pijaństwo, narkomania, nikotynizm),
- Polityce rozwoju mieszkalnictwa należy dążyć do stworzenia warunków do podniesienia standardu zamieszkiwania tj. wzrostu jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remontu mieszkań zaniedbanych,
- Należy sprzyjać podnoszeniu poziomu wykształcenia ludności, rozwojowi kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Cele rozwoju gospodarczego

- Efektywne wykorzystanie surowców lokalnych, zasobów pracy i tradycji produkcyjnych,

- Rozwój funkcji produkcyjnych na wyznaczonych dla tego celu terenach,
- Poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych,
- Rozwój urządzeń obsługi rolnictwa i wsi,
- Właściwe wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z założeniem możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego.

Cele rozwoju komunikacji

- Dążenie do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też i przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez tereny gminy,
- Zapewnienie funkcjonowania w odpowiednim standardzie prędkości swobody ruchu tranzytowego na drodze wojewódzkiej i drogach powiatowych,
- Minimalizacja kolizji między ruchami komunikacyjnymi a zabudową i środowiskiem przyrodniczym oraz między różnymi rodzajami komunikacji,
- Utrzymanie w należyтым stanie dróg gminnych,
- Podnoszenie standardu wyposażenia dróg w urządzenia obsługi komunikacji, zwłaszcza przy drodze wojewódzkiej.

Cele rozwoju infrastruktury technicznej

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej należy zapewnić:

- Rozwój systemów wodociągowych, kanalizacyjnych i utylizacji odpadów w celu zaspokojenia potrzeb wodnych mieszkańców, podmiotów gospodarczych i społecznych w odpowiednich standardach,
- Podniesienie niezawodności funkcjonowania elektroenergetyki, zapewniając zaspokojenie zapotrzebowania podmiotów gospodarczych, społecznych i mieszkańców na dostawę odpowiedniej ilości energii,
- Zwiększenie liczby abonentów telefonicznych na terenie gminy,
- Ochronę wody, powietrza, gleby i środowiska przyrodniczego a także miejsc zamieszkiwania ludności przed zanieczyszczeniami ściekami sanitarnymi, odpadami stałymi i zanieczyszczeniami energetycznymi,

- Zmniejszenie uciążliwości kolizji między sieciami i urządzeniami infrastruktury technicznej a siecią osadniczą i elementami systemu przyrodniczego gminy,
- Sprawne i niezawodne funkcjonowanie wszystkich systemów infrastruktury technicznej zapewniające zaspokojenie potrzeb w sposób ciągły i efektywny ekonomicznie.

Plan rozwoju lokalnego Gminy Lipsk na lata 2008- 2013

Plan rozwoju lokalnego Gminy Lipsk określa szczegółowo rodzaje zadań, jakie będą realizowane w latach 2008 - 2013 na obszarze Gminy Lipsk. W dokumencie zidentyfikowano główne szanse i zagrożenia, wyznaczono także zadania mające przyczynić się do poprawy sytuacji w Gminie. Ponadto opracowanie zawiera szczegółowy plan finansowy wraz z systemem wdrażania i monitorowania, który pozwoli na ocenę efektywności *Planu*.

Program ochrony środowiska Gminy Lipsk do 2014 r.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2015 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019 stanowi kontynuację priorytetów, celów i zadań ekologicznych zawartych w *Programie ochrony środowiska Miasta i Gminy Lipsk nad Biebrzą do 2014 r.* Misja Programu została określona następująco:

Ekologiczna Gmina Miasta i Gminy Lipsk /n. Biebrzą zarządzana zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Program był realizowany przez cele średniookresowe obejmujące lata 2004-2014 oraz przez priorytety - cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2004 - 2007.

Cel ekologiczny nr 1: Racjonalna gospodarka wodno - ściekowa

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowych wraz ze stacjami uzdatniania wody,
- Zapewnienie oczyszczania ścieków zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi,
- Budowa punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków.

Cel ekologiczny nr 2: gospodarka odpadami

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Selektywna zbiórka odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych,
- Recykling,
- Bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie odpadów,
- Rekultywacja składowisk i likwidacja „dzikich wysypisk”,
- Utworzenie w Urzędzie Gminy elektronicznej bazy danych o stanie środowiska w gminie.

Cel ekologiczny nr 3: ochrona atmosfery

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych,
- Ochrona przed hałasem komunikacyjnym,
- Zmniejszanie emisji pyłów w atmosferze poprzez wykorzystywanie źródeł energii przyjaznych środowisku,
- Zalesianie słaby, zdegradowanych, porolnych gleb,
- Budowa czy też modernizacja systemów grzewczych w obiektach użyteczności publicznej oraz budynkach prywatnych z możliwością wykorzystania - gdzie to możliwe - odnawialnych źródeł energii (np. drewno, wody geotermalne, energia słoneczna, biomasa, biogaz),
- Budowa płyt gnojowych, zbiorników na gnojówkę i gnojownicę w rodzinnych gospodarstwach rolnych o skoncentrowanej produkcji zwierzęcej i wyposażenie tych gospodarstw w specjalistyczne urządzenia do zagospodarowania tych nawozów,
- Poprawa stanu sanitarnego obiektów turystycznych oraz bazy wypoczynkowej,
- Modernizacja procesów technologicznych na energo- i wodooszczędne oraz niskoemisyjne a ponadto stosowanie urządzeń technicznych ograniczających bądź eliminujących hałas, wibracje i promieniowanie niejonizujące.

Cel ekologiczny nr 4: ochrona środowiska naturalnego

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Dbłość o utrzymanie stanu naturalnego środowiska,
- Dbłość o poprawę stanu naturalnego środowiska,
- Racjonalne czerpanie z zasobów środowiska naturalnego,
- Korzystanie z zasobów odnawialnych,
- Ochrona bioróżnorodności,
- Ochrona szaty roślinnej i ochrona gatunków zwierzęcych,
- Powołanie obszarów chronionego krajobrazu,
- Wspomaganie wdrożenia programów rolno - środowiskowych,
- Promowanie ekologicznej działalności rolnej.

Cel ekologiczny nr 5: działania na rzecz edukacji ekologicznej

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży,
- Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- Propagowanie zdrowego stylu życia,
- Kształtowanie polityki informacyjnej mającej na celu rezygnację przez z kottowni węglowych na rzecz alternatywnych źródeł energii,
- Konkursy ekologiczne i działania akcyjne.

Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r.

Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r. został opracowany w celu osiągnięcia celów założonych w Polityce ekologicznej państwa.

Główne funkcje Planu to:

- Realizacja krajowej i wojewódzkiej polityki gospodarowania odpadami,

- Strategiczne zarządzanie gminą w zakresie gospodarki odpadami,
- Wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju gminy,
- Przekazanie informacji na temat gospodarki odpadami,
- Przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych związanych z odpadami, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- Pomoc przy konstruowaniu budżetu powiatu,
- Koordynacja polityki gospodarki odpadami dla gmin.

Program opieki nad zabytkami Gminy Lipsk

Program opieki nad zabytkami jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania gminnego, przede wszystkim *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą*. Głównym celem programu jest określenie zadań, jakie powinny być realizowane w zakresie będącym przedmiotem programu. Zadania te określone są dla wszystkich obiektów zabytkowych i całości problematyki opieki nad zabytkami dla obszaru całej gminy. *Program* ma określić pewien stan idealny, do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami - wskazywać zadania konieczne do wykonania, ale też sugerować sposoby ich realizacji. Informacje zawarte w *Programie opieki nad zabytkami Gminy Lipsk* zostały uwzględnione w opracowaniu *Aktualizacji Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk*, ponieważ ochrona zabytków jest wzajemnie powiązana z zadaniami z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego, środowiska kulturowego oraz turystyki i promocji.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa, że opracowanie programu opieki nad zabytkami ma na celu:

- Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju
- Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej
- Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania
- Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego

- Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- Określenie warunków współpracy z właścicielami, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków
- Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 - 2032

Głównym celem *Planu* jest wyeliminowanie negatywnego wpływu wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców i środowisko naturalne oraz bezpieczne usunięcie i zdeponowanie go na wyznaczonych składowiskach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

2. OCENA REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Jednym z elementów aktualizacji i opracowania niniejszego *Programu* jest uwzględnienie oceny osiągnięcia celów ekologicznych wskazanych w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy do 2014 roku*, uchwalonym przez Radę Miejską w Lipsku 31 sierpnia 2006 r. Uchwałą Nr XXXI/244/06.

Poniżej przedstawiono ocenę realizacji celów i kierunków działań realizowanych w latach 2006 - 2012 zawarte w *Raporcie z realizacji Programu ochrony środowiska Gminy Lipsk do 2014 r.*

Podstawową zasadą przyjętą w *Programie ochrony środowiska dla Gminy Lipsk do 2014 r.* była zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiająca efektywniejsze zagospodarowanie istniejącego potencjału Gminy (zasobów środowiska, surowców naturalnych, obiektów, sprzętu, jak i ludzi oraz wiedzy). Nadrzędna misja wspomagająca zrównoważony rozwój na obszarze Gminy Lipsk została określona następująco:

„Ekologiczna Gmina Miasta i Gminy Lipsk /n. Biebrzą zarządzana zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju”

Program był realizowany przez cele średniookresowe obejmujące lata 2004-2014 oraz przez priorytety - cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2004 - 2007.

Cel ekologiczny nr 1: Racjonalna gospodarka wodno - ściekowa

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowych wraz ze stacjami uzdatniania wody,
- Zapewnienie oczyszczania ścieków zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi,
- Budowa punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków.

W ramach realizacji powyższego celu zrealizowano następujące zadania:

- Zakup urządzenia do pomiaru stężenia tlenu w komorach biologicznych oraz urządzenia do sterowania napowietrzaniem,
- Rozbudowa sieci wodociągowej w Gminie Lipsk oraz kanalizacji sanitarnej, deszczowej, wodociągowej i oczyszczalni ścieków w Lipsku,
- Do końca 2012 zostanie zrealizowany projekt „Rozbudowa wodociągu wiejskiego obejmująca budowę odcinka sieci wodociągowej rozdzielczej we wsi Kol. Lipsk”.

Cel ekologiczny nr 2: gospodarka odpadami

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Selektywna zbiórka odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych,
- Recykling,
- Bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie odpadów,
- Rekultywacja składowisk i likwidacja „dzikich wysypisk”,
- Utworzenie w Urzędzie Gminy elektronicznej bazy danych o stanie środowiska w gminie.

Od 2001 roku Gmina Lipsk jest członkiem Związku Komunalnego Biebrza, który został powołany w celu realizacji zadań związanych z gospodarką odpadami. Zadania są realizowane w ramach programu „Biebrzański System Gospodarki Odpadami”, ze względu na złożoność projektu realizowanego dwuetapowo:

I etap - zrealizowany

Budowa Zakładu Recyklingu w Dolistowie Starym

Kompleksowy system zbiórki i zagospodarowania odpadów

II etap - w trakcie realizacji, zakończy się w 2013 r.

Głównym założeniem realizacji II etapu jest ujednoczenie i standaryzacja gospodarki odpadami na terenie 19 gmin poprzez wprowadzenie zintegrowanego, regionalnego systemu gospodarki odpadami, spełniającego aktualne wymagania prawne.

Ponadto w ramach realizacji celu ekologicznego 2 w 2008 r. roku zlikwidowano dwa dzikie wysypiska śmieci w Kuriance i w Rakowiczach. W Urzędzie Miejskim utworzono elektroniczną bazę danych o stanie środowiska w gminie. Urząd Miejski w Lipsku prowadzi aktualnie następujące bazy danych:

- Baza Azbestowa utworzona przez Ministerstwo Gospodarki, do której wprowadzane są informacje na temat miejsc występowania azbestu na terenie gminy,
- System GOMiG - Odpady - narzędzie informatyczne do prowadzenia ewidencji umów na wywóz odpadów,
- EDOŚ - program do ewidencji danych zawierających informacje o środowisku i jego ochronie.

Cel ekologiczny nr 3: ochrona atmosfery

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych,
- Ochrona przed hałasem komunikacyjnym,
- Zmniejszanie emisji pyłów w atmosferze poprzez wykorzystywanie źródeł energii przyjaznych środowisku,
- Zalesianie słaby, zdegradowanych, porolnych gleb,
- Budowa czy też modernizacja systemów grzewczych w obiektach użyteczności publicznej oraz budynkach prywatnych z możliwością wykorzystania - gdzie to możliwe - odnawialnych źródeł energii (np. drewno, wody geotermalne, energia słoneczna, biomasa, biogaz),

- Budowa płyt gnojowych, zbiorników na gnojówkę i gnojownicę w rodzinnych gospodarstwach rolnych o skoncentrowanej produkcji zwierzęcej i wyposażenie tych gospodarstw w specjalistyczne urządzenia do zagospodarowania tych nawozów,
- Poprawa stanu sanitarnego obiektów turystycznych oraz bazy wypoczynkowej,
- Modernizacja procesów technologicznych na energo- i wodo-oszczędne oraz niskoemisyjne a ponadto stosowanie urządzeń technicznych ograniczających bądź eliminujących hałas, wibracje i promieniowanie niejonizujące.

W ramach realizacji powyższego celu podjęto następujące zadania:

- W 2007 r. przeprowadzono modernizację budynku Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury w Lipsku. Inwestycja ta objęła wymianę instalacji c. o., wymianę stolarki na okna i drzwi z PCV, wykonanie powiększenia okien, ocieplenie ścian i stropu budynku oraz remont łazienek,
- W 2008 r. w SP ZOZ w Lipsku została wymieniona stolarka okienna,
- W 2010 r. przeprowadzono termomodernizację budynku Zespołu Szkół Samorządowych w Lipsku,
- W 2010 r. przeprowadzono termomodernizację i remont budynku Szkoły Podstawowej w Bartnikach,
- W 2010 r. przeprowadzono termomodernizację Szkoły Podstawowej w Rygałówce,
- W latach 2000 - 2001 przeprowadzono modernizację kotłowni w budynkach użyteczności publicznej (wymiana z ogrzewania węglowego na ogrzewanie olejowe lub ogrzewanie biomasą),
- Odnośnie zalesiania Gmina Lipsk w okresie sprawozdawczym nie dysponowała terenami, które można by przeznaczyć do zalesienia, natomiast danymi na temat pozostałych gruntów (np. prywatnych właścicieli) nie dysponuje.

Cel ekologiczny nr 4: ochrona środowiska naturalnego

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Dbłość o utrzymanie stanu naturalnego środowiska,
- Dbłość o poprawę stanu naturalnego środowiska,
- Racjonalne czerpanie z zasobów środowiska naturalnego,

- Korzystanie z zasobów odnawialnych,
- Ochrona bioróżnorodności,
- Ochrona szaty roślinnej i ochrona gatunków zwierzęcych,
- Powołanie obszarów chronionego krajobrazu,
- Wspomaganie wdrożenia programów rolno - środowiskowych,
- Promowanie ekologicznej działalności rolnej.

Cel ekologiczny nr 5: działania na rzecz edukacji ekologicznej

Główne priorytety - cele krótkoterminowe tego celu średnioterminowego to:

- Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży,
- Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- Propagowanie zdrowego stylu życia,
- Kształtowanie polityki informacyjnej mającej na celu rezygnację przez z kotłowni węglowych na rzecz alternatywnych źródeł energii,
- Konkursy ekologiczne i działania akcyjne.

Realizacja celów 4 i 5 odbywa się poprzez szereg działań. Na stronie Internetowej Gminy www.lipisk.pl działa zakładka pn. „Ochrona środowiska”, w której umieszczane są wszelkie niezbędne dla mieszkańców informacje z tej dziedziny. W celu poprawnego prowadzenia systemu selektywnej zbiórki odpadów w Związku Komunalnym Biebrza opracowano treść i wydrukowano ulotki edukacyjno - informacyjne na ten temat, które na bieżąco są rozpropagowywane wśród mieszkańców gminy. W roku 2006 przeprowadzona została akcja kontrolno-edukacyjna „Posesja”, w ramach której sprawdzono 700 posesji. Kontrolą objęto: przestrzeganie regulaminu utrzymania czystości i porządku, umowy na odbiór odpadów, bezodpływowe zbiorniki ścieków oraz ilość materiałów zawierających azbest. Podczas akcji mieszkańcy otrzymywali ulotki na temat selektywnej zbiórki odpadów. Rozprowadzono również ulotki na temat właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Co roku organizowany jest gminny konkurs dla szkół podstawowych pn. „Z ekologią za pan brat”. Gmina prowadzi również akcję zbierania zużytych baterii i leków z terenu gminy Lipsk.

Z przedstawionych w Raporcie danych wynika, że w obrębie wszystkich celów i priorytetów podjęto zaplanowane działania. Stopień realizacji działań zaplanowanych w aktualizowanym dokumencie jest zróżnicowany: niektóre cele krótkoterminowe zostały

częściowo zrealizowane, inne zupełnie nie zostały podjęte, ze względu na trudności w pozyskaniu środków finansowych na realizację zadań i inne czynniki zewnętrzne. W związku z tym przesunięto termin realizacji niektórych zaplanowanych działań. Analizując realizację *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk do 2014 r.* nie sposób nie zauważyć, że właściwie wszystkie z przedsięwzięć ujętych w *Programie* zadaniowym były realizowane w innych terminach niż przewidywał to *Program*. Bez możliwości pozyskania współfinansowania zadań ze środków Unii Europejskiej ich realizacja nie byłaby możliwa w krótkim czasie. Niektóre z zaplanowanych przedsięwzięć są w trakcie realizacji, w związku z czym planuje się ich kontynuację.

W chwili obecnej stan poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Lipsk jest oceniony jako dobry. W celu zachowania istniejącego stanu środowiska niezbędna jest kontynuacja realizacji polityki ochrony środowiska w Gminie oraz dalsze przeznaczanie znaczących nakładów finansowych na działania, które doprowadzą do poprawy jego poszczególnych komponentów. W pełni szanując zasadę zrównoważonego rozwoju, należy szukać takich kierunków rozwoju, które doprowadzą do ograniczania emisji, oszczędności energii i zasobów wodnych, zachowania obszarów cennych przyrodniczo, wzmocnienia struktur ekologicznych, rozwijania aktywności obywatelskiej i świadomości ekologicznej społeczeństwa.

3. Informacje ogólne

3.1 Położenie i podział administracyjny

Gmina Lipsk położona jest w północnowschodniej części województwa podlaskiego i zajmuje 184 km², co stanowi niecały 1% powierzchni województwa i około 11% powierzchni powiatu augustowskiego, na terenie którego jest położona.

Od północy analizowana Gmina sąsiaduje z gminą Płaska, od zachodu gminą Sztabin, a od południa z gminami Dąbrowa Białostocka i Nowy Dwór, wschodnią granicę Gminy stanowi granica państwa.

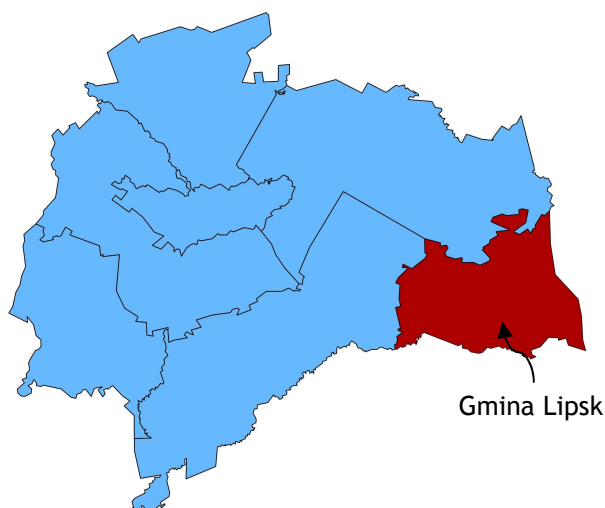
Pod względem fizycznogeograficznym, opracowanym przez Jerzego Kondrackiego Gmina Lipsk położona jest w obrębie Makroregionu - Niziny Północnopodlaskiej, Mezoregionu Kotliny Biebrzańskiej.

Nizina Północnopodlaska pod względem geomorfologicznym przedstawia przedłużenie Niziny Północnomazowieckiej, posiada jednak surowszy klimat. Należy do innego (północnego) działu geobotanicznego, natomiast strukturalnie do prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Obszar Gminy Lipsk charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem powierzchni. Stosunkowo młoda polodowcowa rzeźba terenu została utworzona w czasie ostatniego zlodowacenia bałtyckiego i charakteryzuje się bogactwem falistych i pagórkowatych wzgórz w strefie moreny czołowej, płaskich i falistych

obszarów moren dennych, płaskich dolin rzecznych oraz równinnych lekko zwydmionych obszarów sandrowych pokrytych przeważnie lasami.

Północno - wschodnia część Polski charakteryzuje się wyraźną odrębnością klimatyczną wyrażającą się w jej względnym kontyentalizmie oraz cechach właściwych strefie subborealnej. Gmina Lipsk leży w zasięgu oddziaływania klimatu Kotliny Biebrzańskiej, co wiąże się z nieco łagodniejszymi warunkami klimatycznymi. Średnia roczna temperatura na tym terenie wynosi 5,9 ° C. Średnia temperatura w okresie zimowym to - 0,9 ° C. Natomiast średnia temperatura w okresie letnim to średnio 12,7 ° C. Roczna suma opadów na tym terenie wynosi 550 - 700 mm. W ciągu roku występują 144 dni z opadami, z tego 82 w okresie wegetacji. Pokrywa śnieżna zalega tu 80 -110 dni. Okres wegetacji trwa 180 - 190 dni i należy do najkrótszych w Polsce.

Położenie Gminy Lipsk oraz lokalizację na terenie powiatu augustowskiego prezentuje poniższa Rycina.

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o. o.

Rycina 1. Położenie Gminy Lipsk na tle powiatu augustowskiego

Gmina Lipsk jest jedyną Gminą miejsko - wiejską wchodzącą w skład powiatu augustowskiego. W poniższej Tabeli przedstawiono ogólne dane dotyczące podziału administracyjnego Gminy Lipsk na tle innych gmin z terenu powiatu augustowskiego.

Tabela 1. Charakterystyka jednostek administracyjnych Gminy Lipsk na tle pozostałych gmin powiatu augustowskiego

Jednostka terytorialna		Powierzchnia [km ²]	Liczba sołectw	Liczba miejscowości
Gminy miejsko - wiejskie	Lipsk	5 (miasto)	30	29
		179 (obszar wiejski)		
Gminy miejskie	Augustów	81	-	1
Gminy wiejskie	Augustów	267	36	42
	Bargłów Kościelny	188	30	38
	Nowinka	204	26	43
	Płaska	372	15	31
	Sztabin	363	39	68
Razem		1659	176	254

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, stan na 2011 r.

Siedzibą gminy jest Lipsk - miasto położone w jej środkowej części, nad rzeką Biebrzą. Na terenie gminy leży 29 miejscowości, przy czym administracyjnie jej obszar podzielony jest na 30 sołectw. Powierzchnia gminy wynosi 184,42 km², z czego miasto Lipsk zajmuje powierzchnię 4,92 km².

3.2 Ludność

Z danych z GUS (2010 r.) wynika, iż ogólna liczba mieszkańców na terenie Gminy Lipsk wynosi 5418, w tym nieco mniej niż połowa ludności mieszka w Lipsku.

Liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Gminie Lipsk w porównaniu z pozostałymi Gminami powiatu augustowskiego przedstawia poniższa Tabela.

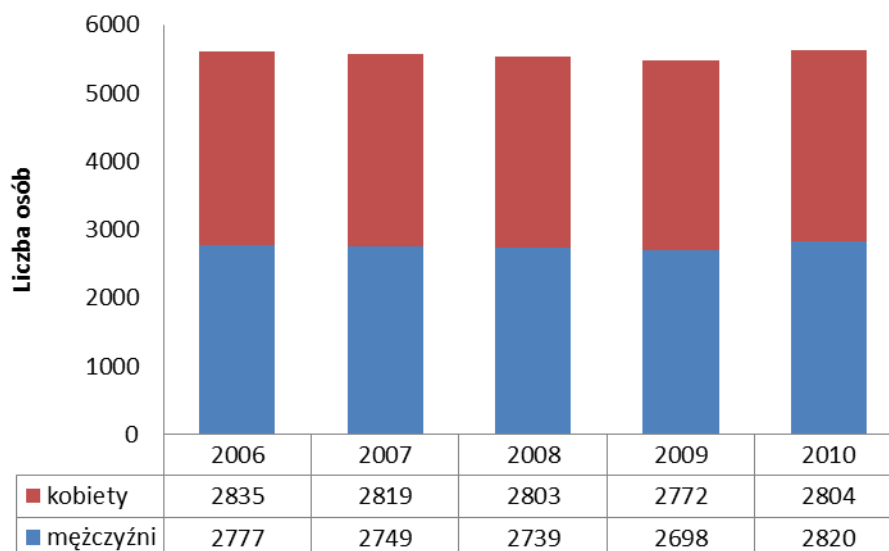
Tabela 2. Dane demograficzne Gminy Lipsk na tle pozostałych gmin powiatu augustowskiego

Jednostka terytorialna		Liczba ludności (ogółem)	Gęstość zaludnienia [l. os./km ²]
Gminy miejsko - wiejskie	Lipsk	2424 (miasto)	487
		2994 (obszar wiejski)	17
Gminy miejskie	Augustów	30351	375
Gminy wiejskie	Augustów	6591	25
	Bargłów Kościelny	5629	30
	Nowinka	2885	14
	Płaska	2555	7
	Sztabin	5275	15

Zródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie www.stat.gov.pl, stan na 2010 r.

Średnie zagęszczenie mieszkańców na terenie miejskim na koniec 2010 roku wynosiła 487 osoby/km², co jest najwyższym wynikiem w skali powiatu i znacznie wyższym w porównaniu z gęstością zaludnienia Polski (122 osoby/km²). Na obszarze wiejskim gęstość zaludnienia jest niska i wynosi jedynie 17 osób/km². Średnia gęstość zaludnienia Gminy Lipsk (ok. 29 osób/km²) jest niższa niż gęstość zaludnienia powiatu augustowskiego (ok. 35 osób/km²) oraz województwa podlaskiego (ok. 61 osób/km²). Ludność Gminy Lipsk to około 0,5% ludności województwa podlaskiego i około 10% ludności powiatu augustowskiego.

Liczba ludności w Gminie Lipsk na przestrzeni ostatnich lat nieznacznie się zmienia, utrzymując się na podobnym poziomie. Liczbę ludności od roku 2006 do 2010 (dane GUS) przedstawiono na poniższej Rycinie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie www.stat.gov.pl, stan na 2006, 2007, 2008, 2009 i 2010 r.

Rycina 2. Liczba ludności zamieszkałej na terenie Gminy Lipsk w latach 2006 - 2010

Wybrane dane z demografii Gminy Lipsk i powiatu augustowskiego przedstawiono poniżej.

Tabela 3. Porównanie danych demograficznych (stan na 2010 r.) Gminy Lipsk i powiatu augustowskiego

	Powiat augustowski	Gmina Lipsk
Ludność	58704	5418
W tym kobiety	29979	2732
Urodzenia żywe	549	46
Zgony	591	76
Przyrost naturalny	-42	-30
Saldo migracji ogółem	-17	-22
Ludność w wieku		
przedprodukcyjnym	11737	1024
produkcyjnym	36603	3318
poprodukcyjnym	10364	1076

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie Statystycznego Vademecum Samorządowca 2011r.

3.3 Sektor gospodarczy

Gmina Lipsk jest obszarem typowo rolniczym. Według informacji zawartych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk* grunty rolne zajmują 11 717 ha, co stanowi 63,5% powierzchni Gminy, resztę stanowią lasy i nieużytki.

Rozwój rolnictwa jest zdeterminowany przede wszystkim przez położenie geograficzne, rzeźbę terenu, warunki wodne, klimat oraz jakość gleb. Czynniki te na terenie Gminy Lipsk można uznać za mało korzystne. Głównym kierunkiem produkcji jest hodowla krów mlecznych oraz uprawa tytoniu. Zgodnie z wynikami spisu powszechnego z 2002 r. jako główne źródło utrzymania pracę w rolnictwie deklarują 522 gospodarstwa domowe (na 1801 ogółem), co stanowi łącznie 1952 osoby.

Drugim kierunkiem rozwoju gminy, z racji samego położenia geograficznego, jest turystyka. Jednak potencjał turystyczny tkwiący w niezwykle cennych, bo unikatowych walorach przyrodniczych terenu Gminy Lipsk jest praktycznie niewykorzystany. Główną barierą rozwoju turystyki jest niedostateczna infrastruktura turystyczna.

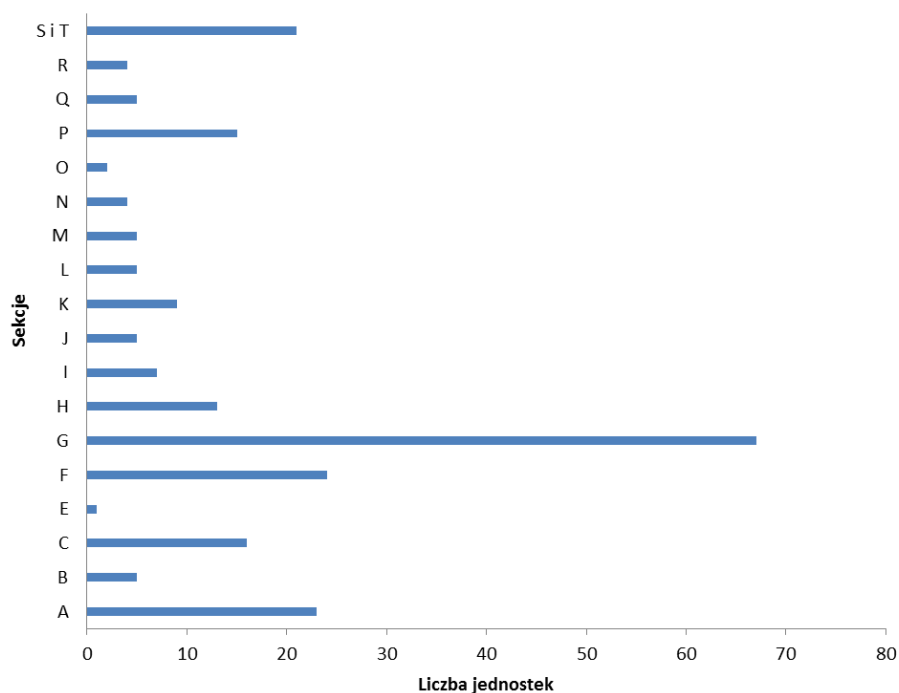
Z końcem 2011 r. (dane GUS) w systemie REGON zarejestrowanych było 231 podmiotów gospodarczych, z czego 211 podmiotów to jednostki z sektora prywatnego, reprezentowane głównie poprzez osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą (168). W sektorze publicznym zarejestrowanych było 20 podmiotów, najliczniej reprezentowanych przez państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego (17). Jednostki gospodarcze Gminy stanowią ok. 5,7 % wszystkich jednostek z terenu powiatu augustowskiego, co zdecydowanie potwierdza rolniczy charakter Gminy.

Struktura jednostek gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w podziale na sekcje (wg danych GUS, 2011r.) przedstawia się następująco:

- sekcja A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo - 23 jednostek
- sekcja B: Górnictwo i wydobywanie - 5 jednostek
- sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe - 16 jednostki,
- sekcja E: Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją - 1 jednostek,
- sekcja F: Budownictwo - 24 jednostek,
- sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle - 67 jednostek,

- sekcja H: Transport i gospodarka magazynowa - 13 jednostek,
- sekcja I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi - 7 jednostek,
- sekcja J: Informacja i komunikacja - 5 jednostek,
- sekcja K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa - 9 jednostek,
- sekcja L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości - 5 jednostek,
- sekcja M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna - 5 jednostek,
- sekcja N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca - 4 jednostki,
- sekcja O: Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne - 2 jednostek,
- sekcja P: Edukacja - 15 jednostek,
- sekcja Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna - 5 jednostki,
- sekcja R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - 4 jednostek,
- sekcja S i T: Pozostała działalność usługowa. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby - 21 jednostek.

Jednostki sklasyfikowane są wg nowego podziału na sekcje obowiązujące od 1 stycznia 2008 roku zgodnie z nowym Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz. U. 251 poz. 1885 z dnia 31 grudnia 2007 r.), w którym to nastąpiła zmiana klasyfikacji rodzaju działalności przypisanych poszczególnym sekcjom. Od 20 października 2008 r. urzędy statystyczne prowadzą akcję przeklasyfikowania według PKD 2007 działalności podmiotów wpisanych do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej REGON. Strukturę podmiotów gospodarczych według aktualnego podziału prezentuje poniższa Rycina.

Źródło: opracowanie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS www.stat.gov.pl, 2011 r.

Rycina 3. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Lipsk

Zgodnie z Ryciną w Gminie Lipsk najwięcej przedsiębiorstw funkcjonuje w sektorach:

- sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle 29%
- sekcja F - budownictwo 10,3%
- sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo 9,9%
- sekcja S i T - pozostała działalność usługowa 9,09%

Rozmieszczenie jednostek gospodarczych na terenie poszczególnych Gmin powiatu augustowskiego obrazuje poniższa Tabela.

Tabela 4. Rozmieszczenie terytorialne jednostek gospodarczych na terenie Gminy Lipsk na tle pozostałych gmin powiatu augustowskiego

Jednostka terytorialna	Jednostki zarejestrowane		
	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny
Augustów gm. miejska	2772	114	2658
Augustów gm. wiejska	267	12	255
Bargłów Kościelny	185	13	172
Lipsk	231	20	211
Nowinka	202	13	189
Płaska	242	11	231
Sztabin	211	13	198

Źródło: opracowanie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS www.stat.gov.pl 2011 r.

W roku 2011 (wg danych GUS) najwięcej jednostek gospodarczych zarejestrowanych było w gminie miejskiej Augustów. W porównaniu z pozostałymi gminami powiatu, Gmina Lipsk zajmuje czwarte miejsce.

Poniżej przedstawiono zestawienie ogólnie stosowanych mierników przedsiębiorczości lokalnej powiatu augustowskiego w porównaniu z Gminą Lipsk. Z danych zamieszczonych w Tabeli wynika, że w Gminie Lipsk poziom tych wskaźników jest niższy od przeciętnej w powiecie augustowskim (Tabela 5).

Tabela 5. Porównanie wskaźników uwzględniających podmioty gospodarcze dla powiatu augustowskiego i Gminy Lipsk

Wskaźnik	Powiat augustowski	Gmina Lipsk
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	671	416
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	61	30
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	79	43
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8	5
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	26	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie banku danych lokalnych GUS www.stat.gov.pl 2011 r.

W roku 2011 (wg danych GUS) 419 było zarejestrowanych jako bezrobotne, w tym 205 mężczyzn i 214 kobiet. Osoby zarejestrowane jako bezrobotne stanowią 0,12% ludności mieszkańców Gminy, przy czym udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 12,1%.

Na terenie Gminy Lipsk działalność gospodarcza związana z przemysłem praktycznie nie występuje. Działalność produkcyjną prowadzą w głównie małe i średnie przedsiębiorstwa, zatrudniające od 5 do 10 osób (produkcja stolarki okiennej i drzwiowej z PCV, produkcja kopaczek i innych maszyn rolniczych). Ich liczba na przestrzeni lat utrzymuje się na podobnym samym poziomie. Łącznie jest to ok. 10 zakładów, których działalność nie jest uciążliwa dla środowiska.

3.4 Dziedzictwo historyczne i kulturowe

Na terenie Gminy Lipsk na przestrzeni wieków wykształcił się specyficzny skład etniczny ludności, który wywarł piętno na kulturze ludowej tego obszaru. Na skład etniczny ludności złożyły się elementy: polski, litewski, wielkoruski i białoruski. Najlepszym przykładem specyfiki kultury tych terenów mogą być formy architektoniczne budownictwa wiejskiego, nielicznie zachowane do czasów obecnych, świadczące o różnorodności i bogactwie twórczym. Na kształtowanie się formy budownictwa wiejskiego tych terenów, obok czynników historycznych i społeczno-gospodarczych, duży wpływ miały warunki fizjograficzne. Bogato zalesione tereny Puszczy Augustowskiej dostarczały drewna iglastego, które stało się podstawowy materiałem budowlanym.

Istniejące osadnictwo wiejskie na tym terenie w większości jest osadnictwem rozproszonym - kolonijnym. Powstało ono w wyniku akcji regulacyjnych i komasacyjnych prowadzonych w 2 poł. XIX wieku, a następnie kontynuowanych aż do II wojny światowej. Formę osadnictwa kolonijnego poprzedzały wsie zwarte typu: ulicówki, rzędówki czy szeregówki oraz przysiółki, występujące powszechnie na tym terenie do XIX wieku.

Zdobnictwo w tradycyjnym budownictwie charakteryzuje się różnorodnością form i detali. Składają się na nie min.: duże bogato zdobione powierzchnie szczytów dachowych i ścian chatup, w których układ szalunku nawiązywał do figur geometrycznych czy wzorów zaczerpniętych z architektury murowanej, misterne ażurowe ozdoby okienne z motywami roślinnymi i zoomorficznymi, estetycznie wykonane drzwi wejściowe o bogatym szalunku i małe ganki o bogatym wystroju.

Przykładów tego typu architektury na terenie Gminy Lipsk jest coraz mniej. Ze względu na zbyt niską trwałość materiału i zastosowanie nowych materiałów w budownictwie zostały one w znacznej mierze wyparte.

Do najważniejszych zabytków świadczących o bogatej historii i dziedzictwie omawianego obszaru należą głównie obiekty architektoniczne. Zabytki te znajdują się na terenie

poszczególnych miejscowości Gminy. Na terenie Gminy Lipsk znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

- nr rejestru 436. Lipsk część układu urbanistycznego, 2 połowa XVI w. (1580 - 1869 r.). Do chwili obecnej jego regularne założenie przestrzenne zachowane jest z niewielkimi zmianami.
- nr rejestru 508. Krasne dom nr 6 (1928 r.). Posiada bogate zdobnictwo elewacji, okiennice, nadokienniki, ganek - charakterystyczne dla tradycyjnego budownictwa ludowego na tym terenie.
- nr rejestru 509. Krasne dom nr 39 (1930 r.). Posiada cechy charakterystyczne dla tradycyjnego budownictwa ludowego na tym terenie.
- nr rejestru 656. Lipsk kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Anielskiej murowany (1906r., odbudowany w 1923r.). Obecnie jest to budowla o układzie bazylikowym, na planie krzyża łacińskiego z drewnianymi wieżami w fasadzie. Stanowi cenny przykład neogotyckiej architektury sakralnej.
- nr rejestru A-881. Lipsk cmentarz żydowski. Obiekt na planie prostokąta o powierzchni 0,38 ha posiada częściowo zachowane macewy (ok. 30). Należy do cmentarzy wyznania mojżeszowego nielicznie przetrwałych na tym terenie.
- nr rejestru A-1058. Rygałówka cerkiew obecnie kościół rzymskokatolicki pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego, murowany (1897 - 1904).

W ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują się następujące obiekty:

Bartniki

- Zagroda nr 38 dom i piwnica drewniany 2 poł XIX w.,
- Dom nr 33 drewniany K. XIX w.,
- Dom nr 55 drewniany ok. 1918 r.,
- Dom nr 68 drewniany 2 poł. XIX w.

Lipsk

- Dom katolicki nr 18 drew. ok. XX w.,

- Spichlerz plebański nr 16 drewniany 1920 r.,
- Cmentarz par. rzymsko - katolicki. Najstarszy nagrobek datowany na 1881 r.

Lipszczany

- Dom nr 13 drewniany ok. 1918 r.,
- Stodoła w zagrodzie nr 5 drewniany ok. 1850 r.

Nowe Leśne Bohatery

- Dom nr 13 drewniany ok. 1915 r.,
- Dom nr 14 drewniany 1915 r.

Nowy Rogożyn

- Stodoła w zagrodzie nr 5 drew. ok. 1880 r.

Rakowicze

- Dom nr 9 drewniany 1910 r.,
- Dom nr 24 drewniany ok. 1925 r.,
- Piwnica w zagrodzie nr 39 drewniany ok. 1910 r.

Rygałówka

- Kaplica pod wezwaniem Opieki Św. Józefa na cmentarzu grzebalnym, drewniana, 2 połowa XIX.,
- Cmentarz parafialny rzymsko - katolicki. Najstarszy nagrobek datowany na 1902 r.

Starożyńce

- Zagroda nr 18 dom, chlew, stodoła, piwnica, drewniany 1 poł. XX w.,
- Dom nr 10 drewniany 1 poł. XX w.,

Stary Rogożyn

- Dom nr 18 obecnie budynek gospodarczy drewniany ok. XIX w.

Wołkusz

- dom nr 19 drewniany 1908 r.

3.5 Turystyka

Gmina Lipsk położona jest w północno-wschodniej, przygranicznej części woj. podlaskiego, na krańcach Puszczy Augustowskiej. Podstawową atrakcją turystyczną Gminy są tereny należące do Biebrzańskiego Parku Narodowego, którego część znajduje się na obszarze Gminy. Biebrzański Park Narodowy obejmuje swoimi granicami najbardziej naturalne, wartościowe przyrodniczo obszary Kotliny Biebrzańskiej. Walorami tej kotliny jest jej położenie na pograniczu wysokiej rangi jednostek geobotanicznych Europy Środkowej i borealnej strefy Europy Wschodniej. Kotlina Biebrzańska to największy w Polsce kompleks torfowisk niskich, w niewielkim stopniu wysokich, mineralne wysoczyzny, śródbagiennie grądy, nizinne meandrujące rzeki z rozległą siecią starorzeczy z największą z nich rzeką Biebrzą. Na obszarze tym występują zespoły roślinne reprezentujące niemal wszystkie główne typy: bagienne, torfowiskowe, i leśne. Szczególnie cenna jest grupa zbiorowisk mechowiskowych, mszysto-turzycowych zawierająca w swym składzie gatunki rzadkie i ginące. Bagna biebrzańskie odznaczają się dużym bogactwem fauny. Znajduje się tu największa w kraju ostoja łosia, a ornitofauna cechuje się występowaniem wielu osobliwości w skali krajowej i europejskiej. Bagna biebrzańskie przedstawiają szczególny, dziki, nieco smętny krajobraz o swoistym kolorycie zmieniającym się od wiosny do jesieni. Wiosną rozlewiska Biebrzy sięgają w głąb doliny.

Przez teren Gminy Lipsk przebiegają trzy szlaki turystyczne, związane bezpośrednio z niepowtarzalnymi walorami przyrodniczymi Biebrzańskiego Parku Narodowego. Jednym z nich jest szlak kajakowy, który ma swój początek w Lipsku, biegnie rzeką Biebrzą do Sztabina, Goniądza i dalej do Wizny, gdzie rzeka Biebrza łączy się z Narwią. Obecnie na szlaku występuje niewielki ruch turystyczny, związany z niedostateczną promocją tego rodzaju formy wypoczynku. Długość całego szlaku wynosi 155 km od Wizny do Lipska, średnio co 19 km znajdują się pola namiotowe, końcowe w Lipsku. Większość elementów infrastruktury turystycznej wymaga jednak dalszego rozwoju, choć w ostatnich latach obserwowany jest wzrost zagospodarowania przestrzennego w zakresie turystyki.

Elementem lokalnego ruchu turystycznego jest znajdujący się w Lipsku basen kąpielowy o powierzchni 1,681 ha z terenami wypoczynku czynnego. Komunikacja na terenie gminy wymaga doinwestowania, w szczególności należy poprawić stan nawierzchni dróg i zapewnić odpowiednią jakość usług dla turystów zmechanizowanych.

Na terenie Gminy występują nieliczne kwatery agroturystyczne - 11, zlokalizowane głównie w mieście Lipsk. Większość (9) podejmuje gości przez cały rok, pozostałe tylko w sezonie letnim. Łącznie kwatery te posiadają 73 miejsca noclegowe. Korzystanie z agroturystyki i związane z nią formy wypoczynku, stają się coraz bardziej popularne i promowane w ostatnich latach.

Gmina Lipsk nie dysponuje także żadnymi innymi formami zbiorowego zagospodarowania (GUS, 2011r.). Jednak zgodnie ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lipsk*, obszar na którym położona jest gmina odznacza się wartościami ponadlokalnymi, wśród których należy podkreślić:

- W zakresie środowiska naturalnego:

Biebrzański Park Narodowy.

- W zakresie wartości turystyczno - wypoczynkowych:

Rzeka Biebrza i związane z nią:

- Szlaki turystyczne,
- Szlaki turystyki wodnej,
- Baza turystyczno - wypoczynkowa (pola biwakowe, itp.).

3.6 Komunikacja i transport

Szlaki komunikacyjne na terenie Gminy Lipsk, stanowią drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, natomiast brak dróg o randze krajowej. Położenie geograficzne Gminy Lipsk, w pobliżu granicy państwowej z Rosją, Białorusią i Litwą, może stać się decydującym czynnikiem, sprzyjającym rozwojowi gospodarki na tym obszarze. Sytuacja taka będzie miała miejsce w przypadku otwarcia planowanego przejścia granicznego w Lipszczanach. Zwiększenie aktywności gospodarczej wynikałoby przede wszystkim z możliwości ruchu przygranicznego, który pozytywnie wpłynąłby na rozwój lokalnej gospodarki.

Największymi szlakami komunikacyjnymi na terenie Gminy Lipsk są drogi wojewódzkie:

- Droga wojewódzka nr 664 Augustów - Lipsk - Granica Państwa o znaczeniu regionalnym III klasy technicznej,
- Droga wojewódzka nr 673 Dąbrowa Białostocka, Lipsk o znaczeniu regionalnym IV klasy technicznej.

Drogi powiatowe:

- Droga nr 40858 Sztabin - Krasnybór - Jastrzębna - Lipsk
- Droga nr 40864 Gruszki - Rubcowo-Skieblewo - droga 664
- Droga nr 40865 Kurianka - Starożyńce - Bartniki - droga 40867
- Droga nr 40866 Lipsk - Rogożynek
- Droga nr 40867 Kopczany - Bartniki - Wołkusz - Sołojewszczyzna
- Droga nr 40868 Kopczany - Dulkowszczyzna - St. Rogożyn - Rogożynek
- Droga nr 40869 Rakowicze - Lichosielce
- Droga nr 40870 Rygałówka - Dolinczany - Panorlica
- Droga nr 40861 do drogi 664 - Krasne

Drogi wojewódzkie o znaczeniu regionalnym, posiadają nawierzchnię twardą, ulepszoną bitumiczną. Natomiast drogi powiatowe, w większości bitumiczną - łącznie nawierzchnię taką posiada 14,473 km dróg (najczęściej z mieszanką asfaltu lub smoty), gruntową - 20,8 km. Pozostałe drogi powiatowe charakteryzują się nawierzchnią tłuczeniową (7,484 km) i brukowcową (6,407 km). Na terenie Gminy znajduje się 52,179 km dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej oraz 87,578 km dróg o nawierzchni naturalnej.

Na przestrzeni ostatnich lat w wyniku realizacji prac remontowych i modernizacyjnych stan techniczny większości dróg uległ znacznej poprawie. Niemniej jednak fragmenty niektórych odcinków dróg, ze względu na obecność spękań i ubytków nawierzchni, obniżających komfort i bezpieczeństwo jazdy, wymagają przebudowy i odpowiedniej konserwacji.

4. Ocena aktualnego stanu środowiska

4.1 Ochrona powietrza atmosferycznego

Zanieczyszczenia powietrza stanowią zarówno gazowe, jak i pyłowe substancje emitowane do atmosfery. Do najbardziej toksycznych, a więc najbardziej niebezpiecznych należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon oraz pyły. Związki dostają się do atmosfery w wyniku emisji spalin z pojazdów, elektrociepłowni, zakładów przemysłowych, składowisk odpadów i surowców. W zależności od wielkości emisji substancje zanieczyszczające dzieli się na:

- Punktowe - skupione na bardzo małym obszarze. Stanowią je zakłady przemysłowe i elektrociepłownie. Emitują głównie dwutlenki siarki, tlenki azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie,
- Liniowe - źródłami są szlaki transportowe. Emitują głównie tlenki azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie, w szczególności ołów,
- Powierzchniowe (rozproszone) - gospodarstwa domowe i niewielkie kotłownie oraz małe zakłady przemysłowe. Substancje przez nie emitowane to głównie pyły oraz dwutlenek siarki.

Oprócz antropogenicznych źródeł zanieczyszczeń powietrza, także wiele procesów naturalnych powoduje przedostawanie się do atmosfery szkodliwych substancji. Największymi źródłami są: erozja wietrzna skał, pożary lasów, pył kosmiczny oraz niektóre procesy biologiczne. Negatywne skutki presji na powietrze nie ograniczają się jedynie do obszaru otoczenia źródła, gdyż zanieczyszczenia w atmosferze mogą być rozprzestrzeniane na znaczne odległości.

Według danych WIOŚ (2011) na terenie Gminy Lipsk nie występują zakłady przemysłowe będące największymi emitarami zanieczyszczeń w skali województwa. Największa emisja zanieczyszczeń powietrza pochodzi z kotłowni. Gmina Lipsk, należąca do powiatu augustowskiego, należącego do strefy podlaskiej, według ocena poziomów substancji i klasyfikacji stref woj. podlaskiego w 2011 r. (WIOŚ), strefa ta została zaklasyfikowana jako A pod względem różnych kryteriów. Oznacza to, że poziom stężeń poszczególnych zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekracza odpowiednio poziomu dopuszczalnego, poziomu docelowego oraz poziomu celu długoterminowego.

4.2 Gospodarka wodno – ściekowa

4.2.1 Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe Gminy Lipsk stanowią rzeki, rowy stale odprowadzające wodę, a także bagna i mokradła. Obszar Gminy Lipsk znajduje się w zlewni rzeki Biebrzy i częściowo w zlewni rzeki Niemen.

Podstawową sieć hydrograficzną Gminy stanowią rzeki: Biebrza, Wołkuszanka i Niedźwiedzica z całym systemem drobnych strumieni i rowów. Brak jest jezior, występuje jedynie niewielka ilość zagłębień bezodpływowych. Najwyższe stany wód w rzekach występują w miesiącach lutym i marcu, a najniższe w lipcu i sierpniu.

Rzeka Wołkuszanka zaliczana jest do zlewni rzeki Niemen i na terenie Gminy Lipsk płynie 8,5 km odcinkiem. W latach osiemdziesiątych częściowo uregulowana, obecnie stopniowo odzyskuje swój naturalny charakter. Z terenów Sandru Augustowskiego wpływa do

Biebrzy rzeka Niedźwiedzica uregulowana na całej swojej długości. Jej długość na terenie gminy wynosi 7 km. Rzeka Biebrza jest prawobrzeżnym dopływem Narwi III rzędu o powierzchni zlewni 7057,4 km². Długość całkowita rzeki wynosi 155,3 km. Źródła rzeki znajdują się na południe osady Nowy Dwór, na wysokości 162 m n.p.m., a połączenie z Narwią na wysokości 102,5 m n.p.m. Początkowo płynie ona w kierunku północnym, później skręca na zachód. Niedaleko miejscowości Krasnybór zmienia kierunek na południowo - zachodni, a w pobliżu Osowca skręca na południe i uchodzi do Narwi w 248,5 km jej biegu. Przeciętny spadek Biebrzy wynosi od kilku metrów w basenie północnym do kilkudziesięciu w jej dolnym biegu. Biebrza posiada charakter rzeki nizinnej. Płynie meandrując, tworząc liczne zakola i starorzecza. W roku 1993 Kotlina Biebrzy wraz z fragmentami dopływów i bagien znalazła się w nowo utworzonym Biebrzańskim Parku Narodowym. Biebrza w swym biegu natrafia na przewężenia kotliny, które hamują odpływ wód. To powoduje długie utrzymywanie się na torfowiskach zalewów wiosennych, jesiennych, a niekiedy i letnich, a zatem korzystne ich uwodnienie. Wspomniane przewężenia dzielą Kotlinę Biebrzańską na cztery wyraźnie zaznaczające się jednostki geomorfologiczne, nazywane basenami: basen Biebrzy górnej (północny), basen Biebrzy środkowej (środkowy), basen Biebrzy dolnej (południowy) i basen Wizny.

W 2011 roku na terenie Gminy Lipsk w ramach monitoringu wód powierzchniowych płynących (WIOŚ, 2011) badaniami objęto rzekę Biebrzę, w punkcie pomiarowo - kontrolnym Biebrza - Lipsk, zaliczając ją do wody o dobrym stanie i potencjale ekologicznym (II klasa). Poniżej zestawiono wyniki monitoringu, wskazujące na dobry stan ekologiczny wody w punkcie pomiarowo-kontrolnym.

Tabela 6. Wyniki pomiarów stanu ekologicznego wód w punkcie pomiarowo - kontrolnym Biebrza - Lipsk w 2011 r.

Wskaźnik	jednostka	Stężenie średnioroczne*	Granica stanu dobrego
Makrofity	MIR**	35,5	35
Temp. wody	°C	10	24
Tlen rozpuszczony	mgO ₂ /l	7,5	5
Pięciodobowe zapotrzebowanie tlenu BZT ₅ ***	mgO ₂ /l	2,1	6
Ogólny węgiel organiczny	mgC/l	6,63	15
Przewodność w 20°C	µS/cm	480	1500
Substancje rozpuszczone	mg/l	350	800
Twardość ogólna	mgCaCO ₃ /l	282	500
Odczyn pH	pH	7,7	6,9
Azot amonowy	mgN-NH ₄ /l	0,24	1,56

Wskaźnik	jednostka	Stężenie średnioroczne*	Granica stanu dobrego
Azot Kjeldahla	mgN/l	1,13	2
Azot azotanowy	mgN-NO ₃ /l	0,53	5
Azot ogólny	mgN/l	1,67	10
Fosforany	PO ₄ /l	0,087	0,31
Fosfor ogólny	mgP/l	0,066	0,4

*stężenie arytmetyczne z wyników badań,

** MIR - makrofitowy indeks rzeczny

***BZT₅ - biochemiczne zapotrzebowanie tlenu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego rzek województwa podlaskiego w 2011 roku, WIOŚ w Białymstoku

Według podziału hydrogeologicznego Polski obszar Gminy znajduje się w obrębie regionu suwalsko-podlaskiego. Charakteryzuje się on naprzemianległym występowaniem poziomów wodonośnych i serii poziomów słabo przepuszczalnych. Przypowierzchniowy poziom wodonośny posiada zwierciadło swobodne, a głębiej leżące poziomy międzymorenowe zwierciadło napięte. Szacowana miąższość utworów wodonośnych w czwartorzędzie waha się od kilku do 30 metrów. Układ hydroizohips wskazuje na silnie drenujący charakter tej części doliny Biebrzy w stosunku do wszystkich poziomów wodonośnych.

4.2.2 Źródła zanieczyszczeń wód

Jednym ze źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych są ścieki z oczyszczalni ścieków. Zgodnie z danymi GUS w 2011 r. w Gminie Lipsk funkcjonowała 1 oczyszczalnia o przepustowości 530 m³/dobę, w której oczyszczono łącznie w ciągu roku 56 dam³ ścieków. Ładunki zanieczyszczeń w oczyszczonych ściekach wynosiły:

- BZT₅ 350 kg/rok,
- ChZT 2935 kg/rok,
- Zawiesina ogólna 564 kg/rok.

Według danych GUS (2011) ogółem w ciągu roku wytworzono 14 t osadów. Ze względu na rozproszoną zabudowę mieszkaniową ścieki oczyszczane są także przy pomocy przydomowych oczyszczalni ścieków, których na terenie Gminy jest obecnie niewiele, lecz planuje się w przyszłości ich budowę.

Istotnym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są sploty powierzchniowe z terenów rolnych poddawanych chemizacji i nawożeniu. Wielkości ładunków tych zanieczyszczeń są trudne do oszacowania. Dodatkowym zagrożeniem są także ścieki socjalno - bytowe pochodzące z gospodarstw domowych - gromadzone w nieszczelnych

szambach mogą powodować ogromne zanieczyszczenie wód gruntowych i lokalnych cieków.

Zagrożenia wód podziemnych wynikają z możliwości przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych poprzez ich migrację do warstwy wodonośnej. Wody podziemne zanieczyszczone są różnymi substancjami chemicznymi, najczęściej są to: azotany, fosforany, substancje ropopochodne, chlorki, siarczany i inne. Działalność gospodarcza człowieka związana jest z ingerencją w obieg wód i wywiera wpływ na jakość i ilość zasobów wód podziemnych. Najpowszechniej występującymi przyczynami zanieczyszczeń wód podziemnych są wycieki z niezolowanych wysypisk odpadów, baz paliwowych i stacji sprzedaży paliw do pojazdów samochodowych. Azotany i fosforany pochodzące ze źle nawożonych pól ornych zanieczyszczają wody podziemne w wyniku infiltracji wody (są one także przyczyną degradacji zbiorników wodnych). Niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych (głównie gnojowicy) oraz chemizacja (nadmierne stosowanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin) rolnictwa są głównymi zagrożeniami antropogenicznymi wpływającymi na jakość wód podziemnych. Źródłem zanieczyszczenia wód podziemnych są także zanieczyszczenia pochodzące ze szlaków komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Na stan jakości wód podziemnych wpływa również jakość powietrza, którego zanieczyszczenia, poprzez opady atmosferyczne są deponowane na powierzchni ziemi i w wodach powierzchniowych. W miejscach, gdzie brak jest izolacji poziomej wodonośnej lub izolacja jest niepełna, następuje szybka migracja zanieczyszczeń z powierzchni ziemi.

4.2.3 Infrastruktura wodno – ściekowa

Sieć wodociągowa na terenie Gminy Lipsk jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2011 r. długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 140,5 km, w porównaniu z rokiem 2009 długość wzrosła o 61,3 km. Zgodnie z tymi samymi danymi wzrosła także liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej o 502 osoby w porównaniu do 2009 roku.

Poniżej przedstawiono ogólną charakterystykę sieci wodociągowej na terenie powiatu augustowskiego w podziale na Gminy.

Tabela 7. Infrastruktura wodociągowa Gminy Lipsk na tle pozostałych gmin powiatu augustowskiego

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]
Augustów (gm. miejska)	77,2	4310	28713

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]
Augustów (gm. wiejska)	216,3	1241	5515
Bargłów Kościelny	224,1	1250	5127
Lipsk	140,5	898	3351
Nowinka	91,6	780	2058
Płaska	73,9	875	2312
Sztabin	191,3	1209	3413
Powiat augustowski	1014,9	10563	50489

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie www.stat.gov.pl, 2011 r.

W 2011 r. (GUS) dwa przedsiębiorstwa zajmowały się dostarczaniem wody na terenie Gminy Lipsk. W tym samym roku do gospodarstw domowych dostarczone w sumie 1 108,7 dam³ wody.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2011 roku (dane GUS) wynosiła 9,8 km, natomiast połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania było 270. Łącznie z sieci kanalizacyjnej korzystało 2035 mieszkańców, czyli 73 osoby więcej niż w 2009 roku (GUS).

Stosunek pomiędzy długością sieci wodociągowej, a długością sieci kanalizacyjnej kształtuje się niekorzystnie. Fakt zwodociągowania ok. 50 % terenów wiejskich przy jednoczesnym braku w tych wsiach rozwiązania problemu ścieków jest potencjalnym zagrożeniem zarówno dla wód podziemnych, jak i powierzchniowych. Na terenach wiejskich ścieki gromadzone są w mniej lub bardziej szczelnych zbiornikach bezodpływowych, sporadycznie występują przyzagrodowe oczyszczalnie ścieków.

4.3 Gospodarka odpadami

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego zamieszczonych na portalu www.stat.gov.pl z terenu Gminy Lipsk w 2011 r. zebrano 557,13 Mg zmieszanych odpadów komunalnych, w tym 491,05 Mg z gospodarstw domowych.

Dominującą metodą unieszkodliwiania tego rodzaju odpadów było składowanie na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

System zbierania odpadów komunalnych na terenie Gminy opiera się na pojemnikach i kontenerach, które są własnością mieszkańców, Gminy bądź firm zajmujących się

wywozem odpadów i są dzierżawione mieszkańcom w ramach umowy na wywóz odpadów komunalnych.

Zorganizowaną i jednocześnie selektywną zbiórką odpadów na terenie Gminy Lipsk objętych jest 77,33% mieszkańców. System segregacji odpadów w gospodarstwach domowych opiera się na plastikowych workach. Na terenie Gminy Lipsk prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów „u źródła”. W ramach zbiórki odbierane są papier i makulatura (20 01 01), tworzywa sztuczne (20 01 39), szkło (20 01 02), metale (20 01 40) i zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (20 01 36). W budynkach użyteczności publicznej ustawione są specjalnie oznaczone pojemniki na zużyte baterie i akumulatory (20 01 33*). Dodatkowo przy Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Lipsku postawiono kontener na zużyte akumulatory, a w jedynej aptece w Lipsku kontener na przeterminowane leki (20 01 32).

Odpady zbierane w sposób selektywny na terenie gminy przekazywane są do Zakładu Recyklingu w Dolistowie Starym.

Zgodnie z *Planem ochrony przed szkodliwością azbestu i programem wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Lipsk na lata 2007 - 2032* łączna ilość wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy wynosi 1536,34 Mg, natomiast doliczając doszacowanie o 10%, wówczas ilość ta jest równa 1689,97 Mg. W większości wyroby azbestowe występują w postaci płyt azbestowo - cementowych falistych, które stanowią 94,18% (1504,87 Mg), natomiast płyty azbestowo - cementowe płaskie 5,82% (31,45 Mg). Największy udział azbestu jest w budynkach, których właścicielami są osoby fizyczne. Azbest oraz wyroby zawierające azbest najczęściej występują w obiektach inwentarskich i magazynujących takich jak: stodoły, obory, chlewy, szopy, spichlerze.

Jednym z największych problemów w zakresie gospodarowania odpadami podnoszonym jest niska świadomość ekologiczna mieszkańców Gminy. Skutkuje to brakiem segregacji odpadów w gospodarstwach domowych, niskimi poziomami masy odpadów zbieranych selektywnie, czy faktem, że nadal nie wszyscy mieszkańcy mają podpisane umowy z firmami na odbiór odpadów.

W powiecie augustowskim do niedawna funkcjonowały 3 składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Składowisko Miejskie w Augustowie zaprzestało składowania 31.12.2009 r. Składowisko zostanie zrehabilitowane w ramach projektu „Biebrzański System Gospodarki Odpadami - etap II” prowadzonego przez BIOM Sp. z o.o., finansowanego ze środków POIiŚ. Ponadto obok pola składowego wybudowano stację przeladunkową odpadów komunalnych. SOK w Kroszówce (Bargłów Kościelny) oraz SOK w m. Kolonia Lipsk (Gmina Lipsk) zaprzestały

działalności dnia 30.12.2011 r. Zamknięcie i rekultywacja prowadzona jest przez Związek Komunalny Biebrza, który pozyskał na ten cel środki z RPOWP.

Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009 - 2012” system gospodarki odpadami w województwie jest oparty o zakłady zagospodarowania odpadów obsługujące regiony:

1. ZZO Czartoria
2. ZZO Czerwony Bór
3. ZZO Grajewo
4. ZZO Hryniewicze
5. ZZO Dubiażyn - Hajnówka - Siemiatycze
6. ZZO Sokółka - Suwałki

Gmina Lipsk, podobnie jak pozostałe Gminy powiatu augustowskiego (miasto Augustów, gmina Augustów, Bargłów Kościelny, Nowinka, Płaska i Sztabin) zostały przypisane do obszaru ZZO Grajewo.

Planowany w ZZO Grajewo system gospodarowania odpadami:

1. Zbieranie selektywne i odpadów zmieszanych.
2. Kierowanie wszystkich zebranych odpadów do planowanego zakładu w Grajewie poprzez stacje przeładunkowe: Augustów, Mońki, Dąbrowa Białostocka.
3. Elementy zakładu wg dokumentacji:
 - sortownia odpadów z selektywnej zbiórki i odpadów zmieszanych,
 - zadaszona pryzmowa kompostownia,
 - punkt demontażu odpadów wielkogabarytowych,
 - magazyn odpadów niebezpiecznych,
 - wiaty na surowce wtórne,
 - składowisko odpadów balastowych.

Zgodnie ze *Sprawozdaniem z realizacji planu gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego za lata 2009 - 2010*, Inwestorem w ZZO Grajewo jest Spółka gminna - BIOM

Spółka z o.o., (Dolistowo Stare I 144, 19-124 Jaświły) utworzona przez samorządy zrzeszone w Związku Komunalnym Biebrza (19 gmin).

W 2009 r. Spółka otrzymała dofinansowanie ze środków PO Infrastruktura i Środowisko na realizację projektu „Biebrzański System Gospodarki Odpadami”. Realizowana obecnie inwestycja obejmuje m.in. budowę ZZO w Koszarówce gm. Grajewo, budowę trzech stacji przeladunkowych oraz doposażenie Zakładu Recyklingu w Dolistowie Starym (gm. Jaświły).

Zgodnie z *Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017* w województwie podlaskim wydzielono cztery regiony gospodarki odpadami:

- Centralny (451,4 tys. mieszkańców),
- Południowy (150,4 tys. mieszkańców),
- Północny (269,9 tys. mieszkańców),
- Zachodni (329,3 tys. mieszkańców, w tym mieszkańcy gmin z województwa mazowieckiego: Andrzejewo, Boguty Pianki, Nur, Szulborze Wlk., Zaręby Kościelne).

W ramach tych regionów wydzielono się obszary objęte projektami finansowanymi w ramach POIiŚ. Gminy objęte projektami, ze względu na konieczność zachowania trwałości projektu oraz dla potwierdzenia uzyskania efektu ekologicznego kierują odpady do wskazanych instalacji regionalnych (przez wyznaczony okres trwałości projektu).

W regionach gospodarki odpadami wyznaczono następujące obszary wydzielone:

- RGO Centralny: Obszar Białystok z instalacją termicznego przekształcania odpadów w ZUOK Białystok oraz pozostałymi instalacjami w ZUOK Hryniewicze.
- RGO Północny: Obszar Koszarówka.
- RGO Zachodni: Obszar Czartoria, Obszar Czerwony Bór.

Gmina Lipsk podobnie jak pozostałe gminy powiatu augustowskiego (miasto Augustów, gmina Augustów, Bargłów Kościelny, Nowinka, Płaska i Sztabin) zostały przypisane do obszaru Koszarówka.

4.4 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

4.4.1 Fauna i flora

Gmina Lipsk charakteryzuje się zróżnicowanym krajobrazem polodowcowym na północy, który stopniowo przechodzi w Dolinę Biebrzy o niewielkich deniwelacjach na południu. W części tej występują dobrze nawodnione torfowiska z licznymi starorzeczami. Złóża torfowe budują głównie torfy szuwarowe, turzycowiskowe i olsowe. W części północno-zachodniej przechodzą one w obniżenie sandrowe porostej puszcza Równiny Augustowskiej, w pozostałym sąsiedztwie otaczają je zagospodarowane rolniczo wysoczyzny z niewielkimi partiami lasów. Różnorodność siedlisk i zbiorowisk roślinnych stwarza na Bagnach Biebrzańskich warunki dla egzystencji wielu gatunków zwierząt, także rzadkich i ginących.

Duże powierzchnie dawnych turzycowisk zajmują obecnie zbiorowiska ziołorośli kozłkowo-wiązówkowych, z obecnością ziół grubołodogowych, takich jak kozłek lekarski, wiązówka błotna, starzec bagienny, przetacznik długolistny. Gatunkom tym towarzyszy fiołek mokradłowy, pięciornik norweski, kuklik zwisty, rdest wężownik i trzcinnik prosty. Zespół ten spotykamy również w miejscach po wypalonych zaroślach.

W zależności od lokalnych warunków wilgotnościowych na terenach łąkowych wykształcają się podobne lub znacznie różniące się od siebie zbiorowiska roślinne z udziałem gatunków nie tylko wartościowych traw i ziół, lecz również roślin właściwych naturalnemu środowisku bagiennemu.

Rozlewiska dolnej Biebrzy są miejscem odpoczynku i żerowania dla dziesiątek tysięcy ptaków wodnych, zwłaszcza kaczek, gęsi, mew w okresie ich wędrówek wiosennych i jesiennych. Dolina stanowi chronioną enklawę przyrodniczą rzadkich gatunków ptaków błotnych i drapieżnych oraz borealnych (drożdżik, łąbądź krzykliwy, bekasik, świstun), mających tu granicę swego zasięgu (np. ptaki tundry - biegus zmienny, batalion czy dubelt) lub niezmiernie już rzadkich, jak orzeł przedni, bielik, kulik wielki, sokół wędrowny, orlik grubodzioby.

4.4.2 Lasy

Według danych GUS w 2011 roku powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Lipsk wynosiła 4189,4 ha (lesistość 22,6%), przy czym powierzchnia gruntów leśnych publicznych stanowiła 26%, natomiast prywatnych 74%.

Lasy w grupie lasów prywatnych 3050 ha stanowią lasy będące własnością osób fizycznych, 35 ha - wspólnot gruntowych. Lasy ochronne stanowiły 207 ha, tj. ok. 7 % powierzchni lasów prywatnych. Szacuje się, że w 2011 r. pozyskano 3527 m³ drewna z lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa.

Tabela 8. Pozyskiwanie drewna wraz z odnowieniem i zalesieniem w Gminie Lipsk na tle pozostałych gmin powiatu augustowskiego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa

Lp.	Jednostka terytorialna	Pozyskiwanie drewna [m ³]		Odnowienia i zalesienia [ha]	
		ogółem	las prywatne	ogółem	las prywatne
1.	Augustów (Gm. miejska)	377	277	-	-
2.	Augustów (Gm. wiejska)	1186	1186	2	2
3.	Bargłów Kościelny	1467	1467	1	1
4.	Lipsk	3527	3527	7	7
5.	Nowinka	931	931	5	5
6.	Płaska	2516	2516	4	4
7.	Sztabin	4098	4023	6	6
powiat augustowski		14102	13927	25	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie danych GUS www.stat.gov.pl, 2011 r.

Północno - zachodnia część Gminy Lipsk charakteryzuje się zwartymi kompleksami leśnymi, w których dominuje bór świeży. Drzewostan tworzy głównie sosna z nielicznym udziałem świerku i brzozy. W obniżeniach terenu występują olsy, znaczną powierzchnię w tym kompleksie zajmuje także bór bagienny na torfowisku wysokim. Gatunkiem najliczniej występującym na tym terenie jest brzoza ze znacznym udziałem sosny, a niekiedy świerku. Drugi większy kompleks leśny położony w północnej części Gminy, charakteryzuje się przewagą boru sosnowego świeżego z fragmentami boru suchego. Drzewostan tworzy sosna z udziałem brzozy i na niewielkich powierzchniach - świerku. Drobne kompleksy w dolinie Biebrzy tworzy brzoza i olcha, wiek drzewostanów waha się od 10 do 70 lat.

4.4.3 Formy ochrony przyrody

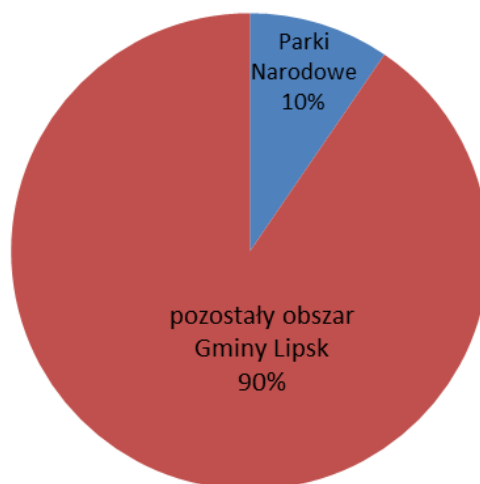
Pojęcie ochrona przyrody oznacza ogół działań ukierunkowanych na zachowanie w niezmiennym lub optymalnym stanie przyrody żywej i nieożywionej, a także krajobrazu. Głównym celem ochrony przyrody jest utrzymanie stabilności ekosystemów i procesów ekologicznych oraz zachowanie różnorodności biologicznej.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (Dz. U. 2009 nr 151 poz. 1220 z późn. zm.), formami ochrony przyrody są:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

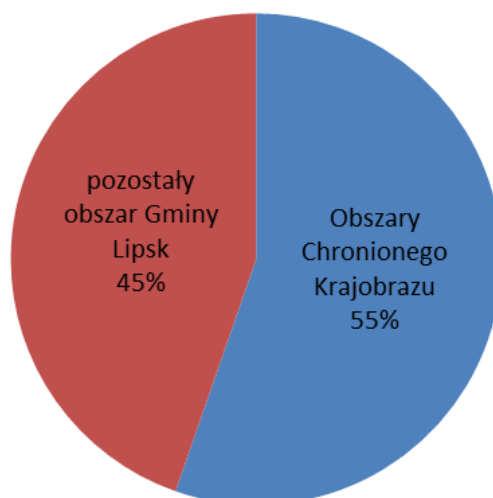
Ogółem powierzchnia obszarów chronionych (bez uwzględniania obszarów Natura 2000) na terenie Gminy Lipsk wynosiła 11961ha (GUS, 2011 r.), co stanowi około ponad 64 % ogólnej powierzchni Gminy. Największą powierzchnię zajmują obszary Chronionego Krajobrazu - 10205 ha. Parki Narodowe (Biebrzański PN) stanowią 1756 ha. Z przytoczonymi powyżej obszarami podlegającymi ochronie pokrywają się obszary Natura 2000: SOO - łącznie 9703,8 ha i OSO stanowiące łącznie 9853,5 ha.

Poniżej przedstawiono udział procentowy powierzchni poszczególnych obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni Gminy Lipsk. Ze względu na fakt, iż poszczególne obszary pokrywają się ze sobą, przedstawiono je osobno na poniższych Rycinach.

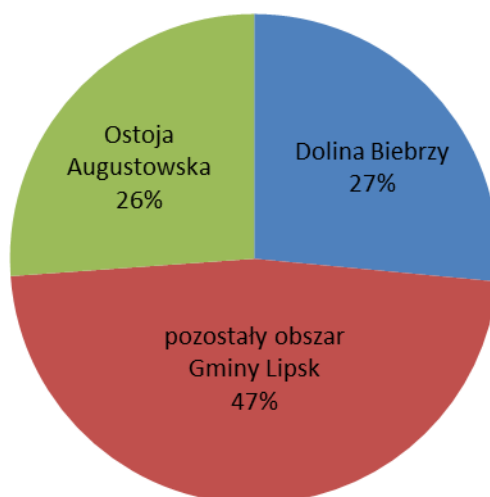
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011 r.

Rycina 3. Udział Parków Narodowych w powierzchni Gminy Lipsk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011 r.

Rycina 4. Udział Obszarów Chronionego Krajobrazu w powierzchni Gminy Lipsk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011 r.

Rycina 5. Udział Obszarów Natura 2000 SOO w powierzchni Gminy Lipsk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011 r.

Rycina 6. Udział Obszarów Natura 2000 OSO w powierzchni Gminy Lipsk

Parki Narodowe

Parki Narodowe to obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody, oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Biebrzański Park Narodowy - został utworzony w 1993 roku w celu ochrony obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Ze względu na niespotykane w Europie tereny bagienno-torfowe oraz bardzo zróżnicowaną faunę, a w szczególności bogaty świat ptaków, park został umieszczony na liście obszarów chronionych konwencją RAMSAR. Jest to największy park narodowy w Polsce o powierzchni 59 223 ha. Ponad 1/4 powierzchni Biebrzańskiego Parku Narodowego 15547 ha stanowią lasy, grunty rolne - 18 182 ha, a nieużytki - słynne Bagna Biebrzańskie, w rzeczywistości najbardziej cenne przyrodniczo ekosystemy - 25 494 ha. Wokół Parku utworzono otulinę o powierzchni 66 824 ha. Rzeka Biebrza wraz ze swoimi starorzeczami, meandrami i zakolami stanowi główną oś hydrologiczną Parku. Szata roślinna parku odznacza się dużą różnorodnością, wysokim stopniem naturalności i obecnością wielu rzadkich gatunków. Jedną z jego charakterystycznych cech florystycznych jest dominacja świerka i duży udział gatunków borealnych i reliktywów glacialnych: brzoza niska, trzcinnik prosty, turzyca strunowa, turzyca życicowa, bażyna czarna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, gnidosz królewski, tłustosz pospolity, wielosił błękitny, wierzba lapońska, skalnica

torfowiskowa, niebielistka trwała, wetnianeczka alpejska, borówka bagienna i szereg mszaków. W granicach Parku Stwierdzono 90 gatunków podlegające ochronie całkowitej i 17 pod ochroną częściową, 45 gatunków tu występujących znalazło się na "Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce". Do najrzadszych gatunków należą: zanokcica zielona, skrzyp pstry, widłak wroniec, rosziczka długolistna, wąkrotka zwyczajna, tłustosz zwyczajny, plesznik zwyczajny, zaraza niebieska, niebielistka trwała, szachownica kostkowata, kosaciec bezlistny oraz 20 gatunków storczykowatych. Do najbardziej interesujących pod względem bogactwa florystycznego siedlisk zaliczyć należy obok mechowisk turzycowych - mineralne wyniesienia "grądy". Dolina Biebrzy jest unikatową w skali Europy enklawą dla ptaków wodno-błotnych. Obserwowano tu 271 gatunków ptaków, w tym ponad 180 lęgowych. Jest najważniejszą ostoją dubelta, kropiatki, orlika grubodziobego, rybitwy białoskrzydłej i derkacza w Europie Środkowej i Zachodniej. Dlatego też dolina Biebrzy została uznana przez BirdLife International za ostoję ptaków o randze światowej. Wśród drobnych ssaków uwagę zwraca pospolitość i wysokie zagęszczenie nornika północnego *Microtus oeconomus*, świadcząca o specyfice środowisk bagiennych. Z pozostałych ssaków na uwagę zasługują: wilk, wydra, łos i bóbr. Znajduje się tu największa w kraju ostoja łosia (ok. 400 sztuk). Ponadto na terenie parku stwierdzono występowanie 12 gatunków płazów, 5 gatunków gadów i 36 gatunków ryb. Fauna bezkręgowców jest reprezentowana przez grupę ponad 700 gat. motyli, w tym 94 gatunki motyli dziennych. Wykazano obecność 448 gatunków pająków, wśród nich znaczący udział (71) mają gatunki rzadkie znane z nie więcej niż 3-5 stanowisk w kraju, a 10 gatunków pająków znanych jest tylko stąd. Do tej pory poznano ponad 500 gatunków chrząszczy, 42 gatunków chruścików i 19 gatunków pijawek.

Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 z późn. zm.). Na terenie Gminy Lipsk występują 2 Obszary Chronionego Krajobrazu: Dolina Biebrzy, Puszcza i Jeziora Augustowskie, oba utworzone w 1991 roku.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Biebrzy obejmuje fragment doliny Biebrzy o charakterze naturalnym, pełniącą rolę otuliny górnej części Biebrzańskiego Parku Narodowego, nad Kanalem Augustowskim i w dolinie rzeki Netty o łącznej pow. 32 635 ha. Obszar znajduje się na terenie gmin: Augustów (wiejska), Bargłów Kościelny, Lipsk, Sztabin.

Puszcza i Jeziora Augustowskie - ochronie podlega jeden z największych i najcenniejszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym kompleks leśny Puszczy

Augustowskiej o łącznej powierzchni 65 475 ha. Obszar należy do następujących gmin: Augustów (miejska i wiejska), Lipsk, Nowinka, Płaska i Sztabin.

Pomniki przyrody

Pomnikami są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów.

Największą liczbę pomników przyrody w Gminie Lipsk stanowią pojedyncze drzewa, wiekowe, potężnych rozmiarów o pięknym pokroju. Liczba drzew objętych ochroną zmienia się każdego roku - część z nich ulega zniszczeniu przez wichury lub obumiera, ale również za pomniki uznawane są nowe obiekty. Poniżej zestawiono charakterystykę pomników przyrody występujących na obszarze Gminy Lipsk.

Tabela 9. Pomniki przyrody na obszarze Gminy Lipsk

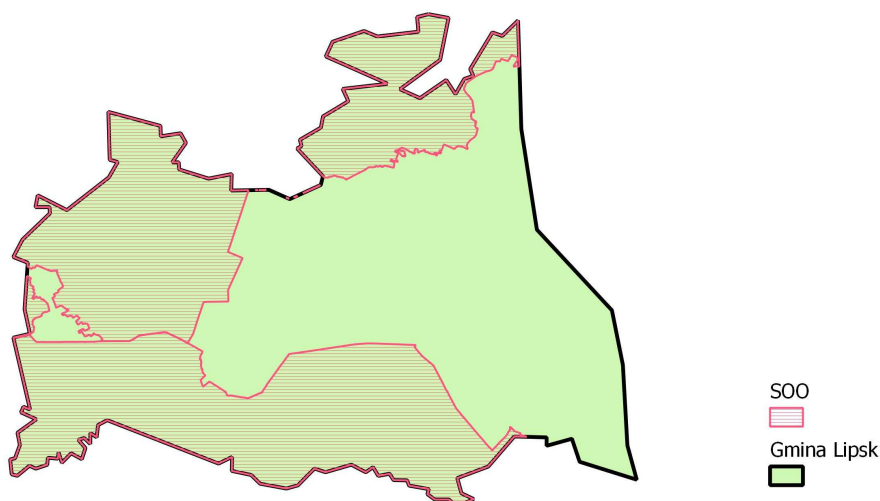
Przedmiot ochrony	Data utworzenia
Grupa drzew: 9 modrzewi europejskich	1980
Grupa drzew: 3 lipy drobnolistne	1996

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019

Natura 2000

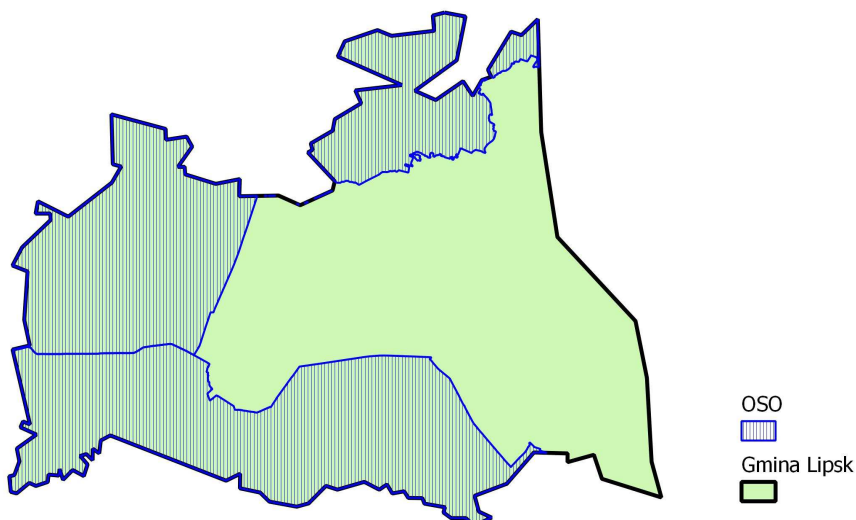
Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992 r. w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej.

Zasięg obszarów Natura 2000 w Gminie Lipsk obrazują zamieszczone poniżej Ryciny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z RDOŚ Białystok 4.07.2012 r.

Rycina 7. Obszary Natura 2000 SOO na obszarze Gminy Lipsk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z RDOŚ Białystok 4.07.2012 r.

Rycina 8. Obszary Natura 2000 OSO na obszarze Gminy Lipsk

Na terenie Gminy Lipsk znajdują się następujące obszary należące do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000:

Ostoja Biebrzańska PLB 200006

Ostoja Biebrzańska jest Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków znajdującym się w Kotlinie Biebrzańskiej na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Stanowi rozległe, zatorfione obniżenie terenu. Jest największym kompleksem dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie Środkowej. W dolinie Biebrzy wyróżnia się trzy baseny- górny (powyżej Rutkowszczyzny), środkowy (między Rutkowszczyzną, a Osowcem) oraz dolny (między Osowcem i ujściem Biebrzy do Narwi). Główną rzekę ostoi stanowi Biebrza. W ostoi

stwierdzono występowanie, co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. 19 gatunków mieści się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największą liczebność w Polsce i jedna z największych w Unii Europejskiej, osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody). Bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer, orzeł przedni i orzełek). Ponad to Bagna Biebrzańskie są ostoją największej w kraju populacji łosia, liczącej około 400 sztuk. Dominującymi przedstawicielami fauny ssaków są zwierzęta związane z ekosystemami wodno - błotnymi takie jak wydry, bobry. Stwierdzono tu obecność 10 gatunków nietoperzy m.in. nocka dużego, nocka rudego, gacka brunatnego. Ponadto występuje tu wiele gatunków objętych ochroną całkowitą takie jak wilk, gronostaj, łasica, popielica, orzesznica, jeż, ryjówki aksamitna i malutka. Na obszarze ostoi stwierdzono występowanie około 36 gatunków ryb, oraz unikatowego minoga ukraińskiego. Najmniej liczna jest fauna płazów (12 gatunków) i gadów (5 gatunków). Wśród bezkręgowców najliczniej reprezentowane są motyle (700 gat.), wśród nich gatunki wymieniane w europejskich dyrektywach - przeplatka matura, czerwończyk nieparek i czerwończyk fioletek. Przedstawiciele pajaków stwierdzono 448 gat., z czego 10 gatunków ma tu swoje jedyne siedliska w Polsce.

Puszcza Augustowska PLB 200002

Obszar obejmuje kompleks leśny Puszczy Augustowskiej, leżący na pograniczu Równiny Augustowskiej i Kotliny Biebrzańskiej. Obszar ten pokrywają urozmaicone drzewostany (ok. 90 % powierzchni), które w wielu fragmentach zachowały naturalny charakter. Dominują bory, wśród których szczególną uwagę zwracają dobrze zachowane bory wilgotne i bory bagienne. Duże powierzchnie zajmują olsy, miejscami występują dobrze zachowane grądy. Główną rzeką jest Wołkuszanka, uchodząca przez Kanał Augustowski do Niemna. W południowo-zachodniej części obszar obejmuje dolinę Rospudy. Tereny odlesione zajmują użytki zielone. Występuje co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 18 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1 % populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, bocian czarny, cietrzew, dzięcioł biało grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, gadożer, głuszec, kania czarna, kania ruda, kraska, łabędź krzykliwy, orlik krzykliwy, żuraw, włośchatka, podgorzałka, puchacz, trzmielojad, w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bielik.

Ostoja Augustowska PLH 200005

Ostoja Augustowska obejmuje swym zasięgiem obszar prawie całej polskiej części Puszczy Augustowskiej, stanowiącej jeden z największych i najlepiej zachowanych kompleksów leśnych Europy środkowo-wschodniej (lesistość terenu blisko 90%), z pominięciem Wigierskiego Parku Narodowego. Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski, Puszcza Augustowska leży w większości na terenie Równiny Augustowskiej, a fragment północno-wschodni zaliczany jest do Pojezierza Wschodniosuwalskiego; oba te mezoregiony leżą w obrębie Pojezierza Litewskiego. Południowe rubieże Puszczy Augustowskiej leżą już w obrębie pradoliny Biebrzy, poza zasięgiem ostatniego zlodowacenia (bałtyckiego). Równina Augustowska stanowi płaską przestrzeń sandrów, zbudowanych z piasków i żwirów osadzonych przez wody topniejącego lodowca. Równina ta leży na wysokości 100 - 140 m n. p. m., a jej powierzchnia lekko pochylona jest ku południowemu -wschodowi. Przez teren Puszczy przebiega dział wodny pomiędzy dorzeczem Wisły i Niemna. W dorzeczu Wisły znajduje się południowo-zachodnia część Równiny Augustowskiej, odwadniana przez rzekę Nettę - dopływ Biebrzy. Ważniejszymi dopływami Netty są rzeki: Rospuda, Blizna i Szczeberka. W dorzeczu Niemna główną rzeką jest Czarna Hańcza, która wraz z krótkimi dopływami odwadnia północno-wschodnią część Równiny. Dużym urozmaiceniem terenu są polodowcowe jeziora rynnowe, o układzie równoleżnikowym (np. Sajno, Studzieniczne, Mikaszewo), rzadziej południkowym (Serwy). Charakterystyczną cechą drzewostanów Puszczy Augustowskiej jest wysoki udział świerka w zbiorowiskach leśnych. Gatunek ten występuje zarówno na glebach mineralnych, jak i na torfowiskach. Obszar ten wyróżnia także duży udział we florze gatunków borealnych takich jak: turzyca kulista *Carex globularis*, turzyca delikatna *Carex disperma*, gwiazdnica grubolistna *Stellaria crassifolia*, wełnianeczka alpejska *Baeothryon alpinum*, wielosił błękitny *Polemonium coeruleum*, brzoza niska *Betula humilis*, skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus* i inne. Osobliwością jest także występowanie kłoci wiechowatej *Cladium mariscus*, gatunku subatlantyckiego. Liczne gatunki zachodnioeuropejskie osiągają tu wschodnie granice zasięgu. Brak tu natomiast gatunków rozprzestrzenionych w zachodniej oraz środkowej Polsce (dębu szypułkowego, jodły, buka, jaworu, lipy szerokolistnej, brekinii). Podobne właściwości jak flora posiadają zbiorowiska roślinne północno - wschodniej Polski: znaczny udział mają zbiorowiska o charakterze borealnym.

Dolina Biebrzy PLH 200008

Dolina Biebrzy należy do Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk. Jest szerokim, płaskim obniżeniem terenu wypełnionym torfem. Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne zwane basenami: północny - obejmuje dolinę na wschód od Sztabina, środkowy- od Sztabina do Osowca i południowy - od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi. Dominującymi siedliskami w obszarze są siedliska mokradłowe. Została powołana w celu

ochrony rozległego, zatorfionego obniżenie terenu, otoczonego wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi. Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie. Lasy zajmują ok. 1/4 powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łąg olszowo-jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby japońskiej i brzozy niskiej. Spośród ważnych dla Europy siedlisk przyrodniczych (wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej) na obszarze Doliny Biebrzy zidentyfikowano kilkanaście, min. starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki, górskie i niżowe murawy bliźniczkowe, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, i inne.

4.5 Klimat akustyczny

Hałasem przyjęto określać wszelkie niepożądane, dokuczliwe, nieprzyjemne, uciążliwe lub szkodliwe dźwięki oddziaływujące na narząd słuchu i inne zmysły, oraz inne części organizmu człowieka. Z fizycznego punktu widzenia dźwięki te to drgania mechaniczne ośrodka sprężystego (gazu, cieczy lub ośrodka stałego). W zależności od źródła wystąpienia hałas można podzielić na dwa rodzaje:

- przemysłowy
- komunikacyjny (drogowy, lotniczy, kolejowy).

Na obszarze Gminy Lipsk hałas przemysłowy nie jest źródłem problemów, z uwagi na brak zakładów przemysłowych uciążliwych dla środowiska. Problemem jest natomiast hałas komunikacyjny, którego uciążliwość zarówno dla ludzi, jak i środowiska w głównej mierze uzależniona jest od: natężenia ruchu, prędkości, udziału pojazdów ciężkich w strumieniu pojazdów i stanu technicznego pojazdów, a także rodzaju i stanu nawierzchni. Długotrwałe przebywanie w strefie hałasu ma negatywny skutek na organizm ludzki, powodując głównie uczucie zmęczenia, jak również stres, rozdrażnienia czy bezsenność. Ustawa prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) zgodnie z art. 3 pkt. 5b, definiuje hałas jako dźwięki o częstotliwości od 16 Hz do 16 000 Hz. Hałas traktowany jest na gruncie tej ustawy jako emisja czyli wprowadzana bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza energia. Podstawowym wymaganiami w tym zakresie jest nie przekraczanie dopuszczalnych poziomów hałasu poza terenem objętym tytułem prawnym (prawo własności, użytkowanie wieczyste, dzierżawa, trwałe zarząd etc.), w związku z eksploatacją urządzeń technicznych i obiektów budowlanych. Obowiązujące obecnie dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. (Dz. U. Nr 120, poz. 826). Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone są dla terenów związanych z pobytem ludzi, osobno dla pory nocy i pory dnia, a

wyrażane są równoważnym poziomem hałasu w dB. Podstawowe wskaźniki hałasu to parametry hałasu określone poziomem dźwięku wyrażonym w decybelach (dB), w tym:

1. Wskaźniki hałasu mające zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, w szczególności do sporządzania map akustycznych oraz programów ochrony środowiska przed hałasem:
 - LDWN - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00),
 - LN - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pół nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).
2. Wskaźniki hałasu mające zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby:
 - LAeq D - równoważny poziom hałasu dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 22.00),
 - LAeq N - równoważny poziom hałasu dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

Klimat akustyczny województwa podlaskiego kształtuje głównie komunikacja drogowa. Uregulowania prawne dotyczące zagadnienia ochrony przed hałasem zawiera ustawa Prawo ochrony środowiska. Według tej ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego, lub co najmniej na tym poziomie oraz zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany obecnie.

Corocznie na terenie województwa podlaskiego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku prowadzi pomiary hałasu komunikacyjnego w wybranych punktach pomiarowo-kontrolnych. Takie pomiary nie były jednak wykonywane na terenie Gminy Lipsk.

4.6 Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) zaliczane jest do podstawowych zanieczyszczeń środowiska. Dzieli się je na naturalne i antropogeniczne. Naturalne - stale występują w otoczeniu i określa się je mianem „tła”. Niejonizujące promieniowanie

elektromagnetyczne od zawsze występuje w środowisku. Pochodzi ono z naturalnych źródeł takich jak Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast promieniowanie antropogeniczne związane jest szczególnie z liniami elektroenergetycznymi i instalacjami radiokomunikacyjnymi. Głównymi źródłami sztucznego promieniowania są: stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje i linie energetyczne, stacje radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie, wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji, a nawet urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp. Ciągły rozwój techniki powoduje znaczny wzrost ilości promieniowania elektromagnetycznego. Na terenie Gminy Lipsk brak jest napowietrznej linii WN. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są ze stacji 110/15 kV w Dąbrowie Białostockiej. Obszar Gminy pokryty jest jedynie siecią SN (średniego napięcia) i NN (niskiego napięcia), usytuowaną w sposób nie stwarzający zagrożenia kolizją.

W latach 2008 - 2010 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska zrealizował Program badań pól elektromagnetycznych opracowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Zakres prowadzenia badań obejmował pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości, co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz. Inspektorat przeprowadził pomiary w 45 punktach pomiarowych rozmieszczonych na terenie województwa. W żadnym z 45 punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, na terenie Gminy Lipsk nie prowadzono Monitoringu. W 2009 roku WIOŚ w Białymstoku w ramach *Badań pól elektromagnetycznych na terenie woj. podlaskiego* przeprowadził pomiary w punkcie pomiarowym na terenie Gminy Lipsk. Punkt zlokalizowany był na ulicy Zakościelnej w mieście Lipsk. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego wyniosła 0,2 V/m, przy wartości niepewności pomiaru 0,01 V/m. Wynik pomiaru jest kilkakrotnie niższy od dopuszczalnej wartości.

Aby ograniczyć uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego koniecznym jest podejmowanie niektórych działań polegających na:

- Analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne (na etapie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę),
- Zobowiązaniu inwestorów do pomiarów kontrolnych rzeczywistego rozkładu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego w otoczeniu stacji i uwzględniania kierunków radiolinii przy ewentualnym lokalizowaniu nowych obiektów związanych z przebywaniem ludzi.

4.7 Zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło i gaz

4.7.1 Energia ciepła

Na terenie Gminy Lipsk nie obserwuje się emisji zanieczyszczeń technologicznych i energetycznych do atmosfery. Mieszkańcy Gminy czerpią energię ciepłą z indywidualnych palenisk domowych.

Na terenie Gminy występują kotłownie lokalne i indywidualne źródła ciepła na paliwo stałe oraz olejowe. Gospodarstwa domowe wykorzystują piece węglowe i trzony kuchenne. Obiekty publiczne zaopatrywane są w ciepło z lokalnych kotłowni olejowych. W obrębie miasta Lipsk największe źródła ciepła stanowią 3 kotłownie Spółdzielni Mieszkaniowej w Lipsku oraz kotłownie w obiektach użyteczności publicznej: w Szkole Podstawowej i MGOK w Lipsku. Kotłownie zapewniają ciepło dla potrzeb mieszkańców zabudowy wielorodzinnej i użyteczności publicznej. Pozostałe obiekty produkcyjne, usługowo-handlowe i mieszkalne posiadają własne lokalne źródła ciepła.

4.7.2 Sieć gazowa

System sieci gazownictwa ziemnego Województwa Podlaskiego zalicza się do najstąbiej rozwiniętych w kraju. Aktualnie zgazyfikowanych jest jedynie 18 gmin województwa podlaskiego. Na analizowanym obszarze nie ma magistrali przesyłowych gazu ziemnego, w Gminie Lipsk funkcjonuje system gazownictwa bezprzewodowego, którego dystrybucja prowadzona jest przez prywatnych dostawców.

4.7.3 Energia elektryczna

Na terenie Gminy Lipsk brak jest napowietrznej linii WN (wysokiego napięcia). Zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się dzięki stacji 110/15 kV w Dąbrowie Białostockiej. Obszar gminy pokryty jest jedynie siecią SN i NN, usytuowaną w sposób mało kolizyjny, nie stwarzający zagrożenia. Część sieci wymaga modernizacji i uzupełnień. Wszelkie działania związane z rozwojem systemu energetycznego na terenie Gminy Lipsk muszą być zgodne z ogólnymi założeniami i programem określonym przez Zakład Energetyczny Białystok Rejon Dąbrowa Białostocka oraz ustaleniami zawartymi w dokumentach planistycznych. Według danych GUS (2011) mieszkańcy omawianej Gminy zużyli w przeciągu roku łącznie 1531 MW*h energii elektrycznej, co jest wynikiem niższym w porównaniu z rokiem 2010 (1581 MW*h) i 2009 (1539 MW*h).

4.7.4 Energia odnawialna

Coraz większą popularność - odnawialne źródła energii (OZE) - zawiązują nie tylko ekologicznym, lecz również ekonomicznym względem, ponieważ pozyskiwanie surowców konwencjonalnych staje się coraz droższe. Do odnawialnych źródeł energii zaliczamy:

- biomasę
- energię wody
- energię geotermalną
- energię wiatru
- energię Słońca
- energię odpadową

Podlaska Agencja Zarządzania Energią działająca w ramach Podlaskiej Fundacji Rozwoju Regionalnego w Białymstoku przeprowadziła na terenie województwa podlaskiego szczegółowe badania mające na celu inwentaryzację istniejących i planowanych do realizacji obiektów wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Bazując na danych opublikowanych w Planie Energetycznym Województwa Podlaskiego na terenie Gminy Lipsk istnieją i planowane są do realizacji obiekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Z roku na rok ze względu na nacisk na zrównoważony rozwój i politykę energetyczną sprzyjającą środowisku, powstaje coraz więcej instalacji wykorzystujących energię odnawialną.

4.8 Powierzchnia ziemi i gleby

Obszar Gminy Lipsk charakteryzuje się pagórkowatą rzeźbą terenu. Polodowcowa rzeźba terenu została utworzona w czasie ostatniego zlodowacenia bałtyckiego i charakteryzuje się bogactwem falistych i pagórkowatych wzgórz w strefie moreny czołowej, płaskich i falistych obszarów moren dennych, płaskich dolin rzecznych oraz równinnych lekko zwymionych obszarów sandrowych pokrytych przeważnie lasami.

Pod względem fizyczno-geograficznym podział na kompleksowe jednostki odzwierciedlające uwarunkowania rzeźby terenu i zmienność klimatyczną na obszarze Gminy Lipsk przedstawia się następująco: Kotlina Biebrzańska, której obszar pokrywa się z obszarem Gminy Lipsk, jest Mezoregionem stanowiącym część Makroregionu geograficznego nazywanego Niziną Północnopodlaską. Pojezierze to jest częścią podprowincji geograficznej o nazwie Nizina Podlasko - Białoruska, to z kolei wchodzi w skład prowincji Niziny Wschodniobałtycko - Białoruskiej. Największą częścią tego systemu jest tzw. Megaregion - Niż Wschodnioeuropejski.

W Kotlinie Biebrzańskiej występują głównie gleby hydrogeniczne, wśród których dominują gleby torfowe. W zależności od stopnia ich uwodnienia i wynikających stąd procesów, gleby te zwykle się dzielić na torfowo-bagienne (żyźne, o różnym stopniu uwilgotnienia) oraz torfowo-murszowe (o różnym stopniu zmurszenia, tj. zmineralizowania, będącego

następstwem niedostatecznego uwilgotnienia). W basenie północnym, dzięki korzystnym warunkom uwodnienia w rynnach Biebrzy i jej dopływów znajdują się znaczne powierzchnie gleb torfowo - bagiennych, odpornych na odwodnienie. Niemniej są tu też duże kompleksy gleb torfowo - murszowych, słabo zmurszałych nad rzekami, a średnio - w zasięgu sandru. Wśród gleb hydrogenicznych spotyka się w postaci wysp lub tarasów gleby mineralne. Ich geneza ma charakter aluwialny - po rozcięciu się tarasu zalewowego pradoliny Niemna pod koniec ostatniego zlodowacenia, jego wody w dużej części popłynęły na północ. Reszta, wzmacniana wytapianiem się brył martwego lodu, płynęła pradoliną Biebrzy. Erodując podłoże i taras zalewowy, wody te wytwarzały wyspę równiny akumulacji wodnej, równiny sandrowe i nowe tarasy rzeczne, których rzeźbę z czasem zmodyfikowały procesy wydmotwórcze. Wtedy też wykształciła się obecna sieć hydrograficzna pradoliny Biebrzy, umożliwiającą procesy torfotwórcze. W ten sposób w dolinach rzek (wypełnionych z czasem glebami hydrogenicznymi) powstały kompleksy gleb mineralnych, porośnięte głównie borami sosnowymi. Należy tu jeszcze wspomnieć o wyspach północnego basenu Biebrzy: Sztabińskiej, Lipskiej i Jastrzębowskiej. Są to zdenudowane moreny denne z dość licznymi ostańcami. Gleby na nich (tzw. płowe) zbudowane są ze żwirów, piasków, iłów i gliny zwałowej. Pomiedzy glebami torfowymi a mineralnymi istnieje często pas przejściowy o nieprzepuszczalnym podłożu z płytką warstwą mineralną, która jest okresowo zabagniana. Tworzy on glebę zwaną glejową (dość żyzną, piaszczysto-bagienną).

Według informacji zawartych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk* grunty rolne zajmują 11 717 ha, co stanowi 63,5% powierzchni Gminy, resztę stanowią lasy i nieużytki. Grunty leśne, stanowiące na terenie Gminy 22,1 % powierzchni, w przeważającej większości są własnością państwa. Po za lasami większość gruntów należy do gospodarki indywidualnej. Wśród użytków rolnych dominującymi gruntami są grunty orne stanowiące 63,5% powierzchni całej Gminy. Ponad 60% powierzchni terenu zajmują pola uprawne. Z analizy map glebowo - rolnych tego terenu wynika, iż na obszarze rolniczym przeważają gleby brunatne wytworzone z piasków naglinionych, naźwirowych lub piasków całkowitych, gleby torfowe wytworzone z torfów torfowisk niskich oraz gleby torfowo-murszowe na zmeliorowanych użytkach zielonych. Około 50% gruntów orných zajmują gleby V i VI klasy (gleby piaszczyste), których większe kompleksy koncentrują się w północnej części obszaru Gminy. Tylko 2,3% gruntów orných zajmują gleby IIIa i IIIb, natomiast gleby IVa i IVb stanowią 46,8% ogólnej powierzchni gruntów orných. Występują one na większych powierzchniach w pobliżu wsi Lipsk, Jałowo, Dulkowszczyzna, Siótko, Jaczniki, Kopczany i Dolinczany. Użytki zielone zajmują 31% użytków rolných, są to zazwyczaj gleby V i VI klasy, wypełniające obniżenia doliny Biebrzy Wolkuszanki, Niedźwiedzicy i innych cieków. Należy też dodać iż wartość rolniczą gleb obszaru Gminy Lipsk obniża znacznie ich zakamienienie.

4.9 Złóża surowców

Na terenie Gminy Lipsk surowce naturalne występują w postaci: żwirów, pospótek jak i piasku. Złóża tych surowców występują na obszarze „wyspy Lipskiej” przeważnie w formie wzgórz morenowych. Są one eksploatowane doraźnie lub w sposób ciągły, ręcznie lub przy użyciu sprzętu zmechanizowanego.

Na terenie Gminy Lipsk, jak wynika z danych Urzędu Miejskiego w Lipsku istnieje 11 udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego.

Tabela 10. Złóża kruszyw Gminy Lipsk

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Nr koncesji	Data obowiązywania
1	Lipsk I	Piaski i żwiry	OS-III-7510/2/03	2018.09.30
2	Lipsk - Kolonie	Piaski i żwiry	ŚR.IV-7412/II/112/05/	2015.11.30
3	Lipsk II*	Piaski i żwiry	OS-III-7512/2/1/03	2018.09.30
4	Żabickie	Piaski i żwiry	OS.7510/2/06	2016.10.30
5	Starożyńce I	Piaski i żwiry	OS.7510/3/07	2017.10.30
6	Kopczany	Piaski i żwiry	OS.7510/4/08	2023.06.30
7	Bartniki II	Piaski i żwiry	OS.7510/5/09	2019.12.04
8	Żabickie I	Piaski i żwiry	OS.6522.8.2011	2020.08.07
9	Lipsk III	Piaski i żwiry	OS.6522.12.2011	2027.01.24
10	Żabickie II	Piaski i żwiry	GP.6522.6.2012	2032.06.04
11	Bartniki III	Piaski i żwiry	OS.6522.5.2011	2021.06.08

*z dniem 27.11.2012 zakończono wydobywanie kruszywa i żwirownia została rekultywowana

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lipsku

W Gminie brak jest dużych obszarów powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych. Zgodnie ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipsk* złoża powinny być użytkowane racjonalnie z kompleksowym wykorzystaniem kopaliny i sukcesywnie prowadzoną rekultywacją terenów poeksploatacyjnych.

Na terenie Gminy Lipsk występują torfowiska niskie, których udokumentowane złoża wynoszą 7849 ha (szacunkowo 134,7 mln m³). Torf jest stosowany w ogrodnictwie jako środek poprawiający strukturę gleby i rolnictwie jako nawóz organiczny oraz w lecznictwie (balneologii) jako środek do kąpieli i okładów (borowiny). W przeszłości

torf służył również jako opał, obecnie złoża te nie są eksploatowane. Poniższa Tabela prezentuje powierzchnię i zasoby złóż torfowych w poszczególnych gminach powiatu augustowskiego.

Tabela 11. Powierzchnia i zasoby złóż torfów w Gminie Lipsk na tle pozostałych gmin powiatu augustowskiego

Jednostka terytorialna	Zasoby	
	Udokumentowane w ha	Szacunkowe w mln m ³
Augustów (gm. miejska)	375	7,3
Augustów (gm. wiejska)	3120	50,6
Bargłów Kościelny	1711	23,7
Lipsk	7849	134,7
Nowinka	2197	29,7
Płaska	3324	35,3
Sztabin	7052	105,8
powiat augustowski	25628	387,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowania Urzędu Statystycznego w Białymstoku: „Ochrona środowiska i leśnictwo w województwie podlaskim w 2010 r.”

Jak wynika z powyższego zestawienia Gmina Lipsk charakteryzuje się największymi zasobami torfu w porównaniu z pozostałymi Gminami powiatu augustowskiego. Fakt ten wynika z położenia gminy w Kotlinie Biebrzańskiej.

4.10 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.), poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe podczas procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi oraz środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Również zgodnie z przywołanym powyżej aktem prawnym przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie. Wystąpienie poważnej awarii przemysłowej związane jest z bezpośrednim zagrożeniem środowiska naturalnego. Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska.

Na terenie Gminy Lipsk mogą wystąpić zdarzenia stwarzające zagrożenie dla ludzi, mienia i środowiska wymagające prowadzenia akcji ratowniczych kwalifikowanych jako ratownictwo techniczne, a są to:

- Katastrofy i awarie budowlane,
- Awarie infrastruktury komunalnej,
- Wywroty drzew, rusztowań, dźwigów,
- Zdarzenia spowodowane siłami natury.

Na terenie Gminy Lipsk mogą wystąpić zagrożenia spowodowane nagłym przejściem frontów atmosferycznych. Takie zagrożenie występuje głównie w wymiarze lokalnym.

Niebezpieczeństwo pożarowe w Gminie Lipsk stwarzają przede wszystkim indywidualne gospodarstwa rolne, obszary leśne, oraz obiekty użyteczności publicznej. Najwięcej pożarów powstaje w gospodarce rolnej i lokalach mieszkalnych.

4.11 Edukacja ekologiczna

Pod pojęciem edukacja ekologiczna rozumie się formowanie wiedzy, rozwijanie wrażliwości oraz chęci działania na rzecz kształtowania, ochrony i poszanowania środowiska przyrodniczego. Edukacja ekologiczna może przybierać różne formy, w tym:

- Kształcenie ustawiczne - głównie poprzez programy edukacyjne, wykłady,
- Kształtowanie dzieci i młodzieży w zakresie ekologii - z wykorzystaniem gier, zabaw, inscenizacji, pomiarów,
- Zielone szkoły - poprzez bezpośredni kontakt z przyrodą.

W Gminie Lipsk, edukację dla zrównoważonego rozwoju prowadzi się w formalnym systemie kształcenia oraz poza nim. Aktywność władz gminnych, koncentruje się głównie na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, organizowaniu spotkań przedstawicieli samorządów z młodzieżą szkolną i prelekcji o tematyce ekologicznej, a także organizowaniu tradycyjnych akcji społecznych takich jak „Sprzątanie Świata”, „Dzień Ziemi”, „Dzień wiosny”, angażujących mieszkańców Gminy, w tym głównie młodzież, do działań proekologicznych. W ramach akcji „Sprzątanie Świata” uczniowie sprzątają zazwyczaj tereny wokół szkoły lub pobliskie tereny leśne. Dodatkowo organizowane są liczne inicjatywy mające na celu podnoszenie wiedzy z tematyki przyrodniczej i środowiskowej, organizowane zarówno przez instytucje administracji publicznej, placówki szkolne oraz organizacje pozarządowe.

Jako przykład edukacji ekologicznej społeczeństwa można wymienić:

1. Gminny konkurs organizowany corocznie przez Urząd Miejski we współpracy z Zespołem Szkół Samorządowych w Lipsku dla szkół podstawowych „Z ekologią za pan brat”.
2. Akcja ulotkowa organizowana przez Urząd Miejski w Lipsku we współpracy ze Związkiem Komunalnym Biebrza na temat selektywnej zbiórki odpadów kierowana do całej społeczności Gminy Lipsk (praca ciągła).
3. Akcja zbierania zużytych baterii i leków z terenu Gminy Lipsk (praca ciągła).
4. Zakładka „Ochrona środowiska” na stronie Internetowej Gminy, z informacjami z dziedziny ochrony środowiska.

Na terenach cennych przyrodniczo edukacja prowadzona jest przez administrację lasów państwowych - nadleśnictwa oraz Biebrzański Park Narodowy. W nadleśnictwach edukacja prowadzona jest w oparciu o naturalne walory przyrodnicze tego obszaru, m.in. kompleksy leśne, rezerваты przyrody i bogatą różnorodność siedlisk leśnych i śródpolnych. Nadleśnictwa upowszechniają wiedzę o środowisku naturalnym poprzez system zintegrowanych działań, do których należą:

- Różnorodne zajęcia edukacyjne z młodzieżą szkolną,
- Zajęcia terenowe,
- Spotkania z leśnikami w szkołach,
- Akcje, konkursy i imprezy okolicznościowe skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej, studentów, poszczególnych grup zawodowych oraz społeczności lokalnej,
- Współpraca z mediami w zakresie edukacji przyrodniczej i promocji regionu.

Warunkiem koniecznym powodzenia działań z zakresu ochrony środowiska jest prowadzenie edukacji ekologicznej wszystkich grup społecznych. Równie ważna, obok edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży jest edukacja ekologiczna dorosłych. Najlepszym i najszybszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej dorosłych jest zaangażowanie możliwie dużej liczby mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to ustanowienia odpowiednich zapisów prawnych i szerokiego informowania społeczeństwa o przysługującym mu prawie do podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska.

Realizacja celów ochrony środowiska w znacznym stopniu zależy od działań o charakterze systemowym, które są elementem równoważenia rozwoju Gminy Lipsk i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych.

Oznacza to, że coraz większą uwagę należy zwracać na działania zmierzające do zwiększenia świadomości ekologicznej społeczeństwa, uwzględnianie aspektów ekologicznych w politykach sektorowych (poszczególne dziedziny gospodarowania), zarządzanie środowiskowe oraz aktywizację rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.

4.12 Ekologiczne formy działalności w rolnictwie

Rolnictwo ekologiczne określa się jako system gospodarowania o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej. Produkcja ekologiczna powinna łączyć przyjazne środowisku praktyki gospodarowania, wspomagać wysoki stopień różnorodności biologicznej, wykorzystywać naturalne procesy oraz zapewnić właściwy dobrostan zwierząt.

Gmina Lipsk posiada bardzo dobre warunki naturalne sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego. Szansą dla rolnictwa ekologicznego jest doskonale zachowane środowisko oraz pielęgnowana w wielu gospodarstwach tradycyjna kultura rolna.

4.13 Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej pociągnęło za sobą wiele zobowiązań, z których nasze państwo musi się wywiązać. Z racji na duży nacisk stawiany na ochronę środowiska w państwach członkowskich, Polska przyjęła m.in. wytyczne Dyrektywy 96/61/WE (tzw. dyrektywy IPPC). Zgodnie z tym dokumentem nasze państwo będzie dążyć do dostosowania istniejących technologii do najlepszych dostępnych technik (ang. BAT - Best Available Techniques). W odpowiedzi na prawo unijne powstała w Polsce Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016. Zakłada ona działania zmierzające do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, które posłużyły do wyznaczenia kierunków ochrony środowiska na terenie analizowanej Gminy.

Racjonalne wykorzystanie materiałów

Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji jest jednym z ważniejszych celów polityki ekologicznej, gdyż jest to jedna z dróg realizacji zasady likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła, która ponadto pozwala na uzyskanie korzyści gospodarczych w postaci zmniejszenia nakładów na produkcję, a w konsekwencji zmniejszenia obciążeń obywateli z tytułu wykorzystywania zasobów naturalnych i ochrony środowiska.

Celem długookresowym (do 2025 r.) jest pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji, dla której zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji jest celem głównym, a także zasad stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), wynikiem wprowadzenia których jest istotne zmniejszenie materiałochłonności

i odpadowości produkcji oraz poprawa efektywności ekonomicznej procesów wytwórczych.

Racjonalna gospodarka wodą

Działania dla zracjonalizowania użytkowania wód powinny brać jako punkt wyjścia możliwości ekosystemów wodnych - ilościowe i jakościowe. Powinny one objąć wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wód, w tym przede wszystkim:

- Przemysł,
- Gospodarkę komunalną,
- Rolnictwo.

Zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji przemysłowej i najlepszych dostępnych praktyk rolniczych powinno doprowadzić do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i do ograniczenia ładunków odprowadzanych do odbiorników zanieczyszczeń. W najbliższej przyszłości konieczne jest zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele przemysłowe. Racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych powinna zmierzać przede wszystkim do ograniczenia jej marnotrawstwa, stosowania wodooszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego oraz dalszego rozwoju pomiaru zużycia wody. Konieczne jest również dalsze ograniczanie strat w systemach rozprowadzania wody. Podstawowymi instrumentami stymulującymi racjonalizację zużycia wody oraz ilości i jakości odprowadzanych ścieków powinna być cena usług wodociągowych i kanalizacyjnych odzwierciedlająca realną wartość wody, łącznie z ochroną zasobów wodnych, w aspekcie samofinansowania się zakładów dostarczających wodę i odprowadzających ścieki (taryfy za usługi) i samofinansowania się gospodarki wodnej (opłaty za szczególne korzystanie z wód). W przypadku odprowadzania ścieków do kanalizacji opłaty taryfowe powinny być powiązane z kontrolą zanieczyszczeń u źródła ich powstawania i być uzależnione od odprowadzanego ładunku zanieczyszczeń.

Dla wdrożenia podstawowych zasad w perspektywie długookresowej (do 2025 r.) przewiduje się pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji w odniesieniu do zużycia wody na cele przemysłowe, komunalne i rolnicze, wprowadzenie zasady stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT) w systemach poboru, uzdatniania i dystrybucji wody oraz osiągnięcie wskaźników zużycia wody na jednostkę lub wartość produkcji oraz na jednego mieszkańca nie przekraczających średnich wartości dla państw OECD.

Racjonalne wykorzystanie energii

Jednym z podstawowych celów polityki ekologicznej jest zmniejszanie energochłonności gospodarki, zarówno procesów wytwórczych jak i świadczenia usług oraz konsumpcji. Pomimo znaczącego zmniejszenia energochłonności wytwarzania dochodu narodowego w latach 1990 - 1997 w ramach dotychczasowej polityki ekologicznej i restrukturyzacji gospodarczej (z ponad 2 ton oleju ekwiwalentnego/1 tys. USD PKB do ok. 1,2 tony), wskaźnik ten jest w dalszym ciągu ok. dwukrotnie wyższy niż w krajach OECD i Unii Europejskiej (podobnie jak wskaźniki zużycia materiałów i surowców). Podstawowe założenia polityki energetycznej państwa przewidują, że w związku z dalszym urealnianiem cen energii, postępem w modernizacji i restrukturyzacji działalności gospodarczej oraz wzrostem świadomości społecznej sprzyjającej oszczędzaniu energii, zużycie energii w przeliczeniu na jednostkę krajowego produktu będzie się nadal zmniejszać.

Zasadnicze kierunki działań w zakresie dalszego zmniejszania jednostkowego zużycia energii we wszystkich dziedzinach sfery produkcji, świadczenia usług i konsumpcji powinny dotyczyć:

- Podtrzymania i rozszerzenia występujących już tendencji w zakresie zmian struktury wytwarzania dochodu narodowego, poprzez dalsze ograniczanie aktywności najbardziej energochłonnego przemysłu ciężkiego oraz rozwój przemysłu wysokiej techniki i sektora usług,
- Szerokiego wprowadzenia wysoce energooszczędnych technologii i urządzeń w tych dziedzinach produkcji i usług, których aktywność zostanie utrzymana lub będzie wzrastać (przy czym powinny one zapewniać zarówno zmniejszenie energochłonności samych procesów wytwórczych jak i poprawę parametrów energetycznych końcowych wyrobów), a także szerokiego wprowadzenia takich technologii i urządzeń do stosowania w gospodarstwach domowych, instytucjach publicznych i obiektach użyteczności publicznej,
- Zmniejszenia strat energii, zwłaszcza energii cieplnej, w systemach przesyłowych, poprawy parametrów energetycznych budynków oraz dalszego podnoszenia sprawności wytwarzania energii i tym samym dalszej poprawy relacji pomiędzy ilością wytwarzanej energii finalnej oraz ilością zużywanej energii pierwotnej.

Działaniom w zakresie zmniejszania energochłonności musi towarzyszyć kontynuowanie przedsięwzięć zmieniających sposób zaspokajania istniejących potrzeb energetycznych, przede wszystkim strukturę wykorzystania nośników energii, w kierunku dalszego zwiększania udziału energii elektrycznej w ogólnym zużyciu energii finalnej (a zmniejszania finalnego zużycia energii pochodzącej bezpośrednio ze spalania paliw), zwiększania udziału w produkcji energii gazu i ropy naftowej (w miejsce węgla), poprawy

jakości węgla i innych paliw, a także wzrostu udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów.

Ochrona gleb

Zapewnienie racjonalnego wykorzystania występujących w Polsce zasobów gleb, łączącego w sobie racjonalność ekonomiczną, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, oraz racjonalność ekologiczną, powinno polegać na:

- Ograniczeniu zakresu zagospodarowywania gleb w sposób, który nie odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom, poprzez przeciwdziałanie przejmowaniu gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego, a także stwarzających np. cenne możliwości w zakresie tworzenia służących zachowaniu różnorodności biologicznej użytków ekologicznych, na inne cele, zwłaszcza dla potrzeb realizacji różnego typu inwestycji,
- Zmniejszeniu skali ograniczeń, jakie dla optymalnego wykorzystania biologicznego potencjału gleb w ramach zagospodarowania rolniczego, leśnego lub czysto ekologicznego stwarzają procesy degradacji spowodowanej imisją zanieczyszczeń, a także erozją oraz niewłaściwą agrotechniką (w tym niewłaściwie wykonanymi melioracjami) na terenach podatnych na erozję, wokół cieków i zbiorników wodnych, itp.,
- Lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego (wybór: rolnicze czy leśne) oraz przyjętych kierunków i intensywności produkcji (rodzaju uprawianych lub hodowanych gatunków oraz stosowanych metod uprawy i hodowli), z ewentualnym uwzględnieniem możliwości korygowania naturalnych własności gleby (np. poprzez nawożenie, najlepiej organiczne, lub odkwaszające wapnowanie), a także z uwzględnieniem warunków ekonomicznej opłacalności,
- Eliminacji produkcji rolniczej, lub odpowiedniej zmianie struktury upraw, na glebach zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia, wszędzie tam, gdzie stopień tego zanieczyszczenia przekracza dopuszczalne wskaźniki.

W horyzoncie długookresowym (do 2025 r.) należy uzyskać stan, w którym powierzchnia terenów rekultywowanych w skali jednego roku będzie nie mniejsza niż powierzchnia terenów przekazywanych do rekultywacji po ich uprzednim, nierolniczym wykorzystaniu. Będzie przy tym stosowana zasada pełnego rekompensowania nakładów na rekultywację przez poprzedniego użytkownika.

Wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych

W gospodarce leśnej w Polsce dominuje obecnie model racjonalnego użytkowania zasobów. Odchodzi się stopniowo od surowcowego modelu gospodarstw leśnych w kierunku rozwijania trwale zrównoważonej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, której elementem jest także ochrona różnorodności biologicznej w lasach. Zasady trwałego rozwoju lasów i leśnictwa ujęte są w dokumencie "Polityka leśna państwa" przyjętym w kwietniu 1997 r. przez Radę Ministrów. W dokumencie tym wyznaczono cele i kierunki rozwoju leśnictwa, ogromną wagę przypisując ochronie zasobów przyrodniczych lasów i zwiększenia ich powierzchni. W kwietniu 1997 r. została znowelizowana ustawa o lasach, w której określono takie cele prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

Ochrona zasobów kopalin

Ochrona zasobów kopalin będzie się koncentrowała na ograniczaniu wydobycia, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca (na bazie surowców odnawialnych lub odpadów), spełniającego wymogi efektywności ekologiczno-ekonomicznej, a także na zmniejszaniu zużycia surowca w przeliczeniu na jednostkę produktu. Poszukiwanie i wykorzystywanie spełniających określone kryteria substytutów kopalin będzie wspierane finansowo drogą pośrednich i bezpośrednich subsydiów. Równocześnie będzie doskonała polityka koncesyjna wykorzystująca instrumenty ekonomiczne nawiązujące do wartości kopaliny podstawowej i towarzyszącej w złożu.

5. Podsumowanie stanu obecnego

W celu uporządkowania informacji zebranych m.in. w wyniku dokonanej analizy stanu aktualnego środowiska naturalnego Gminy Lipsk oraz innych zebranych w trakcie prac danych i informacji posłużono się analizą SWOT.

Analiza **SWOT** jest narzędziem, dzięki któremu można zanalizować i rozpoznać silne i słabe strony, a także istniejące i potencjalne szanse i zagrożenia płynące z szerokiej gamy czynników.

W poniższej Tabeli przedstawiono strategiczne czynniki, istotnie wpływające w dalszych rozdziałach *Programu* na formułowanie celów, kierunków i zadań zmierzających do poprawy stanu środowiska Gminy Lipsk.

W wyniku analizy określono mocne i słabe strony Gminy Lipsk (czynniki wewnętrzne), a na tej podstawie wyznaczono szanse i zagrożenia (czynniki zewnętrzne), rozpatrując je nie tylko pod kątem ochrony środowiska, lecz także w kontekście czynników społeczno - gospodarczych związanych pośrednio lub bezpośrednio ze środowiskiem, kierując się nadrzędną zasadą zrównoważonego rozwoju, na której założeniach opiera się niniejszy

Program. W kolejnym etapie przypisano wartości od 1 do 5 poszczególnym elementom, aby określić siłę oddziaływania i ustalić priorytetowe czynniki w każdej z grup. Wśród szans i zagrożeń wyróżniono potencjalne i obecne oraz przypisano im przewidywany trend zmian.

Tabela 12. Analiza czynników wewnętrznych Gminy Lipsk

Grupy czynników	ZESTAWIENIE MOCNYCH I SŁABYCH STRON GMINY LIPSK	
	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ŚRODOWISKOWE stan i ochrona środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Atrakcyjne położenie Gminy w obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego i Puszczy Augustowskiej ▪ Mało przekształcone środowisko naturalne i wysokie walory przyrodnicze regionu ▪ Położenie na terenie „Zielonych Płuc Polski” ▪ Liczne formy ochrony przyrody ▪ Wysoki odsetek mieszkańców korzystający z sieci wodociągowej i stały wzrost długości tego typu infrastruktury w ostatnich latach ▪ Korzystne warunki do rozwoju agroturystyki ▪ Bogate zasoby wód podziemnych ▪ Dobra jakość wód powierzchniowych ▪ Wysoki stopień zwodociągowania ▪ Nowoczesna oczyszczalnia ścieków ▪ Bogate zasoby złóż naturalnych ▪ Niska emisja gazów i pyłów ▪ Selektywna zbiórka odpadów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gleby słabej jakości ▪ Brak odpowiednich urządzeń usuwających zanieczyszczenia z wód gruntowych ▪ Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna ▪ Peryferyjne położenie ▪ Niski stopień skanalizowania Gminy ▪ Niskie wykorzystanie OZE ▪ Brak scentralizowanego systemu ciepłowniczego - budynki ogrzewane są indywidualnie (emisja niska) ▪ Brak gazyfikacji gminy ▪ Brak zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło ▪ Niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko
KULTUROWE dziedzictwo kulturowe i historyczne, turystyka i infrastruktura turystyczna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe analizowanego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczająca, w stosunku do możliwości, oferta kulturalna i turystyczna ▪ Brak bazy noclegowej i infrastruktury turystycznej ▪ Słabo rozwinięta sieć szlaków turystycznych
GOSPODARCZE inwestycje, przedsiębiorstwa, pozostała infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak zakładów przemysłowych uciążliwych dla środowiska ▪ Niskie zużycie wody i energii elektrycznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mała liczba podmiotów gospodarczych ▪ Brak kapitału inwestycyjnego ▪ Stagnacja w sektorach gospodarki ▪ Brak rozwiniętej sieci gazowej ▪ Niedostateczna pula środków finansowych
SPOŁECZNE ludność, migracje, demografia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami ▪ Wzrost aktywności społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Migracja ludzi młody i wykształconych ze wsi do miast ▪ Wysoki poziom bezrobocia ▪ Niski poziom świadomości ekologicznej

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o. o.

Tabela 13. Analiza czynników zewnętrznych Gminy Lipsk

SZANSE				ZAGROŻENIA			
czynniki	O/P	WARTOŚĆ	TREND	czynniki	O/P	WARTOŚĆ	TREND
Rozwój turystyki i funkcji kulturalnych opartych o dziedzictwo historyczne i kulturowe regionu	P	5	↑	Wyludnianie się wsi, odpływ ludności do miast i za granicę (w tym młodych i wykształconych)	P	4	↑
Rozwój przedsiębiorczości opartej na nieuciążliwych ekologicznie, nowoczesnych technologiach	P	5	↑	Słaba jakość gleb (częste nawożenia i niskie plony) powodująca postępujący spadek opłacalności produkcji rolnej	O	4	→
Położenie przy ważnych szlakach komunikacyjnych, stwarzające szansę rozwoju współpracy transgranicznej, pod warunkiem otwarcia przejścia granicznego w Lipszczanach	O	4	↑	Niebezpieczeństwo nasilania się różnic interesów między ochroną środowiska a strategicznym dla regionu rozwojem społeczno-gospodarczym	P	3	→
Rozwijanie wykorzystywania energii odnawialnej	O	4	↑	Zagrożenia pożarowe lasów i torfowisk	P	3	→
Walory regionu umożliwiają tworzenie gospodarstw ekologicznych i rozwoju agroturystyki	O	5	↑	Nasilająca się presja turystyki na środowisko	P	3	↑
Rozwój przemysłu rolno-spożywczego i drzewnego	O	4	→	Nasilająca się konkurencja sąsiednich samorządów o korzystanie ze środków unijnych	P	4	↑
Rozwój systemu gospodarki odpadami	O	5	↑	Niski stan techniczny dróg, powodujący zagrożenie bezpieczeństwa, obniżenie komfortu jazdy, zwiększona presja na środowisko	O	5	→
Możliwość korzystania z funduszy unijnych przy realizacji szerokiej gamy przedsięwzięć, zwłaszcza innowacyjne technologie	P	5	↑				

SZANSE				ZAGROŻENIA			
czynniki	O/P	WARTOŚĆ	TREND	czynniki	O/P	WARTOŚĆ	TREND
Wzrost zainteresowania kulturą regionalną i zróżnicowaniem przyrodniczym (powrót do korzeni)	O	4	↑				
Poprawa układów komunikacyjnych (drogi)	P	4	↑				
Trend do inwestowania na terenach ZPP	P	4	↑				
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców szansą na utrzymanie czystego stanu środowiska	O	5	↑				
Wzrost popytu na produkty ekologiczne	P	4	↑				

Oznaczenia:

O/P

O - obecne, P - potencjalne

WARTOŚĆ

(1-5)

1 - mało znaczące

2 - słabe

3 - średnie

4 - silne

5 - bardzo silne

TREND

staty

tendencja wzrostowa

tendencja malejąca

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o.o.

Gmina Lipsk posiada silny potencjał do poprawy warunków w zakresie ochrony środowiska oraz innych czynników składających się na zrównoważony rozwój. W zakresie czynników wewnętrznych przeważają mocne strony Gminy, w otoczeniu zaś - szanse przeważają nad zagrożeniami.

Gmina Lipsk posiada korzystne zasoby wewnętrzne, przejawiające się w walorach środowiskowych. Mocną stroną obszaru jest naturalny krajobraz, występujące licznie formy ochrony przyrody: Biebrzański Park Narodowy, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, a także pomniki przyrody. Zasoby te są idealne do wykorzystania w celu budowy świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez organizacje szkoleń, imprez promujących zdrowy styl życia, czy też warsztatów dla dzieci i młodzieży.

Dużą szansą dla Gminy Lipsk jest rosnąca popularność rozwoju agroturystyki i zwiększony popyt na żywność ekologiczną. Obecnie na obszarze Gminy Lipsk funkcjonuje jedenaście gospodarstw agroturystycznych. W tym miejscu należy podkreślić, iż Gmina posiada duży potencjał do tworzenia tego typu obiektów i gospodarstw, z roku na rok przybywa też coraz więcej klientów korzystających z tego typu wypoczynku. Ponadto członkostwo w UE stworzyło ogromną szansę dla pozyskania klientów zagranicznych, dla których wypoczynek w gospodarstwie agroturystycznym jest bardzo atrakcyjny i niedrogi. Następną szansą jest możliwość korzystania z funduszy europejskich w zakresie rozwoju infrastruktury ochrony środowiska oraz innych dziedzin.

Wzrost popytu na produkty ekologiczne, dobrze zachowany stan środowiska naturalnego i ekstensywne rolnictwo umożliwiają powstanie gospodarstw ekologicznych. Dzięki temu możliwa jest produkcja atestowanej żywności metodami ekologicznymi. Warunki przyrodnicze umożliwiają także rozwój ekstensywnej hodowli bydła.

Położenie w paśmie szlaków komunikacyjnych stwarza szansę rozwoju współpracy transgranicznej. Także położenie Gminy na obszarze Zielonych Płuc Polski, jest korzystne, ze względu na wzrost zainteresowania inwestowaniem w ZPP - najczystszy rejonie kraju.

Wśród mocnych stron, zwraca uwagę fakt braku funkcjonowania zakładów przemysłowych szczególnie uciążliwych i degradujących środowisko (niskie ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych, niewielka presja emisji zanieczyszczeń do powietrza, brak hałasu przemysłowego). Dzięki temu możliwe jest utrzymanie czystego i mało przekształconego środowiska naturalnego.

Komentując zagrożenia należy podkreślić, iż wynikają one głównie z prawdopodobieństwa pojawienia się w przyszłości negatywnej presji na środowisko, spowodowanej rozwojem turystyki. Wynika to z faktu niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury turystycznej, co może prowadzić do niekorzystnego oddziaływania na środowisko i być przyczyną

obniżenia walorów przyrodniczych, natomiast słabo rozwinięta baza noclegowa hamuje rozwój gospodarczy analizowanego terenu. Pod względem ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych Gmina Lipsk jest na jednym z ostatnich miejsc w województwie podlaskim, również stopa bezrobocia jest tu wysoka. Z tego powodu istotne jest wsparcie dla osób, które planują podjąć lub rozwinąć działalność gospodarczą, szczególnie w zakresie usług turystycznych i około turystycznych. Szansą na rozwój działalności gospodarczej jest powstawanie punktów gastronomicznych dla wzrastającej dzięki rozwojowi infrastruktury i promocji obszaru liczbie turystów. Dla lepszego wykorzystania walorów Gminy w celu przyciągnięcia większej ilości turystów z kraju i zagranicy, potrzebna jest profesjonalnie przygotowana, a następnie przeprowadzona promocja, która do tej pory wskazywana była jako słaba strona opisywanego obszaru.

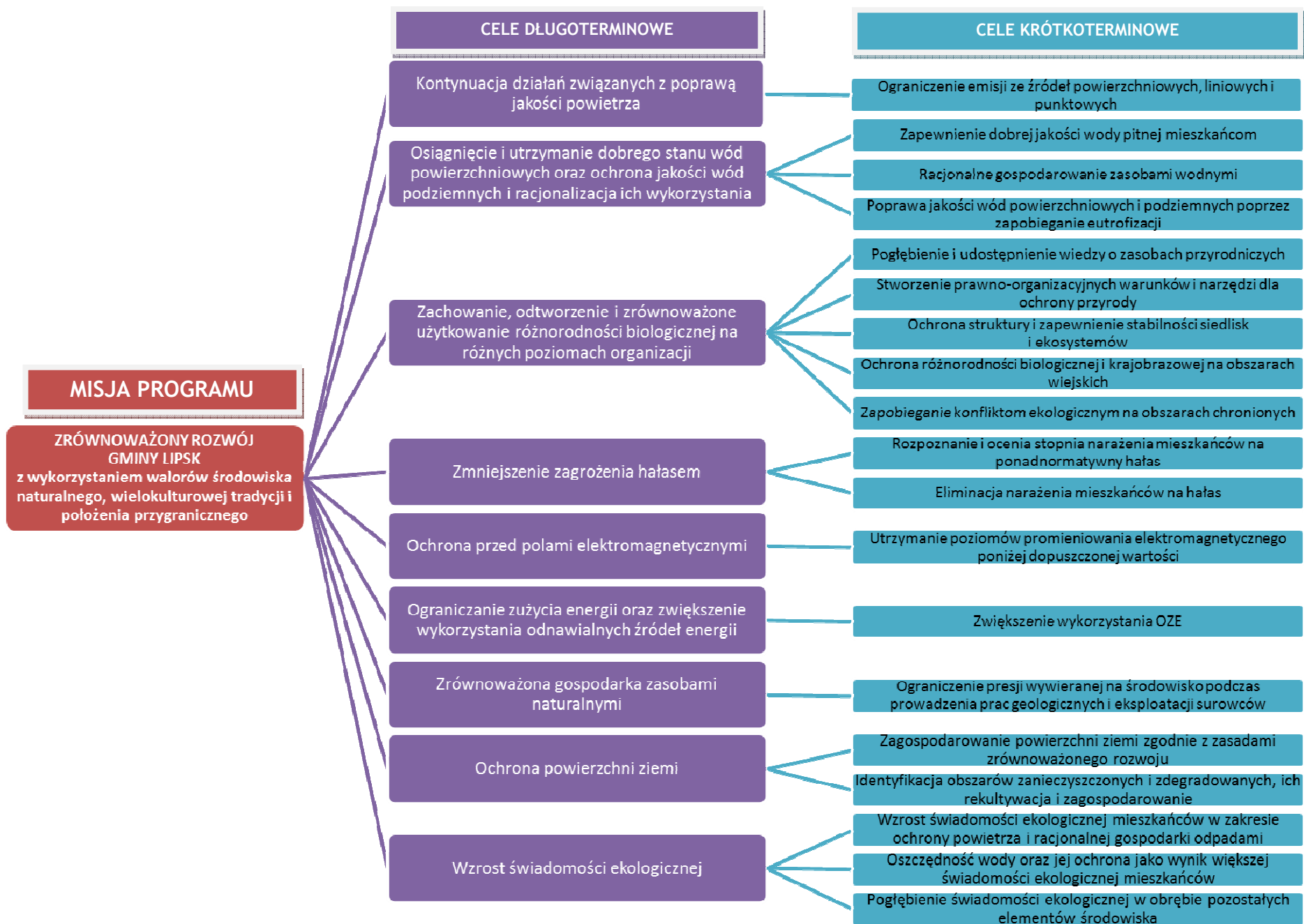
6. Cele i kierunki ochrony środowiska

Cele zostały określone na podstawie analizy stanu środowiska oraz prognozowanych zmian w oparciu o obowiązujące przepisy oraz nowe wymagania prawne, a także cele dokumentów strategicznych wyższego szczebla, oraz planów i programów powiatowych i gminnych. Przy formułowaniu celów i zadań wzięto pod uwagę specyficzne uwarunkowania Gminy Lipsk, a także bariery i wytyczne wynikające z oceny realizacji dotychczasowego *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lipsk do roku 2014* oraz możliwości finansowania działań. Zaproponowane w niniejszym *Programie* cele i działania powinny w przede wszystkim przyczynić się do utrzymania i zachowania stanu środowiska oraz do stopniowej poprawy jego poszczególnych komponentów. Naczelną zasadą przyjętą w przedmiotowym *Programie* jest zasada zrównoważonego rozwoju, która zapewnia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska.

Nadrzędny cel *Programu* to:

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GMINY LIPSK
z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej
tradycji i położenia przygranicznego**

Powyższy nadrzędny cel będzie realizowany poprzez cele i zadania ekologiczne Gminy, które są zgodne z *Polityką ekologiczną państwa, Programem Ochrony Środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014* oraz *Programem Ochrony Środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019*. Realizacja *Programu* odbywać się będzie w oparciu o cele długoterminowe obejmujące zakres do 2019 r., oraz wyznaczone w ramach każdego celu krótkoterminowe, zakładane do realizacji w latach 2012 - 2015.

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o.o.

Rycina 9. Misja, cele długoterminowe (do 2019 r.) i krótkoterminowe (2012 - 2015) Gminy Lipsk

Cele i zadania z zakresu gospodarki odpadami w Gminie Lipsk zostały określone w *Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009 - 2012*, *Planie Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017* oraz *Planie Gospodarki Odpadami dla Związku Komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014*.

7. Plan operacyjny

7.1 Zadania własne

Zadania własne są to przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy. Wykaz planowanych zadań własnych, wraz z terminem realizacji, jednostką odpowiedzialną, kosztami przedsięwzięcia i źródłami finansowania zawiera poniższe zestawienie.

Tabela 14. Wykaz planowanych zadań własnych związanych z ochroną środowiska w latach 2012 - 2019

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Koszty przedsięwzięcia (zł)	Źródła finansowania
1.	Budowa oczyszczalni biologicznych o przepustowości do 25 m ³ /d wraz z systemem kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Skieblewo, Kurianka, Bartniki	2019	Samorząd gminy	W miarę posiadanych środków	Środki własne, Fundusze unijne
2.	Budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków	2015-2019	Samorząd gminy	240 000,00	Środki prywatne, fundusze unijne
3.	Instalacja kolektorów słonecznych w gospodarstwach osób fizycznych i obiektach użyteczności publicznej	2014-2019	Samorząd gminy	360 000,00	Środki prywatne, fundusze unijne
4.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	2013	Samorząd gminy	94 000,00	Środki prywatne, WFOŚiGW w Białymstoku
5.	Monitorowanie jakości ścieków oczyszczonych w oczyszczalni	Praca ciągła	Zarządca oczyszczalni	W ramach działań własnych	Budżet gminy
6.	Monitoring zreaktywowanego składowiska odpadów	Praca ciągła	Zarządca składowiska	W ramach działań własnych	Budżet gminy
7.	Ograniczanie emisji zanieczyszczeń i hałasu poprzez przebudowę dróg i ich remonty	2012-2019	Samorząd gminy	Zgodnie z Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Lipsk	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Koszty przedsięwzięcia (zł)	Źródła finansowania
8.	Edukacja ekologiczna: konkursy, promocja walorów przyrodniczych, sprzątanie świata itp.	Praca ciągła	Samorząd gminy	W ramach działań własnych	Budżet gminy
9.	Opiniowanie rocznych planów towieckich	Praca ciągła	Samorząd gminy	W ramach działań własnych	Budżet gminy

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lipsku

7.2 Zadania koordynowane

Zadania koordynowane są to pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu i Gminy, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym. W poniższej Tabeli przedstawiono harmonogram realizacji zadań koordynowanych, wynikający z dokumentów strategicznych wyższego szczebla. Określone zadania koordynowane są zbieżne z celami i kierunkami ochrony środowiska na terenie Gminy Lipsk i powiatu augustowskiego. W zestawieniu zawarto także najważniejsze Priorytety ekologiczne. Wszystkie z określonych poniżej zadań koordynowanych zaplanowano do realizacji jako zadania ciągłe.

Tabela 15. Harmonogram realizacji zadań koordynowanych przez Gminę Lipsk

Cele długoterminowe	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Źródła finansowania
Priorytet 1: OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO			
Kontynuacja działań związanych z utrzymaniem odpowiedniego poziomu jakości powietrza	Ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych	Jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa energetyczne, administratorzy i właściciele budynków	środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki UE
Priorytet 2: RACJONALNA GOSPODARKA WODNA			
Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania	Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej	Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, zarządy miast/gmin, zarząd województwa, WSSE, RZGW	środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki UE
	Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód	Administratorzy sieci, Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, zarządy miast/gmin, RZGW, WIOŚ w Białymstoku	środki własne, środki UE

Cele długoterminowe	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Źródła finansowania
	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, RZGW, zarządy miast/gmin, zakłady przemysłowe, WIOŚ w Białymstoku, Właściciele gospodarstw domowych, podmioty gospodarcze, Właściciele gospodarstw rolnych, PODR	środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki UE, budżet gminy
Priorytet 3: OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU			
Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji	Pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych	Władze samorządowe, RDOŚ, RDLP, organizacje pozarządowe, dyrekcje parków narodowych, instytucje naukowe	Life +, PO Infrastruktura i Środowisko, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Stworzenie prawno - organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody	RDOŚ, RDLP, dyrekcje parków narodowych, władze samorządowe	Life +, PO Infrastruktura i Środowisko, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów	RDLP, RDOŚ, dyrekcje parków narodowych, władze samorządowe	Life +, PO Infrastruktura i Środowisko, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich	ARiMR, PODR	PROW
	Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych	władze samorządowe, RDOŚ, organizacje pozarządowe, dyrekcje Parków Narodowych	Life +, NFOŚiGW, WFOŚiGW, FOP

Cele długoterminowe	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Źródła finansowania
Priorytet 4: OCHRONA PRZED HAŁASEM			
Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów	Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas	zarządy miast/gmin/powiatów, Zarządcy dróg, linii kolejowych i lotnisk, WIOŚ w Białymstoku	środki własne, środki UE
	Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas	Gminy, Zarządcy dróg, WIOŚ w Białymstoku	środki własne, środki UE
Priorytet 5: OCHRONA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI			
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych	WIOŚ	środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki UE
Priorytet 6: ROZWÓJ ZIELONYCH TECHNOLOGII			
Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	Gminy, Przedsiębiorstwa, Administratorzy budynków	środki własne zarządów i właścicieli, NFOŚiGW, środki UE

Cele długoterminowe	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Źródła finansowania
Priorytet 7: OCHRONA ŹRÓŻ SUROWCÓW NATURALNYCH			
Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi	Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji surowców	Jednostki samorządów terytorialnych	Budżet województwa
Priorytet 8: OCHRONA GLEB PRZED ZANIECZYSZCZENIAM I			
Ochrona powierzchni ziemi	Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju	Wojewoda, samorzady terytorialne - i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, ARiMR, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
	Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie	Wojewoda, samorzady terytorialne - i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
Priorytet 9: EDUKACJA EKOLOGICZNA MIESZKAŃCÓW			

Cele długoterminowe	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Źródła finansowania
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i właściwej gospodarki odpadami	Zarząd Województwa, Zarządy Powiatów, Gminy, media	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
	Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców	Zarządy Powiatów, Gminy, media	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
	Wzrost świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska	Zarządy Powiatów, Gminy, Media, PODR	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe

Źródło: opracowanie na podstawie Programu ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014 oraz Programu ochrony środowiska powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019.

7.3 Zamierzenia inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska

Zestawienie zamierzeń inwestycyjnych, jakie są planowane na terenie Gminy Lipsk zostało opracowane w oparciu o informacje uzyskane z Urzędu Gminy w Lipsku. Zgodnie z założeniami głównym źródłem finansowania planowanych przedsięwzięć będą: budżet własny Gminy, środki unijne, nie wyklucza się także możliwości pozyskania środków z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz innych.

Tabela 16. Zamierzenia inwestycyjne związane z ochroną środowiska na terenie Gminy Lipsk, przewidziane do realizacji do 2019 roku

Lp.	Planowane inwestycje	Zakładany termin realizacji	Szacowane koszty (zł)	Źródła finansowania
1	Budowa oczyszczalni biologicznej w technologii złoza biologicznego dla miejscowości Skieblewo, Kurianka, Bartniki	2019	W miarę posiadanych środków	Środki własne, fundusze unijne
2	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2015-2019	240 000,00	Środki prywatne, fundusze unijne
3	Wdrażanie systemu gospodarki odpadami (realizacja zadania przez Związek Komunalny Biebrza, beneficjent BIOM sp. z o.o.)	2013	52 100 893 (brutto) 42 705 650 (netto)	42 % - POIiŚ 2007 - 2013, realizacja w ramach projektu Biebrzański System Gospodarki Odpadami - etap II, 58 % - Związek Komunalny Biebrza
4	Instalacja kolektorów słonecznych w gospodarstwach osób fizycznych i obiektach użyteczności publicznej	2014-2019	360 000,00	Środki prywatne, fundusze unijne
5	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy	2013	94 000,00	Środki prywatne, fundusze unijne
6	Przebudowa ulic na terenie miasta Lipsk: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Leśna ▪ Zacisze ▪ Spacerów ▪ Rynek ▪ Zamiejska ▪ Miejska ▪ Kościelna 	2012-2019	W miarę posiadanych środków	Realizacja zadania pod warunkiem uzyskania środków zewnętrznych - z funduszy unijnych
7	Przebudowa dróg gminnych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr 2805 B Starożyńce - Kol. Starożyńce ▪ Nr 2771 B Starożyńce - rzeka Wołkuszanka ▪ Nr 2770 B Sołojewszczyzna - gr. gminy ▪ Nr 2753 B we wsi Nowy Lipsk ▪ Nr 2790 B od dr. powiat. Nr 1228 B do dr wojew. Nr 664 	2012-2019	W miarę posiadanych środków	Realizacja zadania pod warunkiem uzyskania środków zewnętrznych - z funduszy unijnych

Lp.	Planowane inwestycje	Zakładany termin realizacji	Szacowane koszty (zł)	Źródła finansowania
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nr 2766 B Jaczniki - Stary Rogożyn ▪ Nr 2759 B od dr. gm. Nr 2760 B do dr. powiat. Nr 1240 B Rygałówka - Dubaśno ▪ Nr 2768 B we wsi Lubinowo ▪ Nr 2748 B Nowe Leśne Bohatery - do dr. powiat. Nr 1237 B ▪ Nr 2749 B Nowe Leśne Bohatery (wieś) - do dr. powiat. Nr 1237 B ▪ Nr 2780 B we wsi Kopczany ▪ Nr 2781 B od dr. gminnej Nr 2787 B do dr. powiat. Nr 1237 B ▪ Nr 2751 B Skieblewo - Kurianka ▪ Nr 4007003 W od drogi Nr 2751 B do gminnego wysypiska odpadów ▪ Nr 2774 B od drogi powiatowej (Kurianka - Starożyńce) - Kol. Kurianka ▪ Nr 2754 Rakowicze - gr. Państwa ▪ Nr 2775 B Żabickie - Starożyńce ▪ Nr 1235 B Kurianka - Starożyńce - Bartniki ▪ Nr 1237 B Kopczany - Bartniki - Wołkusz - Sółjowszczyzna ▪ Nr 1239 B Rakowicze - Lichosielce 			
8	Termomodernizacja budynku Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lipsku	2012-2019	W miarę posiadanych środków	Realizacja zadania pod warunkiem uzyskania środków zewnętrznych - z funduszy unijnych
9	Budowa kompleksu ścieżek rowerowych na terenie Gminy	2012-2019	W miarę posiadanych środków	Realizacja zadania pod warunkiem uzyskania środków zewnętrznych - z funduszy unijnych

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lipsku

Ponadto przedsięwzięcia: rozbudowa wodociągu wiejskiego obejmująca budowę odcinka sieci wodociągowej rozdzielczej we wsi Kol. Lipsk oraz rekultywacja składowiska w Kol. Lipsk, podane w *Programie ochrony Środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015* zostały zrealizowane. Natomiast wdrażanie systemu gospodarki odpadami przez Związek Komunalny Biebrza, obecnie znajduje się w trakcie realizacji.

Przy wyborze pilności realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska należy brać pod uwagę następujące kryteria:

Kryteria ogólne

- Gotowość zadania do realizacji,
- Brak negatywnego oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000,
- Wkład własny jednostki realizującej projekt,
- Zgoda społeczeństwa na realizację przedsięwzięcia,

W zakresie inwestycji drogowych

- Położenie na ważnym odcinku komunikacyjnym (z punktu widzenia społecznego),
- Sąsiedztwo ważnych obiektów publicznych,
- Nadmierne natężenie ruchu,
- Ochrona przed hałasem komunikacyjnym

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej

- Odległość do zbiorników wody pitnej, wód powierzchniowych i obszarów chronionych,

W zakresie gospodarki odpadami

- Zgodność z *Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009 - 2012*, *Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017* oraz *Planem gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r. i Planem ochrony przed szkodliwością azbestu i programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 - 2032.*

W zakresie gospodarki energetycznej

- Inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii, energooszczędne i dążące do ograniczenia emisji do środowiska.

8. Zagadnienia systemowe

8.1 Zarządzanie i monitoring środowiska

Zarządzanie środowiskiem w Polsce odbywa się na 4 niezależnych szczeblach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Strukturę tworzą odrębne i niezależne od siebie organy zarówno rządowe, jak i samorządowe, działające na zasadzie subsydiarności (dany szczebel administracji realizuje te zadania, które nie mogą być skutecznie realizowane na szczeblu niższym). Zgodnie z art. 376 ustawy prawo ochrony środowiska i ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. organami ochrony środowiska są:

Wójt, Burmistrz lub Prezydent Miasta - realizują zadania związane ze zwykłym korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne, w tym: wycinanie drzew, krzewów, utrzymanie zieleni, realizują uchwały rad gminy w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień Planu Zagospodarowania Przestrzennego gminy.

Starosta - wydaje decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu, przyjmuje wyniki pomiarów wielkości emisji z instalacji, wydaje decyzje zobowiązujące do prowadzenia dodatkowych pomiarów wielkości emisji z instalacji oraz przyjmuje wyniki tych pomiarów, przyjmuje zgłoszenia instalacji nie wymagającej pozwolenia emisyjnego, wydaje decyzje ustalające wymagania w zakresie ochrony środowiska do instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, wydawanie pozwoleń emisyjnych, wydaje decyzje zobowiązujące do przedłożenia przeglądu ekologicznego, wydaje decyzje nakładające obowiązek ograniczenia oddziaływania na środowisko lub przywrócenia do stanu poprzedniego.

Sejmik Województwa - przyjmuje programy naprawcze związane z ochroną powietrza, ustala rodzaje lub jakość paliw dopuszczonych do stosowania, przyjmuje programy naprawcze związane z ochroną przed hałasem - jest to kompetencja współdzielona z radą powiatu, ustanawia obszary ograniczonego użytkowania - kompetencja współdzielona z radą powiatu.

Marszałek Województwa - jest organem właściwym w sprawach: przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zakładów, gdzie jest eksploatowana instalacja, która jest kwalifikowana jako przedsięwzięcie mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, oraz w sprawach przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko realizowanego na terenach innych niż wyżej wymienione (funkcje nadane marszałkowi przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko), od 1 stycznia 2008 marszałek województwa przejął też od wojewody następujące kompetencje: prowadzenie bazy danych o środowisku, opiniowanie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, podejmowanie działań przygotowujących podjęcie przez sejmik uchwały w sprawie programu naprawczego w zakresie ochrony powietrza, podejmowanie określonych działań związanych z ryzykiem

wystąpienia lub wystąpieniem przekroczeń dopuszczalnych albo alarmowych poziomów substancji w powietrzu, wydawanie decyzji nakładających na podmiot korzystający ze środowiska, który prowadzi działalność powodującą wprowadzanie substancji do powietrza, obowiązku prowadzenia pomiarów poziomów tej substancji w powietrzu - na obszarze, na którym istnieje przekroczenie dopuszczalnego poziomu substancji w powietrzu i odniesieniu do zakładów objętych ogólną kompetencją marszałka, przyjmowanie informacji o wykorzystywanych substancjach stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Wojewoda - do zadań leżących w kompetencji tego organu, w zakresie ochrony środowiska należy: współdziałanie i prowadzenie spraw w zakresie wykonywania nadzoru nad uchwałami organów Podlaskiej Izby Rolniczej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz izb gospodarczych, w tym merytoryczna ocena uchwał tych organów; zapewnienie współdziałania jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej działających na obszarze województwa, w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska; sprawowanie nadzoru instancyjnego w zakresie właściwego przestrzegania przepisów prawa budowlanego, w szczególności - zgodności zagospodarowania terenu z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz wymaganiami ochrony środowiska; prowadzenie postępowań dotyczących oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach prowadzonego postępowania w sprawie wydania decyzji o pozwoleniu na budowę inwestycji należących do własności Wojewody, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej w odniesieniu do dróg wojewódzkich i krajowych oraz lotnisk użytku publicznego. Prowadzenie spraw w zakresie planowania, finansowania, budowy, rozbudowy, przebudowy i utrzymania rzecznych, drogowych i kolejowych przejść granicznych: uzyskiwanie decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego, o uwarunkowaniach środowiskowych przedsięwzięcia, operatów wodnoprawnych i pozwoleń wodnoprawnych, studiów wykonalności inwestycji, pozwoleń na budowę, pozwoleń na użytkowanie. Do zadań w zakresie rolnictwa, należą - w zakresie uzgadniania, w przypadku zamkniętego użycia organizmów genetycznie modyfikowanych zaliczanych do III i IV kategorii, planów postępowania na wypadek awarii powodującej niekontrolowane ich rozprzestrzenianie się, prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie.

Minister właściwy do spraw środowiska - jest organem odpowiedzialnym za realizację Polityki ekologicznej Państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska - wykonuje swoje działania przy pomocy Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, jest centralnym organem administracji rządowej mającym współdziałanie w realizacji polityki ochrony środowiska

w zakresie ochrony przyrody i kontroli procesu inwestycyjnego, kontroluje odpowiedzialność za zapobieganie szkodom w środowisku oraz naprawę tych szkód, gromadzi dane i sporządza informacje o sieci Natura 2000 i innych obszarach chronionych oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, współpracuje z organami ochrony środowiska innych państw, organizacjami międzynarodowymi oraz Komisją Europejską, współpracuje z Głównym Konserwatorem Przyrody, Państwową Radą Ochrony Przyrody w zakresie ochrony przyrody oraz Krajową Komisją do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko, współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego w sprawach ocen oddziaływania na środowisko i ochrony przyrody, bierze udział w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko, bierze udział w postępowaniu w sprawie trans granicznego oddziaływania na środowisko, wykonuje zadania związane z Naturą 2000 o których mowa w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, wykonuje zadania związane z udziałem organizacji w systemie ekzarządzania i audytu (EMAS) na zasadach i w zakresie ogólnym w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o krajowym systemie ekzarządzania i audytu (EMAS).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska - wykonuje zadania przy pomocy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz przy współpracy z dyrektorami parków krajobrazowych lub zespołów parków krajobrazowych, zgodnie z art. 131 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, ze zm.). jest organem do którego zadań należy udział w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko, przeprowadzenie ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko lub udział w tych ocenach, tworzenie i likwidacja form ochrony przyrody na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ochrona i zarządzanie obszarami Natura 2000 i innymi formami ochrony przyrody, wydawanie decyzji na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, przeprowadzenie postępowań wykonywanie innych zadań o których mowa w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, przekazywanie danych do bazy danych prowadzonej przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, o ocenach oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko, w tym danych o dokumentacji sporządzonej w ramach tych postępowań, współpraca z organami jednostek samorządu terytorialnego w sprawach ocen oddziaływania na środowisko i ochrony przyrody, współpraca z organizacjami ekologicznymi, wykonywanie zadań, w tym wydawanie decyzji oraz zlecenia ekspertyz z zakresu gospodarki odpadami. Ponadto regionalny dyrektor ochrony środowiska może zwracać się do regionalnej rady ochrony przyrody o wydanie opinii w sprawach z zakresu ochrony przyrody należących do jego kompetencji.

Generalny i Regionalni Dyrektorzy Ochrony Środowiska są nowymi organami ochrony środowiska wprowadzonymi ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu

informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Inną jednostką powołaną z mocy prawa do wykonywania zadań publicznych dotyczących środowiska i jego ochrony, jest:

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska - kontrolujący przestrzeganie wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

W prawie ochrony środowiska wyróżnia się następujące grupy decyzji administracyjnych:

- decyzje podejmowane w procesie inwestycyjnym,
- decyzje reglamentacyjne,
- decyzje opłatowe,
- decyzje karne,
- decyzje interwencyjne.

Podjęcie odpowiedniej decyzji istotnej dla ochrony środowiska wymaga współdziałania z innymi organami, które może przybierać formę opinii, porozumienia, uzgodnienia czy zgody. Szczegółowe zasady dotyczące postępowań zamieszczone są w Kodeksie postępowania administracyjnego z dnia 9 października 2000 r. (Dz. U. 2000 nr 98 poz. 1071 z późn. zm.).

8.2 Zarządzanie i monitoring realizacji Programu

8.2.1 Mierniki stanu wyjściowego

W celu zapewnienia sprawnego i systematycznego monitorowania zmian zachodzących na terenie Gminy Lipsk w zakresie parametrów opisujących środowisko naturalne wyselekcjonowano grupę mierników odzwierciedlających te zmiany i ukazujących pozycję Gminy Lipsk na tle innych Gmin powiatu augustowskiego. Dane użyte do rankingowania poszczególnych Gmin zostały zaczerpnięte z materiałów Głównego Urzędu Statystycznego z kategorii Stan i ochrona środowiska (Bank danych lokalnych). Pozwoli to na przeprowadzenie ponownej analizy sytuacji w oparciu o dane źródłowe, które będą przystawały do siebie pod względem metodologii gromadzenia i obróbki danych.

Monitorowanie zmian zachodzących na terenie Gminy Lipsk porównanie ich na tle innych gmin powiatu augustowskiego pozwoli na bieżącą ocenę skuteczności niniejszego

Programu, a zwłaszcza wpływu realizowanych zadań na stan środowiska naturalnego. Mierniki zostały opracowane na podstawie dostępnych danych statystycznych GUS za 2011 rok.

W wykonanej analizie ocenie poddano 6 elementów opisujących środowisko naturalne otaczające człowieka oraz związanych z funkcjonowaniem infrastruktury ochrony środowiska. Ocenę przeprowadzono przypisując w skali od 1 do 7 punkty, w zależności od wyniku parametru. Im lepiej dany parametr kształtował się, tym gmina zajmowała lepsze miejsce w rankingu 7 ocenianych Gmin. Zestawienie elementów, które były wzięte pod uwagę przy analizie przedstawiono w postaci poniższej Tabeli.

Tabela 17. Wskaźniki określające stan i ochronę środowiska w Gminie Lipsk na tle pozostałych gmin powiatu augustowskiego

Gmina	Gospodarka wodno - ściekowa			Odpady [t]	Ochrona przyrody	Tereny zieleni [ha]	Suma punktów	Klasyfikacja Gmin według wskaźników
	Ludność korzystająca z oczyszczalni - ogółem (w % ogólnej liczby ludności)	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [dam ³]	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku - ogółem [dam ³]	wytworzone w ciągu roku - ogółem	Obszary prawnie chronione - ogółem* [ha]			
Augustów (gm. miejska)	29070 (95%)	1331,7	1140	10825,03	5657,7	17,1	29	6
Augustów (gm. wiejska)	432 (6,5%)	369,6	8,0	1407,68	14950,0	0,1	29	6
Bargłów Kościelny	732 (13%)	426,5	17,0	262,10	7531,0	0,3	26	5
Lipsk	2150 (39,7%)	117	55	557,13	11961,0	2,1	22	4
Nowinka	236 (8,1%)	73,9	4	222,2	17157,4	0,1	17	1
Płaska	0 (brak komunalnej oczyszczalni ścieków)	81,1	0	306,29	23100,0	1,2	18	2
Sztabin	720(13,6%)	232	25	661,15	30614,0	3,5	19	3

*w powierzchni nie zostały uwzględnione obszary Natura 2000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 2011 r.

Z powyższej klasyfikacji wynika, iż Gmina Lipsk zajmuje 4 miejsce na tle pozostałych Gmin powiatu augustowskiego. Wyniki notowana Gminy Lipsk pod względem wybranych czynników wskazują na dalszą potrzebę rozwoju i modernizacji infrastruktury ochrony środowiska oraz działań przyczyniających się do poprawy poszczególnych komponentów środowiska.

8.2.2 Monitorowanie Programu

Program ochrony środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015 jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska na terenie Gminy. Związane jest to z koniecznością monitorowania celów i zadań wyznaczonych przez *Program*.

Realizacja *Programu* będzie wymagała współdziałania z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, Wojewodą i podległymi mu służbami, jednostkami gospodarczymi i społecznymi, które posiadają odpowiednie kompetencje, określone w przepisach prawnych, a także pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

Proces wdrażania *Programu* wymaga kontroli i odpowiedniego monitoringu wdrażanej polityki, którego najważniejszym elementem jest ocena realizacji zadań z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. W związku z tym, co cztery lata ocenie będzie podlegał postęp *Programu*, w wyniku którego sporządzana będzie aktualizacja *Programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk*. W celu stałej kontroli, co 2 lata Zarząd Gminy będzie ocenił stopień wykonania *Programu*, po którym sporządzony będzie każdorazowo Raport z realizacji gminnego *Programu ochrony środowiska*.

W celu ułatwienia oceny realizacji *Programu* zaproponowane zostały wskaźniki monitorowania, wśród których możemy wyróżnić: mierniki ekologiczne, ekonomiczne i społeczne.

Tabela 18. Wskaźniki monitorowania *Programu ochrony środowiska*

Cele strategiczne oraz wskaźniki monitorowania stanu środowiska	Jednostka miary	Zródło informacji o wskaźniku
1. KONTYNUACJA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z POPRAWĄ JAKOŚCI POWIETRZA		
Liczba zmodernizowanych kotłowni	szt.	dane własne JST, WIOŚ
Wielkość emisji niskiej	%, Mg/rok	dane własne JST, GUS, WIOŚ
Łączna emisja zanieczyszczeń gazowych	Mg/rok	GUS, WIOŚ
Liczba budynków objętych termomodernizacją	szt.	dane własne JST

Cele strategiczne oraz wskaźniki monitorowania stanu środowiska	Jednostka miary	Źródło informacji o wskaźniku
2. OSIĄGNIĘCIE I UTRZYMANIE DOBREGO STANU WÓD POWIERZCHNIOWYCH ORAZ OCHRONA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH I RACJONALIZACJA ICH WYKORZYSTANIA		
Ilość wykonanej infrastruktury dla ochrony środowiska:		
▪ Liczba nowopowstałych/ zmodernizowanych SUW	szt.	WIOŚ, GUS
▪ Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	WIOŚ, GUS
▪ Długość sieci wodociągowej	km	WIOŚ, GUS
▪ Długość sieci kanalizacyjnej	km	WIOŚ, GUS
Ludność korzystająca z oczyszczalni - ogółem (w ogólnej liczbie ludności)	%	WIOŚ, GUS
Pobór wód podziemnych	dam ³ /rok	WIOŚ, GUS
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku	dam ³ /rok	WIOŚ, GUS
Ładunki zanieczyszczeń w oczyszczonych ściekach:		
▪ BZT ₅	kg/rok	WIOŚ, GUS
▪ CHZT	kg/rok	WIOŚ, GUS
▪ Zawiesina ogólna	kg/rok	WIOŚ, GUS
3. ZACHOWANIE, ODTWORZENIE I ZRÓWNOWAŻONE UŻYTKOWANIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ NA RÓŻNYCH POZIOMACH ORGANIZACJI		
Udział obszarów przyrodniczo cennych, chronionych prawnie	ha, %	dane własne JST, RDOŚ
Liczba powstałych gospodarstw agroturystycznych	szt.	dane własne JST
Liczba zorganizowanych spotkań i kampanii informacyjnych, miejscowej społeczności, potencjalnych inwestorów i organizacji ekologicznych	szt.	dane własne JST
4. ZMNIJSZENIE ZAGROŻENIA HAŁASEM POPRZEZ OBNIŻENIE JEGO NATĘŻENIA DO POZIOMU OBOWIĄZUJĄCYCH STANDARDÓW		
Liczba uciążliwych źródeł hałasu	szt.	dane własne JST, WIOŚ
Długość zmodernizowanej infrastruktury drogowej	km	dane własne JST
5. OCHRONA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI		
Poziom pola elektromagnetycznego	V/m	WIOŚ
6. OGRANICZANIE ZUŻYCIA ENERGII ORAZ ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII		
Udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii	kW, %	dane własne JST
Liczba nowych instalacji wykorzystujących OZE	szt.	dane własne JST
7. ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA ZASOBAMI NATURALNYMI		
Liczba eksploatowanych złóż kopalin	szt.	dane własne JST, PIG
8. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI		
Udział powierzchni zalesianych do powierzchni ogółem	ha, %	dane własne JST, GUS

Cele strategiczne oraz wskaźniki monitorowania stanu środowiska	Jednostka miary	Źródło informacji o wskaźniku
9. WZROST ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ		
Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych	szt.	dane własne JST
Nakłady na edukację ekologiczną	zł, %	dane własne JST
Liczba organizacji pozarządowych działających aktywnie na rzecz ochrony środowiska i edukacji ekologicznej	szt.	dane własne JST

Źródło: opracowanie własne EKOTON sp. z o. o.

Ocena realizacji *Programu* powinna zawierać:

- Kontrolę wykonania zadań, określonych w harmonogramie realizacji *Programu*,
- Ocenę realizacji celów i działań określonych w *Programie*, opartą na wskaźnikach charakteryzujących stan środowiska.

Przy nowelizacji *Programu* powinny być wykorzystane wyniki przeprowadzonych ocen realizacji niniejszego *Programu* oraz uwzględnione uwarunkowania wewnętrzne, jak i zewnętrzne.

8.2.3 Uwarunkowania realizacyjne Programu

Koordynatorem i głównym wykonawcą niniejszego *Programu Ochrony Środowiska* będzie Burmistrz Lipska, będący organem władzy wykonawczej w Gminie. Realizacji *Programu* służyć będą wykorzystywane przez władze samorządowe instrumenty prawne, ekonomiczno-finansowe i społeczne.

8.2.4 Uwarunkowania prawne

Obowiązek opracowania Programów Ochrony Środowiska zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym jak i gminnym nakłada ustawa Prawo ochrony środowiska. Programy ochrony środowiska wykonywane są co 4 lata, dodatkowo co 2 lata, Zarząd Gminy zobowiązany jest do sporządzania Raportu z wykonania *Programu*, który następnie przedstawia się Radzie Gminy.

Do podstawowych instrumentów prawnych ochrony środowiska w Polsce należą: standardy, normy środowiskowe, pozwolenia oraz odpowiedzialność cywilna, karna lub administracyjna. Za realizację celów i zadań wyznaczonych w *Programie* odpowiada samorząd gminy, jednak bez współpracy z instytucjami mu podległymi, organami dysponującymi znacznie szerszymi uprawnieniami wynikającymi z ich kompetencji, jak i samorządami gminnymi wcielenie w życie programu może okazać się bardzo trudne. Aby współpraca poszczególnych jednostek przynosiła efekty należy zadbać o sprawność w systemie wymiany informacji pomiędzy komórkami. Również niedociągnięcia

i opóźnienia dotyczące powstających aktów prawnych będą miały niekwestionowany wpływ na terminowość przeprowadzanych działań.

8.2.5 Planowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne to dziedzina zmierzająca do zapewnienia prawidłowego rozwoju poszczególnych obszarów, sztuka organizowania przestrzeni na potrzeby człowieka, przy jednoczesnym uwzględnieniu wzajemnych powiązań poszczególnych regionów, a nawet nadrzędnych interesów ogólnokrajowych. Realizacja planowania przestrzennego przebiega w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 717 z późn. zm.).

Główne zadania Gminy w zakresie planowania przestrzennego to oparcie zamierzeń inwestycyjnych i związanych z zagospodarowaniem przestrzeni o zapisy i ustalenia wynikające ze *Studium uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą*, które jest dokumentem regulującym zasady ochrony środowiska i korzystania z jego zasobów.

8.2.6 Uwarunkowania społeczne

Narzędziami o charakterze społecznym są:

- Dostęp do informacji
- Komunikacja społeczna
- Edukacja i promocja ekologiczna

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy zarówno wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu jak również przepływu informacji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego a obywatelami (podmiotami gospodarczymi, jak również osobami fizycznymi). Zgodnie z ustaleniami ustawy każdy obywatel ma prawo do informacji o środowisku. W 2003 roku Polska ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska podpisaną w 1999 roku w Arhus. Postanowienia Konwencji odnoszą się do udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska i określają podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących środowiska. Szczegółowe warunki udziału społeczeństwa w dostępie do informacji określa ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa

w ochronie środowiska, oraz ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r.

8.2.7 Związek z integracją europejską

W celu stworzenia integralności polskiego prawa z prawem Unii Europejskiej Polska od czasu przystąpienia do Unii nieustannie prowadzi działania dostosowawcze w zakresie prawa krajowego.

Wdrożenie nowelizacji ustaw z zakresu ochrony środowiska jest czasochłonne, jednak docelowo jest warunkiem osiągnięcia stabilności zarządzania środowiskiem. Na szczególną uwagę zasługują następujące aspekty: udział społeczny i udzielanie informacji o stanie środowiska i jego ochronie, zmiany dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, rozwiązywanie problemów ochrony przyrody oraz gospodarka odpadami.

8.2.8 Efekt transgraniczny

Współpraca zagraniczna Gminy Lipsk w zakresie ochrony środowiska sprowadza się do konsultacji w przypadku planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na teren Gminy o zasięgu międzynarodowym.

9. Aspekty finansowe realizacji Programu

Uwarunkowania ekonomiczne stanowią istotny element realizacyjny niniejszego *Programu*. Brak funduszy na przeprowadzenie zaplanowanych inwestycji może przyczynić się do przecignięcia w czasie danej inwestycji bądź całkowitego jej zaniechania.

Realizacja zadań wymienionych w programie wymaga koncentracji znacznych środków w krótkim czasie. Jako najważniejsze potraktowano te zadania *Programu*, których realizacja prowadzi do spełnienia norm prawa ochrony środowiska i dostosowania do wymogów związanych z integracją Polski z Unią Europejską.

Zakłada się stosowanie takich metod realizacji poszczególnych zadań *Programu*, które charakteryzują się uzyskaniem optymalnych efektów ekologicznych i ekonomicznych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez sporządzanie analiz finansowo-ekonomicznych oraz ekologicznych każdego z zadań. Taki tryb postępowania pozwoli na wybór optymalnych rozwiązań technicznych, organizacyjnych i finansowych.

Zgodnie z ustawą prawo ochrony środowiska głównymi instrumentami finansowo-prawnymi ochrony środowiska są:

- Opłaty za korzystanie ze środowiska (ponoszone za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków lub wód do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów),

- Administracyjne kary pieniężne,
- Podatki i inne daniny publiczne.

Innymi instrumentami finansowymi, pozwalającymi na właściwe zarządzanie środowiskiem są między innymi:

- Środki z budżetu państwa,
- Środki własne jednostek samorządowych,
- Pożyczki i dotacje (Fundusz Ochrony środowiska, itp.).

W województwie podlaskim głównymi źródłami finansowania inwestycji są:

Środki własne samorządów terytorialnych:

- środki pochodzą z opłat lokalnych, podatków własnych, oraz udziałów w podatkach wpływających do budżetu państwa

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:

- wyróżnia się Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

- Wspierają inwestycje ekologiczne z zakresu ochrony powierzchni ziemi, ochrony wód, ochrony przyrody, ochrony powietrza, nadzwyczajnych zagrożeń, monitoringu środowiska i gospodarki wodnej oraz szeregu działań nie inwestycyjnych typu: edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze, ekspertyzy z zakresu ochrony środowiska,

- formy pomocy: pożyczki, dotacje inwestycyjne i nie inwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia, finansowanie kapitałowe,

- kto może uzyskać dotacje: jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, szkoły wyższe i uczelnie, organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), administracja państwowa, osoby fizyczne

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007 - 2013

- celem jest: zwiększenie tempa wzrostu gospodarczego i tworzenie nowych pozarolniczych miejsc pracy przy poszanowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu w celu zmniejszenia różnic społeczno - gospodarczych Podlasia w stosunku do reszty kraju,

- w ramach osi priorytetowej Infrastruktura Ochrony Środowiska przewiduje się dofinansowania projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza, termomodernizacji, gospodarki odpadami, odnawialnych źródeł energii, poprawy bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochrony przed skutkami klęsk żywiołowych

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)

- zakres: transport, środowisko, energetyka, kultura i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, ochrona zdrowia. W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukację ekologiczną (głównie w ramach II i V osi priorytetowej)

- kto może uzyskać dotacje: samorządy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

- cel: umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, a także podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego, oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa

Program Operacyjny Europejskiej Współpracy Terytorialnej

- celem jest realizacja programów: współpraca transgraniczna (trzy dwustronne programy na granicy polsko - niemieckiej z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii, Polska - Republika Czeska, Polska - Słowacja, Polska - Litwa, Polska - Szwecja - Dania (Południowy Bałtyk), współpraca transnarodowa (Obszar Europy Środkowo-Wschodniej, Region Morza Bałtyckiego), program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

- cel: przyspieszenie tempa rozwoju społeczno - gospodarczego Polski Wschodniej (województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego), poprzez „Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej”

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

- cel: doprowadzenie do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspieranych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej

- działania: wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrożeniem Ramowej Dyrektywy Wodnej, program rolnośrodowiskowy, zalesianie gruntów, odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych, zróżnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, wsparcie terenów wiejskich (gospodarka wodno-ściekowa, tworzenie systemu zbierania, segregacji, wywozu odpadów komunalnych, energia ze źródeł odnawialnych, scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi)

4 PO RYBY Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”

- cel: racjonalna gospodarka żywymi zasobami wód i poprawa efektywności sektora rybackiego, podniesienie konkurencyjności polskiego rybołówstwa morskiego, rybactwa śródlądowego i przetwórstwa ryb, poprawa jakości życia na obszarach zależnych od rybactwa

Program Life+

- zakres: ochrona przyrody i bioróżnorodności, przeciwdziałanie zmianom klimatu, zminimalizowanie wpływu negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi, zrównoważone wykorzystanie zasobów, racjonalna gospodarka odpadami

Banki

Bank Ochrony środowiska S.A.

- udziela kredytów m.in. na zakup i montaż wyrobów służących ochronie środowiska, beneficjentami mogą być: osoby prawne i osoby fizyczne (w tym podmioty prowadzące działalność gospodarczą)

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju

Finansuje projekty z zakresu ochrony środowiska poprzez kredyty, udział kapitałowy, gwarancje, przedmiotem kredytowania są głównie wodociągi, kanalizacja, odpady stałe, transport miejski, rewitalizacja, beneficjentami mogą być: gminy, przedsiębiorstwa komunalne, oraz władze lokalne.

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Podstawą prawną opracowania aktualizacji *Programu Ochrony Środowiska Gminy Lipsk na lata 2012 - 2015* jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150), który nakłada na organ wykonawczy Gminy obowiązek sporządzenia *Programu*.

W *Programie* ujęto analizę uwarunkowań wynikających z *Polityki ekologicznej państwa*, oraz innych dokumentów strategicznych krajowych i wojewódzkich oraz planów i programów powiatowych oraz gminnych. *Program* zawiera ocenę stanu środowiska Gminy, wskazując na główne zagrożenia środowiska. Opisane komponenty środowiska dotyczą: stanu jakości powietrza atmosferycznego, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrona przed hałasem, ochrony przed polami elektromagnetycznymi, odnawialnych źródeł energii, poważnych awarii przemysłowych, kopalń, gleb i ich zanieczyszczeń. Uwzględniono również analizę zagadnień dotyczących edukacji ekologicznej, infrastruktury ochrony środowiska oraz ekologicznych form działalności w rolnictwie.

Informacje środowiskowe przedstawione zostały również w sposób graficzny dla poszczególnych komponentów środowiska, w tym m.in. na rycinach z zaznaczonymi granicami gminy. Dodatkowo, na podstawie stanu aktualnego, w opracowaniu dokonano analizy mocnych i słabych stron ukazujących szanse i zagrożenia Gminy.

Uwzględniając powyższe analizy, stan środowiska, główne problemy środowiskowe, obowiązujące i planowane zmiany przepisów prawa polskiego i wspólnotowego, programy i strategie rządowe, regionalne i lokalne koncepcje oraz dokumenty planistyczne określono w *Programie* cele długoterminowe do roku 2019 oraz krótkoterminowe na lata 2012 - 2015 dla każdego z wyznaczonych priorytetów środowiskowych. Nadrzędnym celem niniejszego *Programu* jest zrównoważony rozwój Gminy Lipsk z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego.

W *Programie* wyznaczono następujące cele:

1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania.

Cele krótkoterminowe:

- Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom.
 - Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi.
 - Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji.
3. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji.

Cele krótkoterminowe:

- Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych.
 - Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody.
 - Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów.
 - Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich.
 - Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych.
4. Zmniejszenie zagrożenia hałasem

Cele krótkoterminowe:

- Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas
 - Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas.
5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Cele krótkoterminowe:

- Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczonej wartości.
6. Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Cele krótkoterminowe:

- Zwiększenie wykorzystania OZE.

7. Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cele krótkoterminowe:

- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji surowców.

8. Ochrona powierzchni ziemi.

Cele krótkoterminowe:

- Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie.

9. Wzrost świadomości ekologicznej.

Cele krótkoterminowe:

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami.
- Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska.

Cele i zadania z zakresu gospodarki odpadami w Gminie Lipsk zostały określone w *Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009 - 2012*, *Planie Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 - 2017* oraz *Planie Gospodarki Odpadami dla Związku Komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014*. W osiągnięciu założonych w *Programie* celów mają służyć określone w harmonogramie *Programu* działania, ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego oraz szacunkowych kosztów ich realizacji. W *Programie* określono również zasady zarządzania *Programem Ochrony Środowiska* oraz monitoringu jego realizacji.

Spis literatury

Ocena poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacja stref województwa podlaskiego w 2011 roku,

Ocena stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego rzek województwa podlaskiego w 2011 roku,

Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego „Biebrza” na lata 2004 - 2014 r. wraz z aktualizacją z kwietnia 2006 r.,

Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 - 2017,

Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 - 2032,

Plan rozwoju lokalnego Gminy Lipsk na lata 2008 - 2013,

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego,

Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016,

II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 roku),

Polityka Leśna Państwa,

Program ochrony środowiska dla powiatu augustowskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019,

Program ochrony środowiska Gminy Lipsk do 2014 r.,

Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2011 - 2014,

Program opieki nad zabytkami Gminy Lipsk,

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska Miasta i Gminy Lipsk nad Biebrzą do 2014 r. za lata 2006 - 2012,

SDF Dolina Biebrzy PLH200008, data aktualizacji 2009-10,

SDF Natura 2000 Ostoja Augustowska PLH20000, data aktualizacji: 2009-10,

SDF Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB20000, data aktualizacji: 2011-09,

SDF Ostoja Biebrzańska PLB200006, data aktualizacji 2011-09,

Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2004 - 2006,

Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2007 - 2008,

Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Lipsk za lata 2009 - 2012,

Statystyczne Vademecum Samorządowca 2011. Gmina Lipsk. Powiat augustowski. Urząd Statystyczny w Białymstoku,

Strategia Rozwoju Powiatu Augustowskiego do 2020 roku,

Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku,

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą,

Wyniki badań pól elektromagnetycznych na terenie woj. podlaskiego w 2009 roku.

Zasoby Internetowe

Strona Głównego Urzędu Statystycznego <http://www.stat.gov.pl>

Strona Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody <http://crfop.gdos.gov.pl>

Strona Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku <http://www.wios.bialystok.pl>

Strona Natura 2000 <http://natura2000.gdos.gov.pl>

Strona Biebrzańskiego Parku Narodowego <http://www.biebrza.org.pl>

Strona Urzędu Miejskiego w Lipsku <http://www.lipsk.pl>

SPIS RYCIN

RYCINA 1. POŁOŻENIE GMINY LIPSK NA TLE POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	37
RYCINA 2. LICZBA LUDNOŚCI ZAMIESZKAŁEJ NA TERENIE GMINY LIPSK W LATACH 2006 - 2010.....	40
RYCINA 3. UDZIAŁ PARKÓW NARODOWYCH W POWIERZCHNI GMINY LIPSK.....	61
RYCINA 4. UDZIAŁ OBSZARÓW CHRONIONEGO KRAJOBRAZU W POWIERZCHNI GMINY LIPSK.....	62
RYCINA 5. UDZIAŁ OBSZARÓW NATURA 2000 SOO W POWIERZCHNI GMINY LIPSK.....	62
RYCINA 6. UDZIAŁ OBSZARÓW NATURA 2000 OSO W POWIERZCHNI GMINY LIPSK.....	63
RYCINA 7. OBSZARY NATURA 2000 SOO NA OBSZARZE GMINY LIPSK.....	66
RYCINA 8. OBSZARY NATURA 2000 OSO NA OBSZARZE GMINY LIPSK.....	66
RYCINA 9. MISJA, CELE DŁGOTERMINOWE (DO 2019 R.) I KRÓTKOTERMINOWE (2012 - 2015) GMINY LIPSK.....	89

SPIS TABEL

TABELA 1. CHARAKTERYSTYKA JEDNOSTEK ADMINISTRACYJNYCH GMINY LIPSK NA TLE POZOSTAŁYCH GMIN POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	38
TABELA 2. DANE DEMOGRAFICZNE GMINY LIPSK NA TLE POZOSTAŁYCH GMIN POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	39
TABELA 3. PORÓWNANIE DANYCH DEMOGRAFICZNYCH (STAN NA 2010 R.) GMINY LIPSK I POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	40
TABELA 4. ROZMIESZCZENIE TERYTORIALNE JEDNOSTEK GOSPODARCZYCH NA TERENIE GMINY LIPSK NA TLE POZOSTAŁYCH GMIN POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	44
TABELA 5. PORÓWNANIE WSKAŹNIKÓW UWZGLĘDNIAJĄCYCH PODMIOTY GOSPODARCZE DLA POWIATU AUGUSTOWSKIEGO I GMINY LIPSK.....	44
TABELA 6. WYNIKI POMIARÓW STANU EKOLOGICZNEGO WÓD W PUNKCIE POMIAROWO - KONTROLNYM BIEBRZA - LIPSK W 2011 R.	52
TABELA 7. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA GMINY LIPSK NA TLE POZOSTAŁYCH GMIN POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	54
TABELA 8. POZYSKIWANIE DREWNA WRAZ Z ODNOWIENIEM I ZALESIENIEM W GMINIE LIPSK NA TLE POZOSTAŁYCH GMIN POWIATU AUGUSTOWSKIEGO W LASACH NIESTANOWIĄCYCH WŁASNOŚCI SKARBU PAŃSTWA.....	60
TABELA 9. POMNIKI PRZYRODY NA OBSZARZE GMINY LIPSK.....	65
TABELA 10. ZŁOŻA KRUSZYW GMINY LIPSK.....	75
TABELA 11. POWIERZCHNIA I ZASOBY ZŁOŻ TORFÓW W GMINIE LIPSK NA TLE POZOSTAŁYCH GMIN POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	76
TABELA 12. ANALIZA CZYNNIKÓW WEWNĘTRZNYCH GMINY LIPSK.....	84
TABELA 13. ANALIZA CZYNNIKÓW ZEWNĘTRZNYCH GMINY LIPSK.....	85
TABELA 14. WYKAZ PLANOWANYCH ZADAŃ WŁASNYCH ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA W LATACH 2012 - 2019.....	90
TABELA 15. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ KOORDYNOWANYCH PRZEZ GMINĘ LIPSK.....	92
TABELA 16. ZAMIERZENIA INWESTYCYJNE ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY LIPSK, PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI DO 2019 ROKU.....	97
TABELA 17. WSKAŹNIKI OKREŚLAJĄCE STAN I OCHRONĘ ŚRODOWISKA W GMINIE LIPSK NA TLE POZOSTAŁYCH GMIN POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	105
TABELA 18. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	106